

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
СОЦІАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
імені
Олександра Яременка
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

АНАЛІЗ

**СТАНУ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ
У ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.**

**РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ РІШЕНЬ
ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ТА РІЗНОМАНІТНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ,
ЩО НАДАЮТЬСЯ У ВІДПОВІДЬ НА КРИЗУ ТА ВІДПОВІДНО ДО ПОТРЕБ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД, СПРЯМОВАНИХ НА ПОКРАЩЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ
РОБОТИ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ
ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У ЦІЛОМУ ТА З УРАХУВАННЯМ
ПОТРЕБ ЖИТЕЛІВ 57 ГРОМАД ОБЛАСТІ**

Договір на надання Товарів та/або Послуг між
Програмою розвитку Організації Об'єднаних
Націй та Громадською організацією
«Український інститут соціальних досліджень
імені Олександра Яременка» у співпраці з ГО
«Ліга соціальних працівників України»
№ 0093127_UKR/2023/70

Цей аналіз підготовлено за результатами проведеного Громадською організацією «Ліга соціальних працівників України» дослідження у рамках пілотного проекту Програми ООН із відновлення та розбудови миру «Удосконалення системи соціальної роботи та надання соціальних послуг в 6 цільових областях проекту шляхом проведення аналізу стану організації та надання соціальних послуг у територіальних громадах цих регіонів, ідентифікації надавачів та визначення потреб задля цифровізації процесів».

Автори - упорядники:

Світлана Толстоухова – кандидатка педагогічних наук, заслужений працівник соціальної сфери, експертка проекту, аналітикиня з державного/муніципального адміністрування та соціальної роботи

Ірина Пінчук – кандидатка педагогічних наук, заслужений працівник соціальної сфери, експертка проекту, аналітикиня з державного/муніципального адміністрування та соціальної роботи

Наталія Виниченко – експертка проекту, аналітикиня з розвитку соціальних послуг, соціальної роботи у громаді

Вікторія Галайдюк – доктор філософії (PhD) в галузі державного управління, експертка проекту, аналітикиня з розвитку соціальних послуг, соціальної роботи у громаді, асистент кафедри соціальної роботи та реабілітації НУБіП України

Оксана Стефанова – кандидатка наук з державного управління, експертка проекту, аналітикиня з розвитку соціальних послуг, соціальної роботи у громаді

Ірина Сергієнко – експертка проекту, аналітикиня з розвитку соціальних послуг, соціальної роботи у громаді

Валерія Вішталюк – редактор, магістр соціальної роботи

ЗМІСТ

Список скорочень	04
Вступ	05
РОЗДІЛ I. Стан організації та надання соціальних послуг (за результатами кабінетного аналізу)	
1.1. Профіль області	09
1.2. Соціально-демографічна характеристика населення Чернігівської області	13
1.3. Характеристика програмних документів щодо розвитку соціальних послуг у громадах Чернігівської області. Соціальні проблеми громад та чинники, що їх обумовлюють	24
1.4. Стан організації системи соціального захисту населення, забезпечення прав дітей та надання соціальних послуг у громадах, відповідно до вимог чинного законодавства	31
1.5. Аналіз забезпечення базовими та спеціалізованими соціальними послугами вразливих груп населення у громадах	54
1.6. Характеристика кадрового, матеріально-технічного, фінансового забезпечення системи надання соціальних послуг на місцевому та регіональному рівнях	78
1.7. Інформування та комунікація з населенням громад	92
1.8. Стан проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг у громадах	97
Розділ II. Рекомендації щодо впровадження інноваційних рішень для підвищення рівня та різноманітності послуг, що надаються у відповідь на кризу та відповідно до потреб ТГ, спрямованих на покращення соціальної роботи та розвиток системи надання соціальних послуг для Чернігівської області в цілому, з урахуванням потреб мешканців 57 ТГ Чернігівської області	
2.1. Удосконалення місцевих політик	103
2.2. Удосконалення системи управління та адміністрування у сфері надання соціальних послуг на місцевому та регіональному рівнях	104
2.3. Розвиток мережі надавачів соціальних послуг усіх форм власності	107
2.4. Розвиток пріоритетних видів соціальних послуг для жителів регіону, в тому числі комплексних спеціалізованих соціальних послуг (з урахуванням результатів визначення потреб)	108
2.5. Кадрове забезпечення системи надання соціальних послуг	110
2.6. Підвищення кваліфікації працівників, які надають соціальні послуги	111
2.7. Посилення комунікації з жителями територіальних громад з метою підвищення їх обізнаності щодо соціальних послуг, їх змісту, порядку та умов їх надання	111
2.8. Цифровізація процесу визначення потреб населення у соціальних послугах та надання соціальних послуг, зокрема, шляхом запровадження та використання Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг на місцевому, регіональному та національному рівнях	112
2.9. Матеріально-технічне забезпечення комунальних надавачів соціальних послуг	112

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

КУ	комунальна установа
ТГ	територіальна громада
КМУ	Кабінет Міністрів України
ОВА	обласна військова адміністрація
ЦНАП	центр надання адміністративних послуг
ФСР	фахівець із соціальної роботи
ДБН	державні будівельні норми
Нацсоцслужба	Національна соціальна сервісна служба України
ГУ НСССУ	Головне управління Національної соціальної сервісної служби України у Чернігівській області
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики України
ТЦСО	територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)
ЦНСП	центр надання соціальних послуг
ЦСС	центр соціальних служб

ВСТУП

В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято ряд базових нормативно-правових актів, які створюють правові та фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування¹.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальних органів виконавчої влади в Україні передбачає передачу більшості повноважень, у тому числі з планування політики регіонального розвитку, до компетенції регіональних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Відповідно, у контексті децентралізації, питання щодо планування та впровадження заходів із соціального захисту населення регіону, зокрема організації та надання соціальних послуг населенню, як складової політики регіонального розвитку, стали одним із пріоритетних завдань місцевих органів виконавчої влади.

Але, на шляху переходу до децентралізованої моделі, ТГ потребують підтримки, зокрема і в розбудові базової інституційної спроможності, плануванні, організації, адмініструванні, моніторингу та оцінки якості соціальних послуг.

➤ **Методологія**

Аналіз стану організації та надання соціальних послуг у Чернігівській області (далі – Аналіз) проводився у період з 01 жовтня до 10 листопада 2023 року.

Аналіз підготовлено з метою представлення результатів стану організації та надання соціальних послуг у Чернігівській області, ідентифікації надавачів та визначення потреб задля цифровізації процесів та подальшої розробки рекомендацій, спрямованих на вдосконалення соціальної роботи та розвиток системи надання соціальних послуг для задоволення потреб, зниження рівня незадоволеного попиту на соціальні послуги для Чернігівської області в цілому (з урахуванням потреб 57 ТГ Чернігівської області).

Для реалізації мети Аналізу були визначені такі взаємопов'язані завдання:

- аналіз стану надання соціальних послуг жителям Чернігівської області та відповідності організаційної структури ТГ з питань соціального захисту населення вимогам чинного законодавства у сфері надання соціальних послуг шляхом аналізу документів, даних з відкритих джерел, результатів Google-опитувань щодо організації та надання соціальних послуг у регіоні та в 57 ТГ Чернігівської області;

- створення регіональних робочих груп для планування та розвитку системи надання соціальних послуг у Чернігівській області. При формуванні складу робочої групи враховано принципи гендерної рівності та партисипації;

- підготовка рекомендацій щодо впровадження інноваційних рішень для підвищення рівня та різноманітності послуг, що надаються у відповідь на кризу та відповідно до потреб ТГ, спрямованих на покращення соціальної роботи та розвиток системи надання соціальних послуг для Чернігівської області в цілому (з урахуванням потреб 57 ТГ Чернігівської області).

Аналіз стану організації та надання соціальних послуг у Чернігівській області здійснено із використанням методу кабінетного аналізу (кабінетного дослідження), шляхом пошуку, систематизації, узагальнення та аналізу інформації з відкритих джерел:

---

¹ Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р)

- наявних статистичних даних;
- нормативно-правових актів, програмних документів соціально-економічного розвитку ТГ;
- соціального паспорту ТГ із соціально-демографічними даними;
- структури та штатного нормативу чисельності надавачів соціальних послуг;
- розпоряджень/наказів, що стосуються створення та роботи робочих груп;
- звітів про результати проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг;
- місцевих бюджетів в частині фінансування системи соціального захисту населення, у тому числі соціальної роботи та надання соціальних послуг;
- внутрішніх документів надавачів соціальних послуг (положення, посадових інструкцій, розпорядчих документів, що регламентують навантаження на працівників надавачів соціальних послуг);
- аналітичних документів (звітів про результати проведення визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/ТГ у соціальних послугах (за наявності));
- розпоряджень/наказів, що стосуються створення та роботи робочої групи;
- інтернет-ресурсів профільних органів центральної і місцевої влади, органів місцевого самоврядування;
- матеріалів неурядових організацій, публікацій у засобах масової інформації;
- відповідей на запити щодо досліджуваної проблематики тощо.

З метою отримання необхідних даних було розроблено і надіслано до органів місцевої влади і органів місцевого самоврядування 11 форм (запитів) на отримання інформації для проведення кабінетного аналізу (кабінетного дослідження) щодо:

- стану організації та надання соціальних послуг у ТГ – (форма 1);
- соціально-демографічної характеристики області (ТГ) – (форма 1);
- соціально-демографічної характеристики (область) – (форма 2.1);
- стану забезпечення базовими та іншими соціальними послугами (ТГ) – (форма 3);
- стану забезпечення базовими та іншими соціальними послугами (область) – (форма 3.1);
- стану фінансування сфери соціальних послуг (ТГ) – (форма 4);
- стану фінансування сфери соціальних послуг (область) – (форма 4.1);
- надавачів соціальних послуг – (форма 5);
- стану виконання повноважень регіонального структурного підрозділу соціального захисту населення у сфері надання соціальних послуг, проведення соціальної роботи – (форма 6);
- діяльності ГУ НСССУ – (форма 7);
- діяльності Служби у справах дітей ОВА – (форма 8);
- діяльності обласного центру соціальних служб – (форма 9).

Аналіз стану організації та надання соціальних послуг Чернігівської області здійснювався у 2 етапи.

У рамках реалізації 1-го етапу, за технічної підтримки Громадської організації «Ліга соціальних працівників України», здійснено збір статистичної інформації, адміністративних даних та аналітичних матеріалів щодо стану надання соціальних послуг мешканцям Чернігівської області в цілому та у 57 ТГ області.

Під час реалізації 2-го етапу, експертами Громадської організації «Ліга соціальних працівників України» було здійснено аналіз стану організації та надання соціальних послуг, зокрема, проведено аудит та інвентаризацію ресурсів, наявних статистичних даних, нормативно-правових актів, програмних документів соціально-економічного розвитку, соціальних паспортів ТГ Чернігівської області із соціально-демографічними даними, звітів про результати проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг, бюджетів фінансування соціальних послуг, внутрішніх документів надавачів соціальних послуг (положення, посадових інструкцій, розпорядчих документів, що регламентують навантаження на працівників- надавачів соціальних послуг), аналітичних документів (звітів про результати проведення визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/ТГ у соціальних послугах (за наявністю), розпоряджень/наказів, що стосуються створення та роботи робочої групи, інтернет-ресурсів профільних органів центральної і місцевої влади, органів місцевого самоврядування, матеріалів неурядових організацій, публікацій у засобах масової інформації, відповідей на запити щодо досліджуваної проблематики, **та було підготовлено аналітичний звіт «Аналіз стану організації та надання соціальних послуг населенню у Чернігівській області».**

Збір, зберігання та обробка даних Аналізу базувалися на засадах дотримання етичних стандартів, захисту прав учасників дослідження, добровільності, анонімності та конфіденційності. Матеріали дослідження не містили персональних даних, які дозволяли б ідентифікувати особу респондента. Розробка дослідницького інструментарію, проведення дослідження базувалися на принципах гендерної чутливості та концепті надання гендерно орієнтованих послуг у Чернігівській області.

З метою підготовки та узгодження рекомендацій щодо розбудови системи надання соціальних послуг в Чернігівській області створено робочу групу із залученням представників стейкхолдерів. Кількісний та якісний склад робочої групи затверджено розпорядженням голови Чернігівської обласної військової адміністрації.

➤ **Структура звіту**

Звіт складається із Розділу I (8 підрозділів) та Розділу II (9 підрозділів):

– **у підрозділах 1.1 та 1.2. Розділу I** охарактеризовано соціально-економічний та гендерний профіль Чернігівської області, проаналізовано узагальнені дані щодо: адміністративно-територіального устрою, соціально-демографічної характеристики у розрізі ТГ Чернігівської області;

– **підрозділ 1.3 Розділу I** характеризує програмні документи розвитку ТГ Чернігівської області в частині забезпечення населення ТГ соціальними послугами. Крім того в підрозділі проаналізовано основні соціальні проблеми жителів ТГ та чинники, що їх обумовлюють;

– **у підрозділі 1.4 Розділу I** викладено узагальнені дані щодо особливостей управління у сферах соціального захисту населення, захисту прав дітей, здійснення соціальної роботи та надання соціальних послуг; охарактеризовано основні підходи до адміністрування надання соціальних послуг; узагальнено кращі практики використання інформаційних технологій та офісних програм для обробки і передавання документів заявників з питань соціального захисту населення до ЦНАП, ведення Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг; проаналізовано особливості визначення потреб населення територіальних громад у соціальних послугах, міжвідомчої взаємодії та співробітництва у ТГ Чернігівської області; відслідковано механізми залучення недержавних надавачів соціальних послуг у ТГ Чернігівської області;

– у **підрозділі 1.5 Розділу I** представлено аналіз забезпечення базовими та спеціалізованими соціальними послугами вразливих груп населення у громадах, охарактеризовано пріоритетні вразливі категорії населення регіонального рівня та рівня ТГ; охарактеризовано перелік, обсяг соціальних послуг, що надаються та рівень охоплення даними послугами населення ТГ і їх відповідності потребам вразливих категорій населення, визначено наявних та потенційних надавачів соціальних послуг у громадах;

– у **підрозділі 1.6 Розділу I** надано характеристику та проведено аналіз кадрового, матеріально-технічного, фінансового забезпечення системи соціальної роботи та надання соціальних послуг на місцевому / регіональному рівнях;

– **підрозділи 1.7 та 1.8. Розділу I** описують механізми інформування та комунікації з населенням ТГ, зокрема, особливості законодавчих підстав здійснення виконавчими органами сільських, селищних, міських рад повноважень щодо інформування населення про перелік соціальних послуг, зміст і порядок їх надання та аналіз стану виконання таких повноважень у 57 ТГ області, узагальнено стан справ щодо проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг у ТГ Чернігівської області.

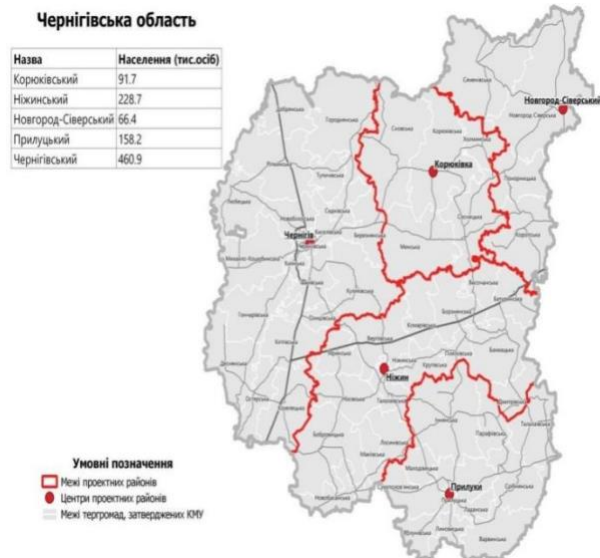
До кожного підрозділу Розділу I представлено загальні висновки.

Розділ II включає рекомендовані напрями діяльності, а також заходи щодо підготовки та впровадження інноваційних рішень, спрямованих на підвищення рівня якості, доступності та різноманітності соціальних послуг, що надаються у відповідь на кризу з урахуванням потреб жителів громад, удосконалення соціальної роботи та розвиток системи надання соціальних послуг для регіону в цілому (з урахуванням потреб кожної територіальної громади), що дасть можливість у майбутньому забезпечити незадоволений попит жителів територіальних громад на соціальні послуги.

РОЗДІЛ 1. Стан організації та надання соціальних послуг (за результатами кабінетного аналізу).

1.1 Профіль Чернігівської області.

Чернігівська область (Чернігівщина) – область на півночі України. Утворена 15 жовтня 1932 року. Розташована у північній частині Лівобережної України². Межує на заході з Київською, на сході – з Сумською, на півдні – з Полтавською областями України.

Обласний центр – місто-герой Чернігів.

Загальна площа території Чернігівської області 31 865 км². Населення Чернігівської області³ – 804 059 осіб. Жінки складають понад половину населення області – 54 % (434 219 осіб), чоловічого населення – 46 % (369 840 осіб). Міського – 466 923 особи, сільського – 337 136 осіб.

До складу Чернігівської області входять 5 районів (див. табл. 1.1.1) відповідно до постанови Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів».

Станом на 01.01.2023 року налічувалося 57 територіальних громад⁴: міських – 16, селищних – 24, сільських – 17. Всього населених пунктів⁵ – 1509.

Таблиця 1.1.1. Адміністративно-територіальний устрій Чернігівської області

Райони	Всього ТГ у районі	Із них:			Кількість населених пунктів	Кількість населення ³ (тис. осіб)
		Міські	Селищні	Сільські		
Корюківський	5	3	2	0	218	89920
Ніжинський	17	6	2	9	318	224788
Новгород-Сіверський	4	2	2	0	222	64997

² <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

³ Аналіз соціально-демографічних даних, станом на 01.01.2023 року, у Чернігівській області здійснено на підставі наданих Анкет (гугл-опитування) та заповнених кожною громадою даних (форма № 2) за підписами керівників громад Чернігівської області та наданих даних Департаментом соціального захисту населення Чернігівської ОВА (форма 2.1)

⁴ <https://www.decentralization.gov.ua/areas/0462/gromadu>

⁵ <https://cg.gov.ua/index.php?id=1809&tp=1>

Прилуцький	11	2	7	2	280	155401
Чернігівський	20	3	11	6	472	456188

Слід зазначити, що 15 із 57 громад є **малочисельними**, тобто з кількістю мешканців менше ніж 5 тис. осіб (див. рис. 1.1.1)

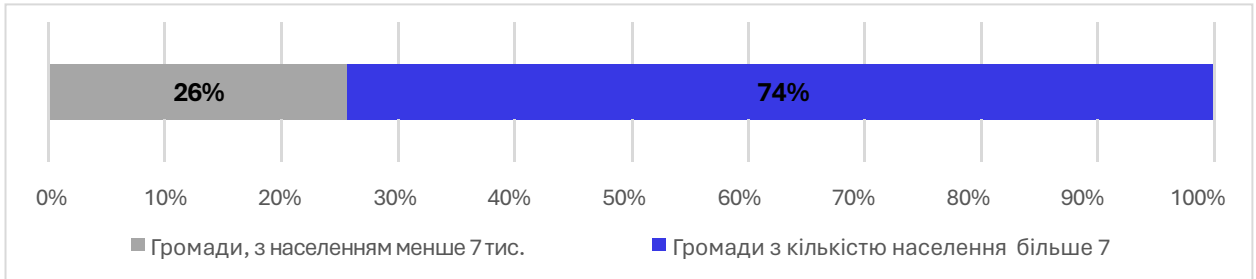

Рисунок 1.1.1. Дані щодо частки малочисельних громад.

У складі області **16 міст**, з яких чотири – Чернігів, Ніжин, Прилуки, Новгород-Сіверський, міста обласного значення (див. табл. 1.1.2) та 12 міст районного значення.

Таблиця 1.1.2. Найбільші населені пункти

Міста обласного значення	Територія, км ²	Міста		Райони у містах
		всього	у т. ч. обласного значення	
Чернігівська область	31 865,00	16	4	2
м. Чернігів	77,00		1	2
м. Ніжин	105,58		1	-
м. Прилуки	35,50		1	-
м. Новгород-Сіверський	91,81		1	-

Із загальної кількості 1509 населених пунктів Чернігівської області, села – 1464 та селища – 29 складають основну кількість населених пунктів – 1493 (див. рис. 1.1.2).

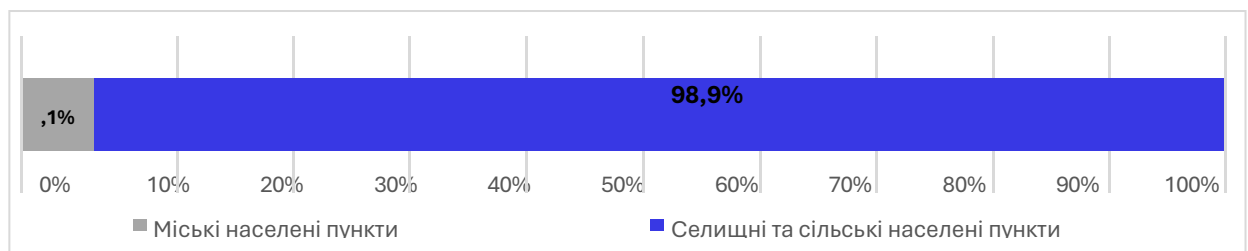

Рисунок 1.1.2. Дані щодо частки селищних та сільських населених пунктів

Дані щодо кількості старостинських округів, населених пунктів та чисельності населення/жінок наведені у таблиці 1.1.3.

Таблиця 1.1.3. Демографічні дані у розрізі територіальних громад

№	Назва громад	Кількість населених пунктів	Кількість старостинських округів	Кількість населення (тис. осіб)	
				всього	Із них: кількість жінок (тис. осіб)
1	Батуринська міська ТГ	27	4	6,641	3,520

2	Бахмацька міська ТГ	39	10	28,895	17,337
3	Березнянська селищна ТГ	17	4	7,1	3,7
4	Бобровицька міська ТГ	41	18	24,345	13,83
5	Борзнянська міська ТГ	22	6	Дані не надані	Дані не надані
6	Варвинська селищна ТГ	30	4	14,983	7,820
7	Вертіївська сільська ТГ	24	4	8,804	-
8	Височанська сільська ТГ	15	5	4,568	2,332
9	Гончарівська селищна ТГ	17	5	5,554	2,800
10	Городнянська міська ТГ	61	16	20,644	11,251
11	Деснянська селищна ТГ	13	4	9,455	4,990
12	Дмитрівська селищна ТГ	15	4	4,867	2,587
13	Добрянська селищна ТГ	21	4	4,516	2,475
14	Іванівська сільська ТГ	17	4	6,773	3,669
15	Ічнянська міська ТГ	54	13	22,038	11,908
16	Киїнська сільська ТГ	6	2	6,335	3,355
17	Киселівська сільська ТГ	15	3	5,9	3,1
18	Кіптівська сільська ТГ	19	8	6,223	3,314
19	Козелецька селищна ТГ	54	19	18,284	9,806
20	Комарівська сільська ТГ	15	6	4,2	2,3
21	Коропська селищна ТГ	50	13	15,7	8,4
22	Корюківська міська ТГ	66	15	21,185	
23	Крутівська сільська ТГ	14	6	3,277	1,770
24	Куликівська селищна ТГ	23	12	14,116	7,741
25	Ладанська селищна ТГ	7	Дані не надані	9,648	5,080
26	Линовицька селищна ТГ	16	3	4,522	2,374
27	Лосинівська селищна ТГ	21	9	9,157	5,008
28	Любецька селищна ТГ	48	8	Дані не надані	Дані не надані
29	Макіївська сільська ТГ	19	5	3,418	1,880
30	Малодівицька селищна ТГ	13	4	4,109	2,197
31	Менська міська ТГ	39	17	26,0	14,0
32	Михайло-Коцюбинська ТГ	42	10	10,446	6,268
33	Мринська сільська ТГ	7	4	4,130	2,204
34	Ніжинська міська ТГ	5	1	60,677	30,316
35	Новгород-Сіверська міська ТГ	85	17	23,626	12,691
36	Новобасанська сільська ТГ	13	6	6,546	3,417
37	Новобілоуська сільська ТГ	22	9	Дані не надані	Дані не надані
38	Носівська міська ТГ	21	4	19,368	54,5%
39	Олишівська селищна ТГ	6	2	2,789	1,294
40	Остерська міська ТГ	22	2	9,604	5,275
41	Парафіївська селищна ТГ	22	4	6,655	3,993
42	Плисківська сільська ТГ	5	3	2,561	1,321
43	Понорницька селищна ТГ	17	3	7,292	4,436
44	Прилуцька міська ТГ	1	0	51,250	Дані не надані
45	Ріпкинська селищна ТГ	49	10	Дані не надані	Дані не надані
46	Седнівська селищна ТГ	8	3	2,846	1,469
47	Семенівська міська ТГ	70	10	11,400	5,755
48	Сновська міська ТГ	57	15	21,3	11,1
49	Сосницька селищна ТГ	41	6	14,861	7,810

50	Сухополов'янська сільська ТГ	54	19	13,333	7,060
51	Срібнянська селищна	29	12	10,094	5,323
52	Талалаївська селищна ТГ	45	13	10,569	5,774
53	Талалаївська сільська ТГ	15	3	5,674	2,959
54	Тупичівська сільська ТГ	11	5	4,101	2,148
55	Холминська селищна ТГ	15	4	4,544	2,480
56	Чернігівська міська ТГ	1	0	276,927	150,785
57	Яблунівська сільська ТГ	9	5	3,2	1,7

У двох територіальних громадах – Чернігівській міській та Прилуцькій міській не створені старостинські округи, до їх складу входять по 1 населеному пункту.

Державну виконавчу владу в області представлено Чернігівською обласною військовою адміністрацією, самоврядування – Чернігівською обласною радою.

Поштові реквізити Чернігівської обласної військової адміністрації: 14000, м. Чернігів, вул. Шевченка, 7 та Чернігівської обласної ради: 14000, м. Чернігів, проспект Миру, 43.

1.2. Соціально-демографічна характеристика населення Чернігівської області.

Відповідно до Закону України від 17 січня 2019 року № 2761-VIII «Про соціальні послуги» до повноважень рад територіальних громад належить ряд завдань, у тому числі визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах, здійснення заходів для виявлення вразливих груп населення та осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах тощо.

Місцеві органи соціального захисту населення щороку, мають здійснювати визначення потреб населення у соціальних послугах для планування заходів щодо їх надання на короткостроковий період шляхом збору, узагальнення та аналізу даних за відповідними формами (пункт 1 розділу III наказу Міністерства соціальної політики від 19.04.2023 № 130-Н «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах»). Також один раз на три роки у період з 01 січня до 15 червня, територіальним громадам слід здійснювати збирання, узагальнення та аналіз даних щодо соціально-демографічної ситуації у територіальній громаді та кількості осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення за відповідною формою (пункт 1 розділу II даного наказу).

Зазначена інформація в розрізі старостинських округів з гендерно дезагрегованими даними може міститися у загальному Паспорті громади або викладені окремо в Соціальному паспорті громади.

Паспорт громади має систематизувати дані, що характеризують актуальну інформацію про ресурси та соціальні особливості громади, адміністративно-територіальний устрій, демографічний стан, гендерні аспекти, рівень зайнятості/безробіття, інфраструктури, житлово-комунальне господарство, громадські та релігійні організації, місцеве самоврядування та бюджет, а також ризики, з якими стикаються мешканці громади.

Ці документи є дієвими інструментами для якісного планування розвитку громади та соціальних послуг, вирішення проблемних питань, залучення інвесторів, грантодавців, донорів. Паспорт затверджується розпорядчим документом та розміщується на офіційному сайті громади.

Джерелом аналізу соціально-демографічних даних населення Чернігівської області стали отримані від громад 37 Анкет (гугл-опитування) (окрім громад: Борзнянської, Вертіївської, Височанської, Добрянської, Іванівської, Козелецької, Корюківської, Крутівської, Ладанської, Линовицької, Любецької, Макіївської, Мринської, Новгород-Сіверської, Новобілоуської, Плисківської, Ріпкинської, Сосницької, Сухополовянської, Тупичівської) та 54 заповнених Форм № 2 за підписами керівників громад Чернігівської області (окрім громад: Новобілоуської, Прилуцької, Ріпкинської) та зведена інформація по області (форма № 2.1), яка надана Департаментом соціального захисту населення Чернігівської ОВА.

Слід зазначити, що Новобілоуська сільська ТГ та Ріпкинська селищна ТГ взагалі не надали жодних даних ні Анкет (гугл-опитування) ані заповнених Форм № 2.

Наказом Міністерства соціальної політики України від 19.04.2023 № 130-Н «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах» визначено 43 категорії осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення та осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. При заповненні форми № 2 не за кожною категорією були надані дані, при цьому було зазначено, що відповідна інформація відсутня.

Також при заповненні форми № 2 було вказано, що кількість осіб/сімей вразливих груп населення дорівнює «0». Такі показники свідчать як про відсутність осіб/сімей даної категорії, так і про відсутність інформації щодо даної категорії. Так, майже не можливо, щоб у громаді кількість осіб категорії «Особи похилого віку та самотні непрацездатні особи» дорівнювала «0».

Жодна територіальна громада Чернігівської області **не надала в повному обсязі інформацію** щодо кількості осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення та осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Наприклад: Чернігівська міська ТГ надала дані лише за 18 категоріями, за 21 категорією інформація не відома, а за 4 дорівнює «0».

Таким чином можна зазначити, що більшість **територіальних громад роботу щодо збирання, узагальнення та аналізу** даних щодо кількості осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення, **або не проводять, або керівники громад формально й безвідповідально поставилися до участі у проекті й не надали відповідні дані.**

При цьому, є окремі категорії осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення, за якими **53 громади** Чернігівської області надали дані, а саме:

- Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування;
- Сім'ї, в яких батьків поновлено в батьківських правах;
- Одинокі особи, які потребують стороннього догляду.

Більш детальний аналіз показав наступне:

53 громадами надані дані щодо обліку осіб/сімей категорій(див. рис. 1.2.1):

- **«Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування»;**
- **«Сім'ї, в яких батьків поновлено в батьківських правах».**

Громади, що не надали дані: Чернігівська, Новобілоуська, Прилуцька, Ріпкинська.

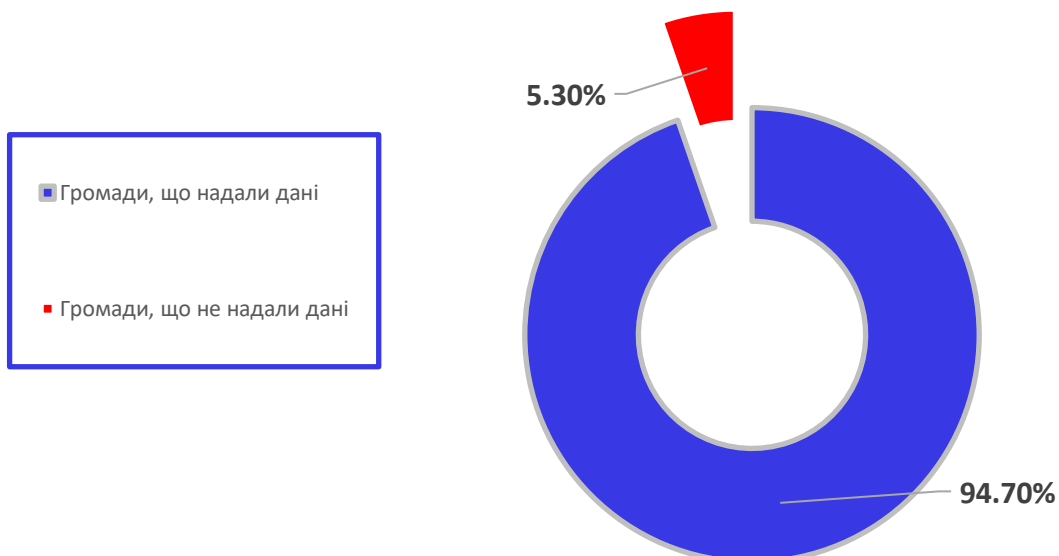

Рисунок 1.2.1. Дані щодо обліку осіб категорії «Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування» та «Сім'ї, в яких батьків поновлено в батьківських правах».

53 громади надали дані щодо обліку осіб/сімей категорії «Одинокі особи, які потребують стороннього догляду» (див. рис. 1.2.2). Громади, які не надали дані: Малодівицька, Новобілоуська, Прилуцька, Ріпкинська.

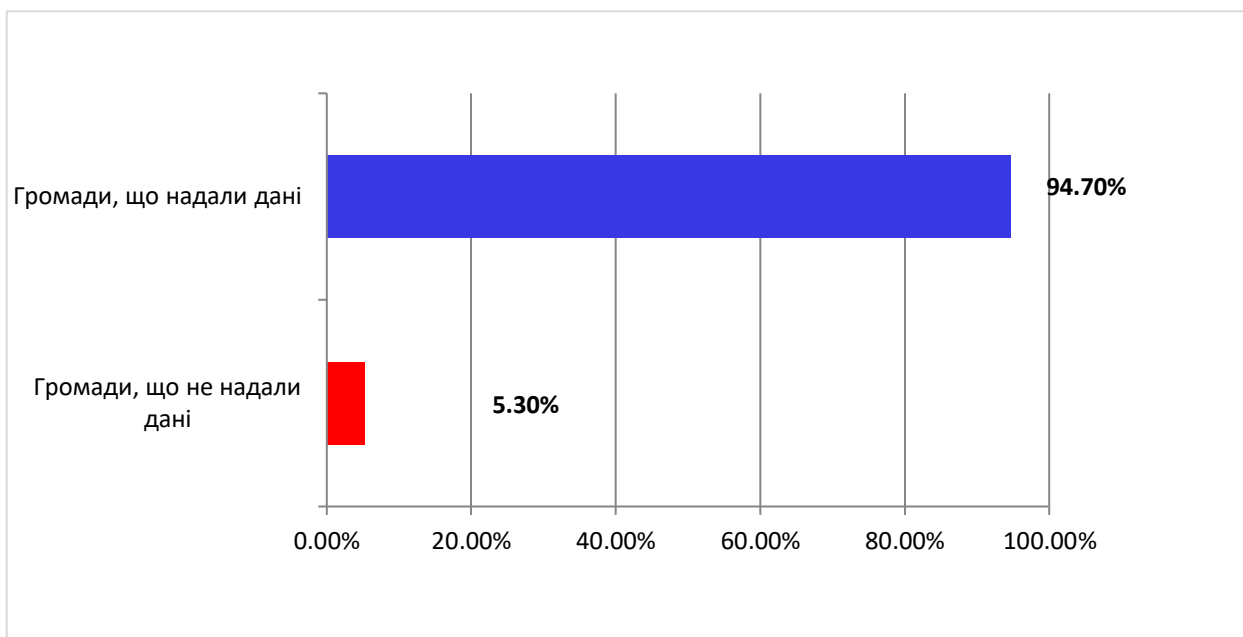
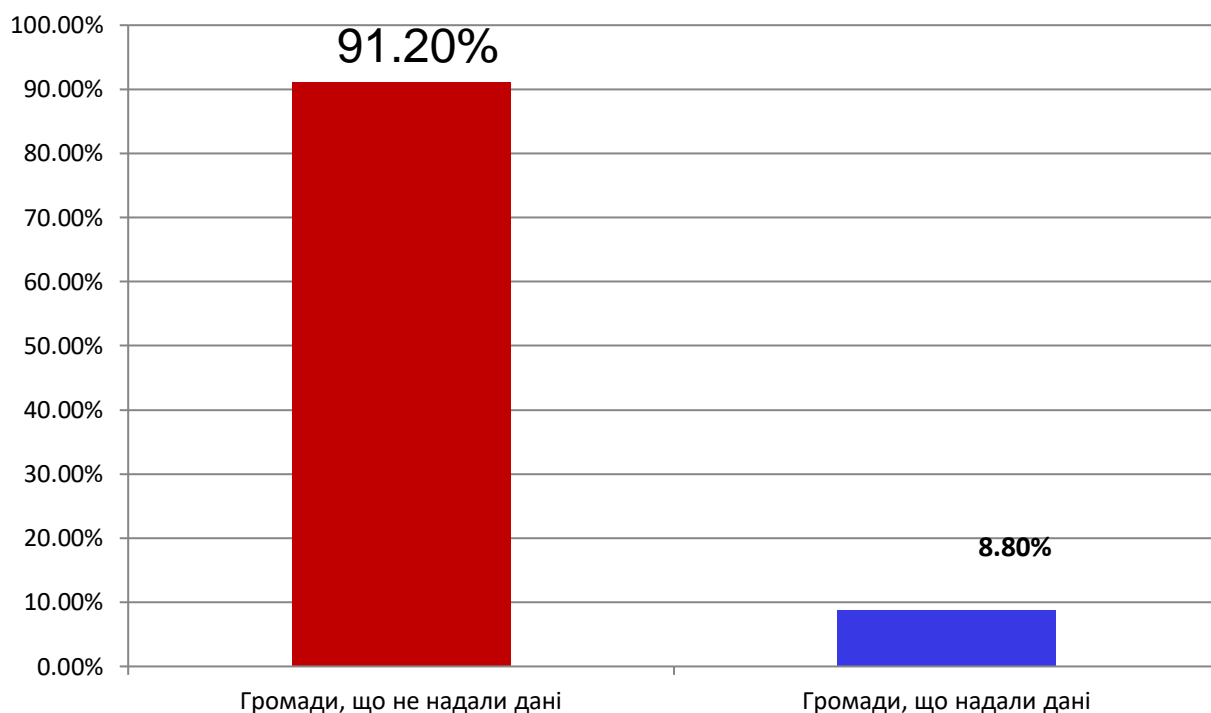

Рисунок 1.2.2. Дані щодо обліку осіб категорії «Одинокі особи, які потребують стороннього догляду»

Категорії осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення, за якими **52 громади** Чернігівської області (див. рис. 1.2.3) надали дані, а саме:

- Сім'ї, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям;
- Сім'ї, де триває процес розлучення батьків і вирішується спір між матір'ю та батьком щодо визначення місця проживання дітей, участі батьків у їх вихованні;
- Особи, які постраждали від домашнього насильства;
- Діти, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах;
- Сім'ї, дітей з яких влаштовано до закладів інституційного догляду та виховання дітей.

Рисунок 1.2.3. Дані за категоріями осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення, що надали 52 громади області

- **Дані щодо обліку осіб/сімей категорії «Сім'ї, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям»** не надали ТГ: Новгород-Сіверська, Понорницька, Новобілоуська, Прилуцька, Ріпкинська.
- **Дані щодо обліку осіб/сімей категорії «Сім'ї, де триває процес розлучення батьків і вирішується спір між матір'ю та батьком щодо визначення місця проживання дітей, участі батьків у їх вихованні»** не надали ТГ: Чернігівська, Сухополов'янська, Новобілоуська, Прилуцька, Ріпкинська.
- **Дані щодо обліку осіб/сімей категорії «Особи, які постраждали від домашнього насильства»** не надали ТГ: Чернігівська, Яблунівська, Новобілоуська, Прилуцька, Ріпкинська.
- **Дані щодо обліку осіб/сімей категорії «Діти, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах»** не надали ТГ: Чернігівська, Варвинська, Новобілоуська, Прилуцька, Ріпкинська.
- **Дані щодо обліку осіб/сімей категорії «Сім'ї, дітей з яких влаштовано до закладів інституційного догляду та виховання дітей»** не надали ТГ: Чернігівська, Новгород-Сіверська, Новобілоуська, Прилуцька, Ріпкинська.

Слід зазначити, що в усіх громадах не здійснюється повний облік даних осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення (див. рис. 1.2.4), у кожній громаді наявна різна кількість даних щодо категорій осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення.

Також, жодною громадою не надані дані за такими п'ятьма категоріями осіб/сімей:

- особи, які звернулись із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та мають довідку про звернення за захистом в Україні;
- біженці, особи, які потребують додаткового або тимчасового захисту;
- сім'ї з дітьми, де батьки є трудовими мігрантами;
- особи із залежністю від азартних ігор;
- особи, які постраждали від торгівлі людьми.

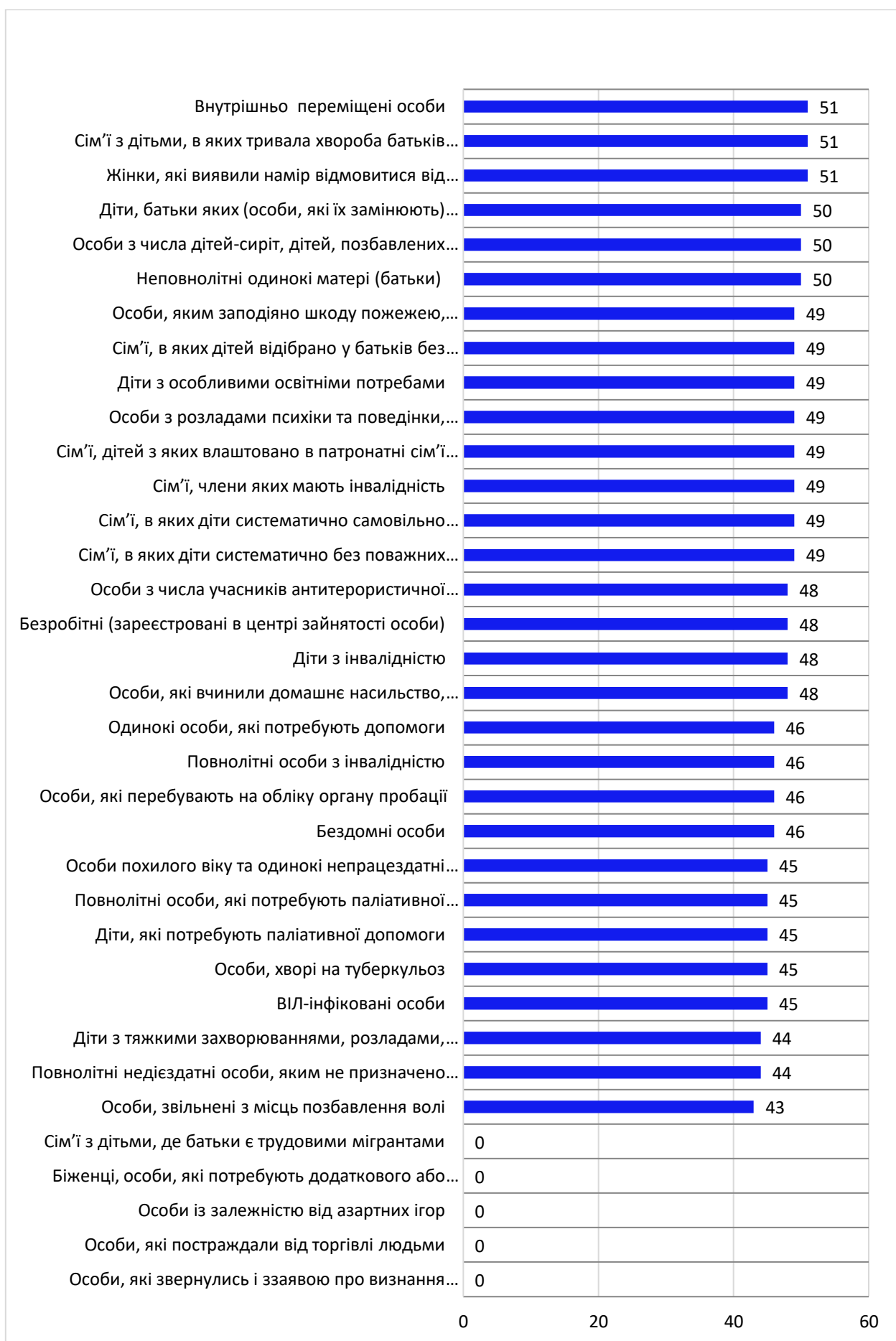

Рисунок 1.2.4. Дані щодо обліку в громадах категорій осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення

Сучасна демографічна ситуація в Чернігівській області склалася під впливом розвитку інфраструктури населених пунктів громади, природного та механічного руху населення.

Станом на 01.01.2023 чисельність наявного населення Чернігівської області ⁶ становить 804 059 осіб, в тому числі міського – 466 923 особи, сільського – 337 136 осіб (див. рис. 1.2.5). Питома вага у загальній чисельності населення: міського складала 58,1 % (в Україні – 69,41 %), сільського населення – 41,9 % (в Україні – 30,59 %).

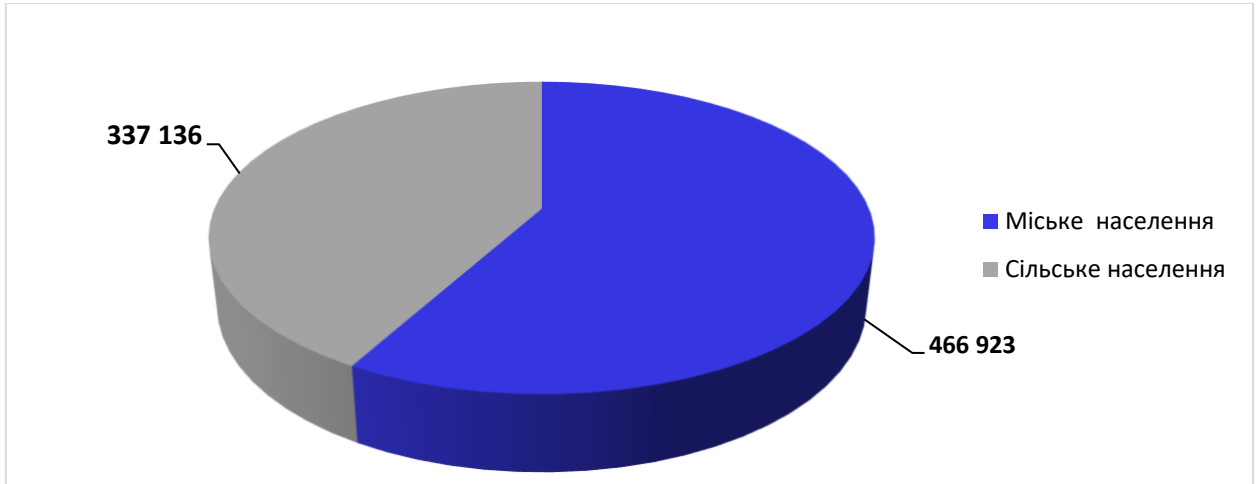

Рисунок 1.2.5. Розподіл населення за місцем проживання

Демографічна ситуація в Чернігівській області містить ризики для майбутнього розвитку її територій, що пов'язано, головним чином, зі скороченням природного приросту населення, незбалансованістю у співвідношенні між чоловіками та жінками, диспропорцією вікових груп (див. рис. 1.2.6), що є стримуючим фактором для відтворення населення та поступово призводить до скорочення чисельності осіб працездатного віку і складає 31,5 % (174 943 особи) (дані надані 54 громадами).

При цьому кількість працюючих складає 112 279 осіб (14 %), а безробітних, що зареєстровані у центрі зайнятості – 5 721 особа, що дорівнює 3,3 % від загальної кількості населення працездатного віку (дані надані 50 громадами), із них: жінок – 2 893, чоловіків – 2 082. 32,5 % працездатного населення офіційно не зайняте.

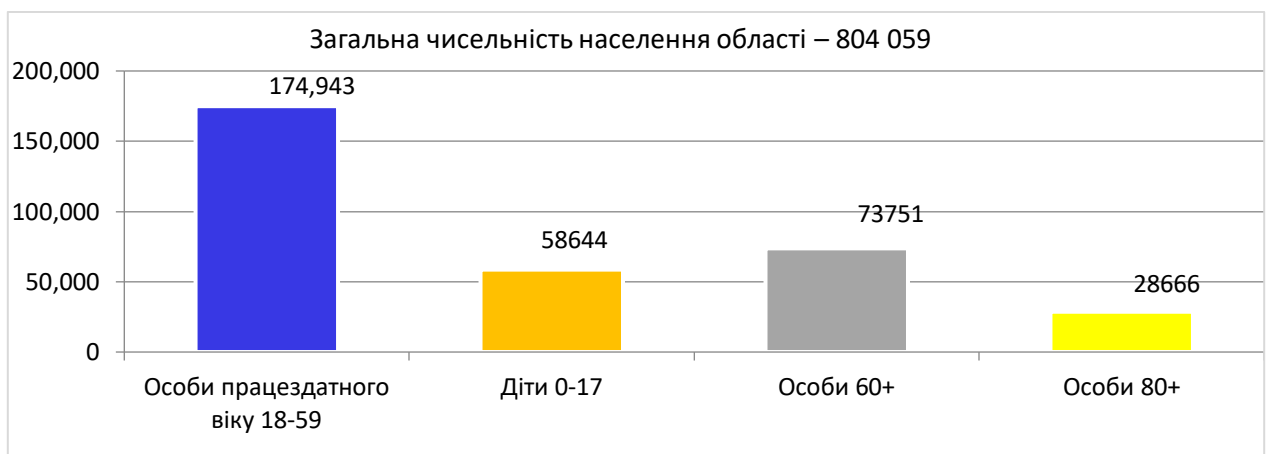

Рисунок 1.2.6. Розподіл населення за віком

В області з населенням 804 059 осіб, жіночого населення – 434 219 осіб, чоловічого – 369 840 осіб.

⁶ Дані надані Департаментом соціального захисту населення Чернігівської ОВА (форма 2.1) та можуть бути не коректними через відсутність відповідних даних у всіх територіальних громадах Чернігівської області

Слід зазначити, що в структурі населення Чернігівської області жіноче населення на 8 % перевищує чоловіче, як серед міського і сільського населення (див. рис. 1.2.7) так і серед вікових груп. Особливо у віковій групі 60 – 80 років частка чоловіків значно зменшується.

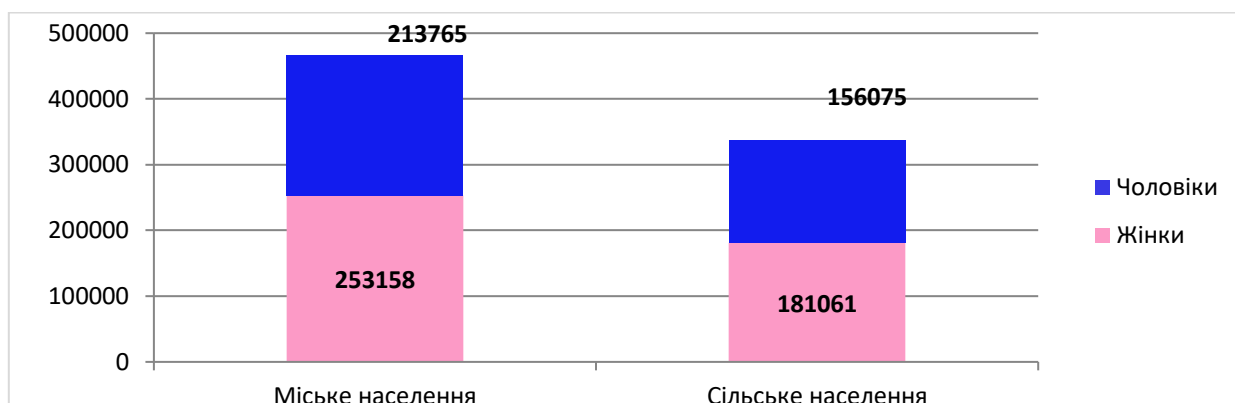

Рисунок 1.2.7. Розподіл населення області за статтю

У структурі загальної чисельності населення Чернігівської області частка дитячого населення у віці від 0 до 17 років складає лише 7,3 % (див. рис. 1.2.8). 3 58 644 дітей: дівчат – 28 908, хлопців – 29 736 (дані надані 54 громадами).

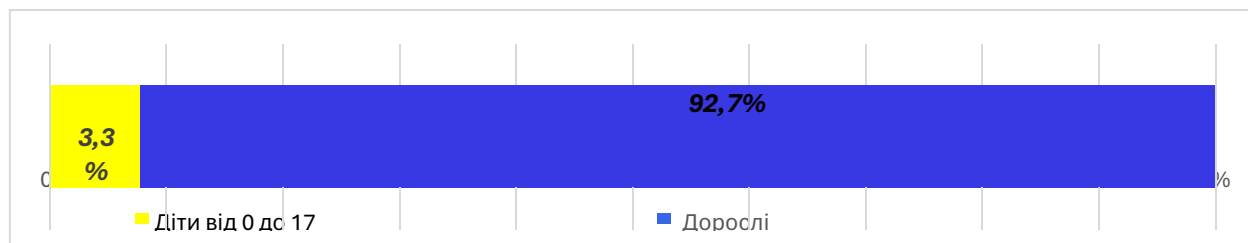

Рисунок 1.2.8. Дані щодо частки дитячого населення

Частина населення області від загальної чисельності населення – **102 417 осіб** (12,7 %) складають люди старшого віку (дані надані 48 громадами, окрім Чернігівської, Новгород-Сіверської, Малодівицької, Сосницької, Холминської, Коропської, Новобілоуської, Прилуцької, Ріпкинської), з них: **60+ – 73 751 особа**, у віці **80 років і старше – 28 666 осіб**. Кількість одиноких осіб, які потребують стороннього догляду – **7 278** (див. рис. 1.2.9), за даними, що надані 53 громадами (окрім Малодівицької, Новобілоуської, Прилуцької, Ріпкинської).

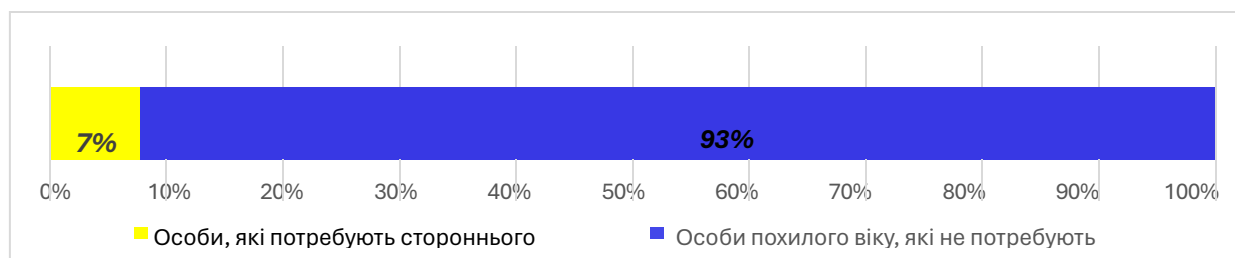

Рисунок 1.2.9. Дані щодо частки одиноких осіб, які потребують стороннього догляду

Зокрема, спостерігається стійкий період демографічного старіння сільського населення, що виражається у зростанні чисельності осіб, старшого віку.

В обох вікових групах 60+ і 80+ значно переважає чисельність жінок (див. рис.1.2.10) і складає – 58 740 (57,35 %) – відповідно 40 829 та 17 911, чоловіків – 38 885 (42,65 %) – відповідно 28 840 та 10 045, дані надані 54 громадами. Серед дітей не значно більша кількість хлопчиків.

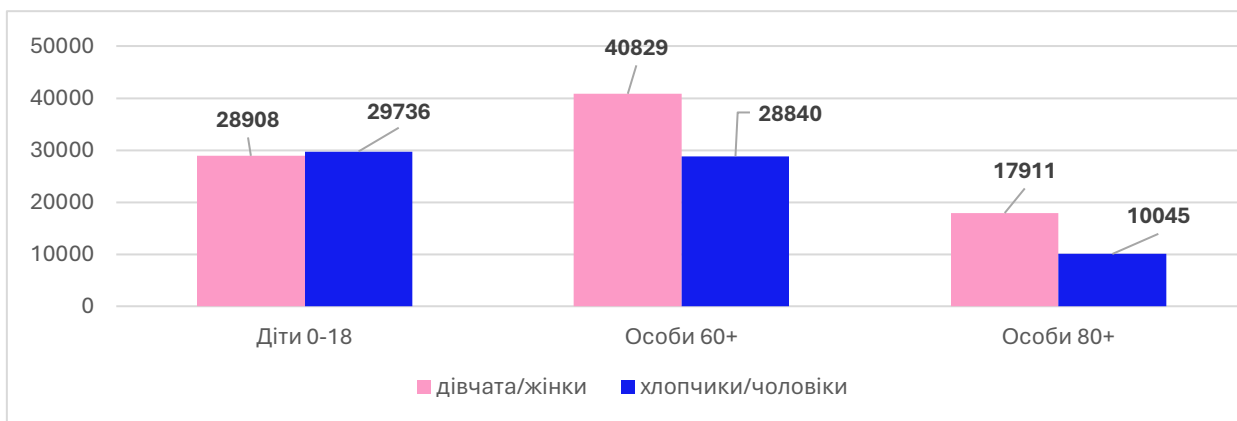

Рисунок 1.2.10. Гендерно-демографічна структура населення області

Динаміка чисельності наявного населення свідчить про його скорочення. Основною проблемою демографічної ситуації є тенденція до зменшення народжуваності, що зумовлено низкою економічних та соціальних причин. Так у 2022 році кількість померлих значно більша ніж народжених (див. табл. 1.2.1) – за даними 47 громад. Висновок щодо динаміки збільшення чисельності області може бути не достовірним через відсутність даних ще 10 громад (Чернігівської, Новгород-Сіверської, Варвинської, Сосницької, Холминської, Коропської, Яблунівської, Новобілоуської, Прилуцької, Ріпкинської).

Таблиця 1.2.1. Природний приріст населення за 2022 рік

Кількість народжених	4951
Кількість померлих	6671
Кількість померлих дітей у віці до 1 року	6

Чернігівська область має 225,09 км державного кордону⁷ з Російською Федерацією, з республікою Білорусь – 232,61 км держкордону. Прикордонними є 10 із 57 територіальних громад⁸. Чисельність населення прикордонних територій складає 122,9 тис. осіб (16,2 %) від загального населення області.

Під час російського вторгнення майже вся область була захоплена російськими загарбниками. Попри це Чернігів, Ніжин, Прилуки та ще кілька міст тримали оборону і не були взяті. З квітня 2022 року значна частина області аж до Чернігова була звільнена від окупантів. До 6 квітня 2022 року окупантів вигнали з території області⁹.

Міграція населення також є важливим чинником формування чисельності населення. У зв'язку із розв'язанням Росією війни у 2014 році на Сході України та повномасштабною Російською збройною агресією у 2022 р., розпочалася евакуація, переміщення населення в інші регіони України та за кордон.

Викликом для громад стала адаптація та соціальна інтеграція внутрішньо переміщених осіб у місцеві громади. Станом на 01.01.2023р. прихисток отримали 43 168 внутрішньо переміщених осіб серед яких є особи з інвалідністю (за даними 51 громади, із них: у 4 громадах кількість ВПО дорівнює «0»). Жінок ВПО – 20 377 осіб, чоловіків – 11 909, дітей – 10 882.

В області проживає 4 615 осіб-учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, брали участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України (дані надані 48 громадами).

Сімей, в яких діти виховуються неповнолітніми самотніми матерями (батьками) – 214

⁷ <https://cg.gov.ua/index.php?id=1804&tp=1>

⁸ <https://cntime.cn.ua/prikordonna-gromadi-chernigovshini-informacijnij-f-article/>

⁹ <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

(дані надані 50 громадами).

Кількість осіб/сімей, які також належать до вразливих груп населення або перебувають у складних життєвих обставинах наведено у рисунку 1.2.11.

Рисунок 1.2.11. Кількість осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення або перебувають у складних життєвих обставинах

Кількість дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах та дітей, влаштованих до закладів інституційного догляду та виховання дітей наведено у таблиці 1.2.2.

Таблиця 1.2.2. Дані щодо кількості дітей/сімей вразливих категорій

Категорія	Кількість дітей/сімей	Кількість громад, які надали інформацію
Кількість дітей, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах	656	52 громади
Кількість сімей, у яких дітей відібрано у батьків без позбавлення їх батьківських прав на підставі рішення суду	8	49 громад
Кількість сімей, з яких дітей влаштовано в сім'ї патронатних вихователів	3	49 громад
Кількість сімей, у яких батьків поновлено в батьківських правах	56	53 громади
Кількість сімей, де триває процес розлучення	53	52 громади
Кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	795	53 громади
Сім'ї, діти з яких влаштовані до закладів інституційного догляду та виховання дітей	225	52 громади

Кількість складених адміністративних протоколів, передбачених статтею 184 (Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей) Кодексу України про адміністративні правопорушення – 211, дані надані 50 громадами (окрім Чернігівської, Семенівської, Коропської, Яблунівської, Новобілоуської, Прилуцької, Ріпкинської).

Кількість осіб, які постраждали від домашнього насильства – 776, дані надані 52 громадами (окрім Чернігівської, Яблунівської, Новобілоуської, Прилуцької, Ріпкинської), жінок – 597, чоловіків – 104, дітей – 75. Кількість осіб, які вчинили домашнє насильство – 659, дані надані 51 громадою, окрім Чернігівської, Коропської, Яблунівської, Новобілоуської,

Прилуцької, Ріпкинської (жінки – 45, чоловіки – 614, діти – 0). При цьому жодна особа не була направлена для проходження програми для кривдників.

Кількість сімей, у яких діти систематично самовільно залишають місце проживання – 3 (дані надані 49 громадами).

Сім'ї, в яких діти систематично без поважних причин не відвідують заклади освіти – 1 (дані надані 49 громадами).

У зв'язку з деінституціалізацією дитячих інтернатних закладів, пріоритетними в короткостроковій перспективі повинні стати потреби дітей, які перебувають в інтернатних закладах та повертатимуться до ТГ області, сімей, які виховують дітей з порушеннями розвитку або ризиком отримання таких порушень, зокрема в умовах воєнного стану, кількість таких сімей може збільшитися.

Слід зазначити, що облік дітей з інвалідністю і повнолітніх осіб з інвалідністю також ведеться не у всіх громадах, гендерно дезагреговані дані цієї категорії відсутні (див. табл. 1.2.3).

Таблиця 1.2.3. Дані щодо кількості дітей/осіб з інвалідністю

Категорія	Кількість дітей/осіб	Кількість громад, які надали інформацію
Кількість дітей з інвалідністю	1163	48 громад
Кількість дітей з тяжкими захворюваннями, розладами, травмами, станами (у тому числі до встановлення інвалідності)	29	44 громади
Кількість дітей, які потребують паліативного догляду	6	45 громад
Кількість дітей з особливими освітніми потребами	409	50 громад
Кількість повнолітніх осіб з інвалідністю	15944	46 громад
Кількість повнолітніх недієздатних осіб, яким не призначено опікуна	0	44 громади

Інформація щодо кількості дітей з інвалідністю, які потребують раннього втручання, реабілітації в ТГ Чернігівської області відсутня.

Слід зазначити, що у громадах Чернігівської області проживає певна кількість ВІЛ-інфікованих осіб, осіб, хворих на туберкульоз, осіб з розладами психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням усіх груп психоактивних речовин, осіб із залежністю від азартних ігор, дітей з розладами психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням наркотичних речовин, дітей з розладами психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням алкоголю (див. табл. 1.2.4).

Таблиця 1.2.4. Дані щодо кількості дітей/осіб з вадами здоров'я

Категорія	Кількість дітей/осіб	Кількість громад, які надали інформацію
Кількість ВІЛ-інфікованих осіб	108 Жінок- 44, чоловіків -59, дітей -5	42 громади
Кількість осіб, хворих на туберкульоз	156 Жінок- 42, чоловіків - 111, дітей -3	46 громад
Кількість осіб з розладами психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням усіх груп психоактивних речовин	3200	49 громад

Висновки:

Відповідно до вимог наказу Міністерства соціальної політики від 19.04.2023 № 130-Н «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах» громадам, які мали інформацію щодо соціально-демографічної ситуації у територіальній громаді та кількості осіб/сімей, що належать до вразливих груп населення або перебувають у складних життєвих обставинах – необхідно її доопрацювати, а громадам, які не мали такої інформації – підготувати.

Також, слід зазначити: отримані соціально-демографічні дані населення свідчать про те, що вагомий сегмент у структурі населення ТГ Чернігівської області складають соціально-демографічні групи, вразливі у реалізації своїх прав та відповідно до законодавства потребують надання соціальних послуг.

Аналіз даних пільгових категорій вразливих груп населення та осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах кожної громади показав:

- дані за категоріями вразливих груп населення та осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах у громадах або відсутні (що свідчить про відсутність системної роботи щодо збору, узагальненню та аналізу зазначених показників) або форми заповнені формально;

- жодною громадою Чернігівської області не надано інформацію в повному обсязі щодо кількості осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення або перебувають у складних життєвих обставинах;

- не за кожною категорією вразливих груп населення та осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, надані гендерно дезагреговані дані.

Таким чином, узагальнені дані за категоріями осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення Чернігівської області, потребують уточнення у зв'язку з відсутністю повної інформації від усіх 57 громад.

Відсутність соціально-демографічних даних у громадах області в подальшому унеможливить:

- ефективне планування розвитку громади;
- розвиток соціальних послуг;
- здійснення якісного аналізу стану надання соціальних послуг;
- якісного проведення оцінки потреб населення у соціальних послугах;
- можливість проведення заходів щодо соціальної підтримки вразливих груп населення та осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

1.3. Характеристика програмних документів розвитку громад щодо розвитку соціальних послуг в громадах. Соціальні проблеми громад та чинники, що їх обумовлюють

Найкращі передумови для реалізації політики у сфері надання соціальних послуг складаються тоді, коли такі заходи передбачені в планах. Цілісна система соціального планування формується з елементів стратегічного, середньострокового і короткострокового планування.

Базовим документом для визначення пріоритетів розвитку ТГ є стратегія розвитку. Це документ, що визначає на довгостроковий період (7 років) стратегічні та оперативні цілі, індикатори (показники) їх досягнення, пріоритети та завдання для сталого економічного та соціального розвитку громади. Саме у стратегії розвитку громади визначають фундаментальне бачення її процвітання у майбутньому. В основі зазначеного документа перебуває людина з її потребами, що зумовлює фокусування уваги на соціальних послугах, які забезпечують базові людські потреби.

Статтю 27 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено власні повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку, до яких, зокрема, належать:

- підготовка програм соціально-економічного та культурного розвитку сіл, селищ, міст, цільових програм з інших питань самоврядування, подання їх на затвердження ради, організація їх виконання; подання раді звітів про хід і результати виконання цих програм;
- забезпечення складання балансів фінансових, трудових ресурсів, грошових доходів і видатків, необхідних для управління соціально-економічним і культурним розвитком відповідної території;
- подання до районних, обласних рад необхідних показників та внесення пропозицій до програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно районів і областей, а також до планів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території, з питань, пов'язаних із соціально-економічним та культурним розвитком території, задоволенням потреб населення.

Стаття 11 Закону України «Про соціальні послуги» передбачає, що до повноважень:

Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій належать, зокрема, затвердження, забезпечення фінансування та виконання регіональних програм в частині забезпечення потреб осіб/сімей у соціальних послугах, розроблених за результатами визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах (частина третя);

районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчих органів міських рад міст обласного значення, рад об'єднаних територіальних громад належать, зокрема, затвердження, забезпечення фінансування та виконання регіональних програм в частині забезпечення потреб осіб/сімей у соціальних послугах, розроблених за результатами визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах (частина четверта).

Аналіз показав, що основними соціальними проблемами, які є актуальними у громадах та які створюють чинники, що можуть зумовити складні життєві обставини, є старіння населення, проблеми зайнятості населення/відсутність робочих місць, низька фінансова спроможність громад, міграція населення, безпека населення, алкоголізм та вживання психоактивних речовин (див. рис. 1.3.1.). Найбільшим чинником, що призвів до потрапляння вразливих груп населення громади в складні життєві обставини, ТГ зазначали саме військову агресію Російської Федерації, яка спричинила внутрішнє переміщення людей по країні. За час повномасштабного вторгнення зруйновано об'єкти житлового фонду та критичної інфраструктури.

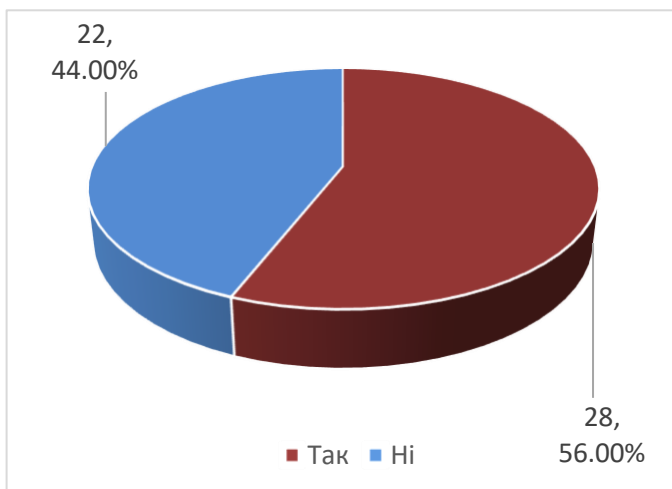

Рисунок 1.3.1. Основні соціальні проблеми в ТГ Чернігівській області

При цьому можуть бути специфічні соціальні проблеми, які будуть створювати ті чи інші чинники, що можуть зумовити складні життєві обставини, та впливати на створення/розвиток відповідних соціальних послуг у конкретній ТГ та й у регіоні в цілому.

Основною ознакою розробки стратегії розвитку громади є орієнтація на потреби та інтереси людей, тому в першу чергу необхідно визначити потреби населення громади у соціальних послугах: створити соціальний портрет громади, проаналізувати її соціально-демографічні характеристики, сильні сторони і потреби; «почути голоси» різних груп мешканців ТГ щодо розвитку необхідної підтримки та соціальних послуг; перевірити доступність соціальних послуг та існуючу координацію і взаємодоповнюваність між їх надавачами та надавачами освітніх, медичних, адміністративних та інших послуг.

У ході аналізу встановлено, що у стратегічних документах 28 (56 %) ТГ¹⁰, є операційні цілі, завдання стосовно надання соціальних послуг 22 (44 %) ТГ – відсутні (див. рис. 1.3.2).

Відсутні операційні цілі, завдання стосовно надання соціальних послуг у стратегічних документах таких ТГ:

Бахмацька, Березнянська, Варвинська, Бороднянська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Ічнянська, Київська, Киселівська, Малодівицька, Михайло-Коцюбинська, Ніжинська, Новобасанська, Носівська, Олишівська, Плисківська, Понорницька, Седнівська, Срібнянська, Чернігівська, Яблунівська.

Рис. 1.3.2. Інформація про наявність операційних цілей, завдань стосовно надання соціальних послуг у стратегічних документах ТГ

Наприклад, у стратегіях розвитку громад є такі цілі, завдання стосовно надання соціальних послуг (див. рис. 1.3.3).

¹⁰ З 50 ТГ, які надали інформацію, заповнивши Форму 1

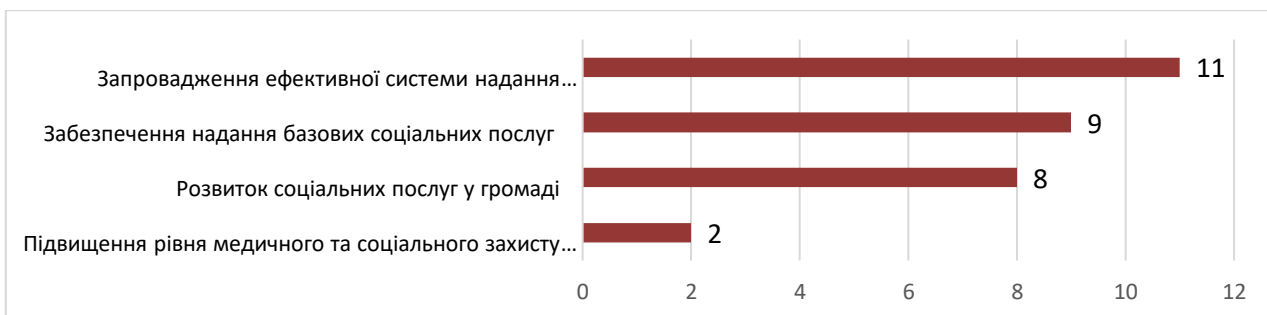
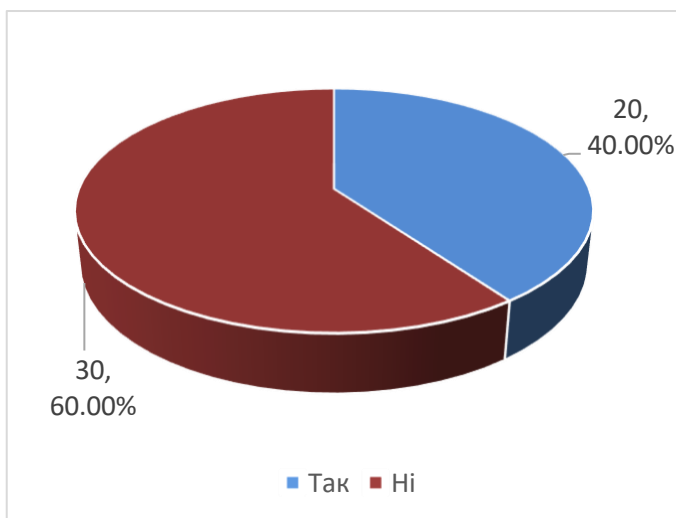

Рис. 1.3.3. Приклади цілей, завдань стосовно надання соціальних послуг зазначених у стратегіях розвитку громад

Показник розроблення місцевих програм забезпечення потреб населення у соціальних послугах у громадах, у порівнянні зі стратегіями розвитку громад, ще нижчий. Тільки у 20 (40 %) ТГ розроблено такі місцеві програми, у 30 (60 %) ТГ – не розроблено (див. рис. 1.3.4).

Відсутні розроблені місцеві програми забезпечення потреб населення у соціальних послугах у таких ТГ:

Бахмацька, Березнянська, Бобровицька, Варвинська, Вертіївська, Гончарівська, Городнянська, Деснянська, Київська, Кіптівська, Куликівська, Ладанська, Лосинівська, Макіївська, Малодівицька, Михайло-Коцюбинська, Мринська, Ніжинська, Новобасанська, Олишівська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Прилуцька, Сновська, Сухополов'янська, Талалаївська селищна, Талалаївська сільська, Тупичівська, Холминська ТГ

Рис. 1.3.4. Інформація щодо розроблення місцевих програм забезпечення потреб населення ТГ у соціальних послугах

Варто зазначити, що 27 (54 %) ТГ не планують затверджувати цільову соціальну програму розвитку соціальних послуг, натомість 23 (46 %) ТГ мають такі плани.

З 23-ох ТГ, які планують затверджувати цільові соціальні програми розвитку соціальних послуг (див. рис. 1.3.5), будуть затверджувати їх на такий термін: на 1 рік – 4 громад, на 2 роки – 6, на 3 роки і більше – 12 відповідно (див. рис. 1.3.5).

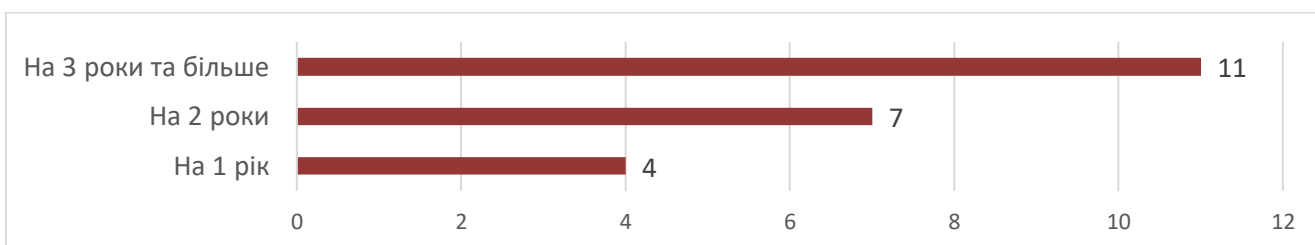
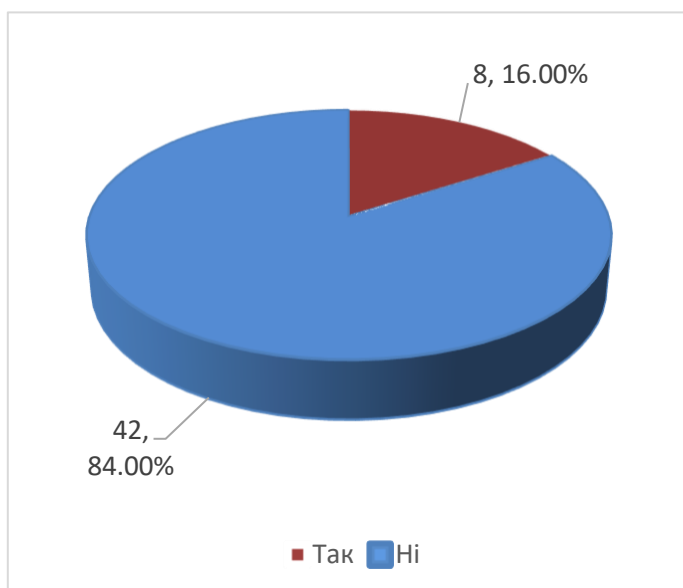

Рис. 1.3.5. Інформація щодо термінів стратегічного планування

З моменту введення в дію Закону України «Про соціальні послуги» (в новій редакції) пройшло майже чотири роки, однак аналіз показав, що тільки 8 (16 %) (Варвинська, Менська, Михайло-Коцюбинська, Ніжинська, Остерська, Седнівська, Сухополов'янська, Чернігівська) ТГ після 2020 року вносили зміни до стратегічних документів громади стосовно розвитку соціальних послуг, натомість 36 (84 %) ТГ – не вносили відповідні зміни (див. рис. 1.3.6).

Не вносили зміни такі ТГ:

Батуринська, Бахмацька, Березнянська, Бобровицька, Вертіївська, Височанська, Гончарівська, Городнянська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Ічнянська, Киїнська, Киселівська, Кіптівська, Козелецька, Комарівська, Коропська, Куликівська, Ладанська, Линовицька, Лосинівська, Макіївська, Малодівицька, Мринська, Новгород-Сіверська, Новобасанська, Носівська, Олишівська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Прилуцька, Семенівська, Сновська, Срібнянська, Сосницька, Талалаївська селищна, Талалаївська сільська, Тупичівська, Холминська, Яблунівська ТГ.

Рис. 1.3.6. Інформація про внесення змін до стратегічних документів стосовно розвитку соціальних послуг

Під час аналізу встановлено, що ТГ вживають певних заходів стосовно участі їх у різноманітних проектах/програмах щодо розвитку соціальних послуг (див. табл. 1.3.1).

Таблиця 1.3.1. Інформація стосовно участі ТГ у проектах/програмах

Участь ТГ у проектах/ програмах	Кількість (відсоток) ТГ	Перелік ТГ
Участь ТГ у виконанні регіональних програм розвитку соціальних послуг	1 (2 %)	Ладанська ТГ
Участь ТГ у виконанні програм у рамках Міжнародної технічної допомоги (протягом I півріччі 2023 року)	10 (20 %)	Кіптівська, Коропська, Куликівська, Ніжинська, Остерська, Прилуцька, Сновська, Срібнянська, Сосницька, Сухополов»янська ТГ
Участь у конкурсних програмах для органів місцевого самоврядування	7 (14 %)	Ічнянська, Кіптівська, Куликівська, Менська, Ніжинська, Прилуцька, СновськаТГ
Участь у проектах Мінсоцполітики та Нацсоцслужби	12 (24 %)	Березнянська, Варвинська, Гончарівська, Деснянська, Добрянська, Ічнянська, Кіптівська, Коропська, Менська, Новгород-Сіверська, Носівська, Тупичівська ТГ

Отже, незначна кількість ТГ приймали участь у різних проектах/програмах щодо розвитку соціальних послуг, у тому числі міжнародних, що може негативно впливати на розвиток надання базових соціальних послуг у ТГ.

Стосовно участі ТГ у проектах Мінсоцполітики та Нацсоцслужби з'ясовано, що 12 ТГ приймали таку участь, зокрема, у:

– проекті «Модернізація системи соціальної підтримки населення України», який реалізує Мінсоцполітики за підтримки Світового банку,

– експериментальному проєкті з надання в закладах охорони здоров'я, які належать до сфери управління Міністерства соціальної політики України, окремих соціальних послуг деяким категоріям осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.03.2023 № 248).

– експериментальному проєкті із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03.10.2023 № 1049).

Стосовно стратегічних і програмних документів на обласному (регіональному) рівні аналіз показав наступне.

Під час аналізу стратегічних та програмних документів в частині соціального захисту населення, зокрема, надання соціальних послуг, з'ясовано, що на сайті Чернігівської обласної державної адміністрації¹¹ розміщено стратегії та програми (див. табл. 1.3.2), зокрема:

❖ [Стратегія сталого розвитку](#) Чернігівської області на період до 2027 року, затверджена рішенням двадцять першої сесії обласної ради сьомого скликання 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28.10.2020 № 43-25/VII, та [План заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії](#) сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року, затверджений рішенням двадцять першої сесії обласної ради сьомого скликання 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення четвертої сесії обласної ради восьмого скликання 20.04.2021 № 5-4/VIII;

❖ [Програма економічного і соціального відновлення та розвитку](#) Чернігівської області на 2023 рік, затверджена розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 28.12.2022 № 498;

❖ [Програма соціальної підтримки](#) Захисників і Захисниць України, членів їх сімей, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули (пропали безвісти) в Афганістані при виконанні інтернаціонального обов'язку, у Чернігівській області на 2019–2023 роки, затверджена рішенням шістнадцятої сесії обласної ради сьомого скликання 20.12.2018 № 14-16/VII в редакції, затвердженої розпорядженням від 10.08.2023 № 536;

❖ [Обласна програма підтримки внутрішньо переміщених осіб](#) у Чернігівській області на 2023–2024 роки, затверджена розпорядженням начальника Чернігівської обласної військової адміністрації від 08.06.2023 № 350.

Таблиця 1.3.2. Основні стратегічні та програмні документи в частині надання соціальних послуг в Чернігівській області

Назва стратегічного / програмного документу	Ціль / напрям / пріоритет	Завдання/заходи
Стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року та План заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року	Напрямок 1.4. Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності	Завдання 1.16. Поліпшення умов надання соціальних та реабілітаційних послуг населенню
Програма соціальної підтримки Захисників і Захисниць України, членів їх сімей, а також членів сімей	Напрямок 6. Соціальний супровід Захисників і Захисниць України та їх родин	6.1. Забезпечення соціальної підтримки та надання соціальних послуг Захисникам і Захисницям України та членам їх сімей 6.2. Здійснення соціального супроводу родин ветеранів, які опинилися у складних

¹¹ <https://cg.gov.ua/index.php?id=15239&tp=1>

військовослужбовців, які загинули (пропали безвісти) в Афганістані при виконанні інтернаціонального обов'язку, у Чернігівській області на 2019–2023 роки		життєвих обставинах та потребують допомоги для їх подолання
Обласна програма підтримки внутрішньо переміщених осіб у Чернігівській області на 2023–2024 роки	Напрямок 12. Надання соціальних послуг особам з числа ВПО відповідно до їх потреб	12.1. Забезпечення охоплення базовими соціальними послугами осіб з числа ВПО через мережу центрів надання соціальних послуг, центрів соціальних служб та фахівців із соціальної роботи. 12.2. Забезпечення навчання працівників центрів надання соціальних послуг, центрів соціальних служб та фахівців із соціальної роботи щодо надання соціальних послуг особам з числа ВПО. 12.3. Надання особам з числа ВПО допомоги в отриманні соціальних послуг. 12.4. Надання особам з числа ВПО послуг підтриманого проживання в геріатричних, психоневрологічних інтернатах.

Завданням 1.16. (Поліпшення умов надання соціальних та реабілітаційних послуг населенню) Програми 1. Розвиток людського потенціалу Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року передбачено формування системи надання соціальних послуг відповідно до потреб населення шляхом модернізації існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг з урахуванням гендерних особливостей, зокрема, забезпечення розвитку якісних і доступних послуг з догляду, у тому числі доглядової інфраструктури.

Очікуваним кількісним результатом від реалізації цього Завдання передбачено будівництво, реконструкція, капітальний ремонт 5 (п'ять) закладів соціальної сфери, а очікуваним якісним результатом – створення умов для прискореного процесу реабілітації осіб з обмеженими можливостями; надання комплексу послуг з соціальної, психологічної, фізичної, медичної, психолого-педагогічної, фізкультурно-спортивної та професійної орієнтації особам, які цього потребують, для забезпечення їх повноцінного життя; створення більш комфортних умов для проживання, виховання дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, дітей, які залишились без піклування батьків, розвиток їх фізичної активності, забезпечення змістовного дозвілля.

Враховуючи зазначене, можна констатувати той факт, що під «модернізацією існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг, забезпечення розвитку якісних і доступних послуг з догляду» Чернігівська область, як і решта регіонів, розуміє не розширення переліку соціальних послуг, залучивши додатково різних спеціалістів, фахівців, робітників, або охоплення більш широкого кола різних категорій осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах, а саме «реконструкцію, капітальний ремонт» існуючих надавачів соціальних та реабілітаційних послуг.

Програма економічного і соціального відновлення та розвитку Чернігівської області на 2023 рік взагалі не містить жодного заходу стосовно розвитку системи надання соціальних послуг вразливим верствам населення, тому що, мабуть, є не пріоритетною на рівні ТГ та області загалом.

Програмою соціальної підтримки Захисників і Захисниць України, членів їх сімей, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули (пропали безвісти) в Афганістані при виконанні інтернаціонального обов'язку, у Чернігівській області на 2019–2023 роки затверджено певні заходи стосовно надання соціальних послуг та здійснення соціальної роботи, а саме, заходи 6.1. (Забезпечення соціальної підтримки та надання соціальних послуг учасникам АТО, ООС та членам їх сімей) та 6.2. (Здійснення соціального супроводу родин ветеранів, які опинилися у складних

життєвих обставинах та потребують допомоги для їх подолання). Очікуваними результатами виконання цих заходів передбачено, зокрема, «соціальна, психологічна, правова підтримка Захисників і Захисниць України та членів їх сімей, надання їм своєчасних та якісних соціальних послуг». Однак з виконавців визначено тільки «Чернігівський обласний, районні, міські центри соціальних служб». З метою надання соціальних послуг відповідно до потреб Захисників і Захисниць та членів їх родин, варто було б доповнити ряд Виконавців іншими надавачами соціальних послуг такими, як центри надання соціальних послуг, територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг), надавачі соціальних послуг недержавного сектору.

Обласною програмою підтримки внутрішньо переміщених осіб у Чернігівській області на 2023–2024 роки передбачено певні заходи стосовно надання соціальних послуг осіб з числа ВПО, зокрема, забезпечення охоплення базовими соціальними послугами осіб з числа ВПО через мережу надавачів соціальних послуг (п. 12.1) та надання допомоги в їх отриманні (п. 12.3). Крім цього, важливим заходом є забезпечення навчання працівників центрів надання соціальних послуг, центрів соціальних служб та фахівців із соціальної роботи щодо надання соціальних послуг особам з числа ВПО (п. 12.2.). Натомість, у цій Обласній програмі є захід по розвитку такої базової послуги як підтримане проживання, але саме на базі інтернатних установ області, що не відповідає міжнародним стандартам надання соціальної послуги підтриманого проживання та законодавству України.

Крім того, на офіційному сайті Чернігівської обласної військової адміністрації немає офіційно опублікованої обласної програми соціального захисту населення «Турбота», що може свідчити про її відсутність.

Висновки

У цілях, завданнях, заходах стратегічних та програмних документів ТГ недостатньо конкретизації щодо забезпечення доступними та якісними соціальними послугами, у тому числі базовими, вразливих верств населення відповідно до їх індивідуальних потреб, а саме, запровадження комплексної та ефективної системи здійснення соціальної роботи та надання соціальних послуг, включаючи всі етапи системи організації надання соціальних послуг.

Деякі заходи, цілі стосовно забезпечення організації надання якісних соціальних послуг відповідно до потреб мешканців громад не конкретні, не вимірювані реалістичними часовими рамками для його втілення.

Стратегічними та програмними документами охоплено не всі категорії осіб/сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, які зумовлені зокрема, похилим віком, психічними та поведінковими розладами, у тому числі внаслідок вживання психоактивних речовин, інвалідністю, малозабезпеченістю особи, жорстоким поводженням з дитиною, втратою соціальних зв'язків, у тому числі під час перебування в місцях позбавлення волі, насильством за ознакою статі, домашнім насильством тощо.

В програмних та стратегічних документах ТГ відсутнє стратегічне (середньострокове, короткострокове) планування розвитку базових та інших соціальних послуг у ТГ.

1.4. Стан організації системи соціального захисту населення, забезпечення прав дітей та надання соціальних послуг в громадах відповідно до вимог чинного законодавства

У процесі реформи децентралізації особливо актуальним є питання забезпечення якісного та безперебійного функціонування системи соціального захисту населення, забезпечення прав дітей та надання соціальних послуг в ТГ Чернігівської області відповідно до вимог чинного законодавства^{12,13}.

Разом з тим, зусилля органів регіональної влади спрямовані на упровадження програмних заходів здійснення реформи децентралізації влади та місцевого самоврядування, зокрема, в частині запровадження нових підходів до стратегічного планування та фінансування регіонального розвитку.

Важливим напрямом зазначених процесів є впровадження організаційної структури та проведення моніторингу, як перебігу загальних подій та результатів децентралізації, так і впливу їх на такі сфери як соціальний захист населення, забезпечення прав дітей та надання соціальних послуг, зокрема на регіональному рівні.

Інформація про діючих суб'єктів/структурні підрозділи у сферах соціального захисту населення, забезпечення прав дітей та надання соціальних послуг на регіональному рівні представлена в таблиці 1.4.1.

Таблиця 1.4.1. Інформація про діючі суб'єкти/структурні підрозділи у сферах соціального захисту населення, забезпечення прав дітей та надання соціальних послуг на регіональному рівні

Назва суб'єкта/структурного підрозділу	Підпорядкування	Функції/повноваження	Завдання
Головне управління Національної соціальної сервісної служби у Чернігівській області (створено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783 «Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України»)	Національній соціальній сервісній службі України	Реалізація політики соціального захисту населення, під час надання соціальної підтримки та захисту прав дітей.	Контроль за реалізацією політики соціального захисту населення і захисту прав дітей, під час надання соціальної підтримки та захисту прав дітей. Методичного забезпечення, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи та координації діяльності органів місцевого самоврядування, центрів надання адміністративних послуг, центрів соціальних служб, центрів надання соціальних послуг з урахуванням потреб

¹² стаття 34 Закону України «Про місцеве самоврядування» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

¹³ Закон України «Про соціальні послуги» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

			жителів ТГ.
Департамент соціального захисту населення Чернігівської обласної державної (військової) адміністрації.	Підпорядковується голові обласної державної адміністрації та є підзвітним і підконтрольним Міністерству соціальної політики України, Міністерству у справах ветеранів України. Діяльність Департаменту координується Національною соціальною сервісною службою України, в межах повноважень, визначених Положенням про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. № 783, «Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України» (зі змінами).	Забезпечення на території області реалізацію державної політики з питань соціальної підтримки і надання соціальних послуг сім'ям та особам, які належать до вразливих груп населення та / або перебувають у складних життєвих обставинах.	Серед іншого: організація на території області надання соціальних послуг і проведення соціальної роботи шляхом визначення потреб населення у соціальних послугах, розвитку відповідних закладів, установ, служб і залучення недержавних організацій, які надають соціальні послуги.
Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної (військової) адміністрації	Департамент підпорядкований голові обласної державної адміністрації, а також підзвітний і підконтрольний Міністерству молоді та спорту України та Міністерству соціальної політики України	Забезпечення на території Чернігівської області реалізацію державної політики з питань: забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; поліпшення становища сімей, у тому числі сімей з дітьми, багатодітних та молодих сімей, запобігання та протидії домашньому насильству; протидії торгівлі людьми; державної політики з питань молоді;	Серед інших: - здійснює контроль за дотриманням підприємствами, установами та організаціями правил, норм, стандартів у сферах сім'ї, молоді, фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання, оздоровлення та відпочинку дітей, забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків та жінок, попередження насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми; - контролює органи

		<p>національно-патріотичного виховання; оздоровлення та відпочинку дітей; реалізація державної політики у сфері фізичної культури та спорту</p>	<p>місцевого самоврядування та надає методичну допомогу з питань виконання наданих їм законодавством повноважень органів виконавчої влади у сферах забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків і жінок, поліпшення становища сімей, попередження насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми; молоді, національно-патріотичного виховання, організації оздоровлення дітей; фізичної культури та спорту; - здійснює повноваження, делеговані обласною радою обласній державній адміністрації у сферах сім'ї, молоді, фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання, оздоровлення та відпочинку дітей, забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків та жінок, попередження насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми; - забезпечує реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на регіональному рівні, зокрема шляхом здійснення постійного контролю за своєчасністю та належністю вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству тощо</p>
<p>Чернігівський обласний центр соціальних служб</p>	<p>Чернігівській обласній державній (військовій) адміністрації, та є підзвітним і підконтрольним Мінсоцполітики та координується Нацсоцслужбою в</p>	<p>Проведення методичного забезпечення організації соціальної роботи, надання соціальних послуг, організація навчання з питань проведення соціальної роботи,</p>	<p>Методична допомога громадам у проведенні соціальної роботи, надання соціальних послуг; організація навчання із соціальної роботи, надання соціальних послуг, методична організація інформування</p>

	<p>межах повноважень, визначених Положенням про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. № 783, «Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України» (зі змінами).</p>	<p>надання соціальних послуг.</p>	<p>громад щодо сімейних цінностей, профілактики соціального сирітства, недопущення насильства, жорстокого поводження з дітьми; проведення навчальних заходів для надавачів соціальних послуг, спеціалістів виконавчих органів місцевого самоврядування, які здійснюють управління системою надання соціальних послуг сім'ям та дітям.</p>
<p>Служба у справах дітей Чернігівської обласної державної (військової) адміністрації</p>	<p>Служба у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації (далі – Служба) є структурним підрозділом обласної державної адміністрації, який утворюється головою обласної державної адміністрації, входить до її складу і забезпечує на території області реалізацію державної політики щодо захисту прав дітей.</p> <p>Служба підзвітна і підконтрольна Міністерству соціальної політики України та координується Нацсоцслужбою в межах повноважень, визначених Положенням про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. №</p>	<p>Визначення пріоритетних напрямів поліпшення на відповідній території становища сімей, дітей, сприянні фізичному, духовному та інтелектуальному розвитку, запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності, вчиненню дітьми правопорушень.</p>	<p>Серед інших:</p> <ul style="list-style-type: none"> - реалізація на території області державної політики з питань соціального захисту дітей, запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності, вчиненню дітьми правопорушень; -забезпечення додержання вимог законодавства щодо встановлення опіки та піклування над дітьми, їх усиновлення, влаштування в дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї; - здійснення контролю за умовами утримання і виховання дітей у закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, спеціальних установах і закладах соціального захисту для дітей усіх форм власності; - надання адміністративної послуги – ознайомлення кандидатів в усиновлювачі з інформацією про дітей, які можуть бути усиновлені тощо.

	783, «Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України» (зі змінами).		
--	---	--	--

За результатами аналізу встановлено, що Положенням про Головне управління Національної соціальної сервісної служби в Чернігівській області, *затвердженого наказом Національної соціальної сервісної служби України від 23.08.2023 № 102*, серед інших, передбачено повноваження з питань надання соціальних послуг та провадження соціальної роботи. Зокрема Головним управлінням **здійснюється**:

1. контроль за проведенням заходів із соціальної профілактики складних життєвих обставин;
2. контроль за організацією і проведенням заходів з пошуку кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, їх первинного відбору, організації й проведення навчання для таких кандидатів, а також проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу з цього питання;
3. аналіз регіональних та місцевих програм в частині задоволення потреб осіб/сімей у соціальних послугах;
4. контроль за діяльністю регіональних центрів соціальних служб;
5. контроль за організацією та проведенням заходів з підвищення професійної компетентності/кваліфікації працівників, які надають соціальні послуги;
6. збір, аналіз та поширення відповідно до законодавства інформації про надання соціальних послуг, успішний національний та міжнародний досвід надання соціальних послуг, надання пропозицій Нацсоцслужбі щодо його впровадження;
7. контроль за організацією, наданням соціальних послуг та дотримання державних стандартів надання соціальних послуг.

Зазначене свідчить, що державний контроль здійснюється у межах централізованої моделі, що в умовах децентралізації потребуватиме змін.

Крім того, в межах повноважень Головного управління є здійснення методичного забезпечення, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи та координації діяльності органів місцевого самоврядування, центрів надання адміністративних послуг, центрів соціальних служб, центрів надання соціальних послуг з урахуванням потреб жителів ТГ. **Результати аналізу демонструють, що Головне управління здійснює контроль та організаційно-методичне забезпечення щодо надання соціальної підтримки та соціальних послуг, зокрема тільки через центри надання адміністративних послуг. Водночас Головним управлінням не приділяється належної уваги функціям щодо методичного забезпечення, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи органам місцевого самоврядування, надавачам соціальних послуг в ТГ Чернігівської області.**

Штатна чисельність Головного управління – **16 осіб**, фактично працюючих **12 осіб**. Водночас, в Головному управлінні створено 1 відділ та 2 сектори, **зокрема**:

- відділ здійснення державного контролю у сфері соціального захисту населення;
- сектор здійснення державного контролю у сфері захисту прав дітей;
- сектор з питань дотримання стандартів рівності.

Аналізом встановлено, що в Головному управлінні є затверджений щорічний план проведення Головним управлінням Національної соціальної сервісної служби в Чернігівській області перевірок правильності надання соціальної підтримки, соціальних послуг та дотримання прав дітей об'єктами державного контролю/моніторингу у 2023 році. План розміщено на офіційному сайті Нацсоцслужби за посиланням <https://nssu.gov.ua/plani-provedennya-perevirok/chernigivska-oblast>

Водночас, Головним управлінням упродовж 2022 року проведено **44** позапланових заходи державного контролю, упродовж I півріччя 2023 року – **29**. Підстави для проведення перевірок: письмове звернення органів державної влади, органів місцевого самоврядування про порушення об'єктом державного контролю/моніторингу вимог законодавства під час надавання соціальної підтримки, соціальних послуг та стосовно дотримання прав дітей.

За результатами аналізу встановлено, що Головним управлінням **було виявлено основні недоліки об'єктів державного контролю/моніторингу з питань:**

- дотримання законодавства щодо соціального захисту населення;
- дотримання законодавства щодо захисту прав дітей;
- дотримання вимог Закону України «Про соціальні послуги».

За результатами перевірок встановлено, що в перевірених ТГ Чернігівської області:

- не проводиться визначення потреб населення ТГ у соціальних послугах, зокрема, у військовий час;
- відсутнє планування розвитку системи надання соціальних послуг в громадах, розробки та реалізації цільових місцевих програм;
- не надаються усі 18 базових соціальних послуг;
- встановлені факти недотримання затверджених державних стандартів соціальних послуг та норм чинного законодавства з питань надання соціальних послуг;
- відсутність фахівця із соціальної роботи та визначеної особи/підрозділу з питань соціального захисту у складі виконкомів ТГ.

Разом з тим, за результатами аналізу встановлено, що Головним управлінням не проводиться щоквартальне звітування перед Нацсоцслужбою про стан усунення порушень, виявлених під час проведення планових/позапланових перевірок. Крім того виявлено відсутність члена Головного управління у складі Регіональної групи з визначення потреб населення в соціальних послугах.

Департамент з питань соціального захисту населення Чернігівської обласної державної (військової) адміністрації (далі – Департамент) серед іншого, забезпечує реалізацію державної політики у сфері надання соціальних послуг на регіональному рівні. Положення про Департамент соціального захисту населення Чернігівської обласної державної адміністрації, затверджено розпорядженням начальника Чернігівської обласної військової адміністрації від 22.09.2023 № 628. Структуру Департаменту можна переглянути за посиланням¹⁴.

Повноваження щодо реалізації державної політики у сфері надання соціальних послуг покладено на **відділ стаціонарних установ та соціального обслуговування** (4 штатні одиниці, із них 2 вакантні). Сфера відповідальності відділу дуже широка, і з такою маленькою штатною чисельністю не може здійснювати ефективно роботу щодо організації та прийняття рішення з питань надання соціальних послуг визначених Законом України «Про соціальні послуги», Порядком організації надання соціальних послуг (постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 587), Порядком надання соціальних послуг особам з інвалідністю та особам похилого віку, які страждають на психічні розлади (постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 № 576) та іншими нормативно правовими актами з питань розвитку системи соціальних послуг та надавати методичну допомогу ТГ Чернігівської області.

Крім того, в межах повноважень Департаменту є сприяння органам місцевого самоврядування у розв'язанні питань соціально-економічного розвитку відповідних територій, громадським та іншим організаціям, волонтерам – у проведенні ними роботи з питань соціального захисту сімей, у тому числі сімей з дітьми, малозабезпечених, багатодітних, молодих сімей, дітей, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку та інших вразливих категорій населення; здійснення методичного забезпечення, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи тощо. **Результати дослідження демонструють, що цим функціям в ТГ Чернігівської області Департаменту необхідно**

¹⁴ <https://upsz.cg.gov.ua/index.php?id=5064&tp=1&pg=>

приділяти більшій увазі.

Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної (військової) адміністрації (далі – Департамент) серед іншого, забезпечує реалізацію державної політики з питань: забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; поліпшення становища сімей, у тому числі сімей з дітьми, багатодітних та молодих сімей, запобігання та протидії домашньому насильству; протидії торгівлі людьми; державної політики з питань молоді; національно-патріотичного виховання; оздоровлення та відпочинку дітей; реалізація державної політики у сфері фізичної культури та спорту.

Департамент є наступником функцій відділу з питань фізичної культури та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації, ліквідованого розпорядженням голови Чернігівської обласної державної адміністрації від 27.12.2012 № 509 «Про заходи щодо оптимізації структури облдержадміністрації». Департамент здійснює свою діяльність відповідно до Положення про Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної (військової) адміністрації (розпорядження голови обласної державної адміністрації від 14.11.2018 № 684 (в редакції розпорядження голови обласної державної адміністрації від 27.04.2020 № 228). Департамент підпорядкований голові обласної державної адміністрації, а також підзвітний і підконтрольний Міністерству молоді та спорту України та Міністерству соціальної політики України.

Водночас, за результатами аналізу встановлено, що в Положенні про Департамент відсутня норма щодо координації Департаменту Нацсоцслужбою в межах повноважень, визначених Положенням про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783 «Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України» (зі змінами).

Структура Департаменту:

№ з/п	Назва структурного підрозділу та посад	Кількість штатних одиниць
1.	Директор Департаменту	1
2.	Сектор фінансового забезпечення	3
3.	Управління у справах сім'ї та молоді	11
3.1	Заступник директора Департаменту – начальник управління	1
3.2	Відділ з питань сім'ї та гендерної політики	5
3.3	Відділ з питань молоді та організації оздоровлення дітей	5
4	Управління з питань фізичної культури та спорту	10
4.1	Заступник директора Департаменту – начальник управління	1
4.2	Відділ спортивної та фізкультурно-масової роботи	5
4.3	Відділ організаційної та кадрової роботи	4
Всього		25

Аналізом встановлено, що **організаційна структура Департаменту структурно і**

функціонально не в повній мірі відповідає чинним нормам законодавства¹⁵.

Повноваження структурних підрозділів соціального захисту населення щодо реалізації державної соціальної політики у сфері соціального захисту населення визначаються згідно з Положенням про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 423 (зі змінами), Положенням про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. № 783 (зі змінами).

Чернігівський обласний центр соціальних служб (далі – Центр) (18 штатних одиниць). Метою діяльності Центру є методичне забезпечення проведення у ТГ Чернігівської області соціальної роботи, надання соціальних послуг, соціальної допомоги, соціальної підтримки особам/сім'ям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах, організація **навчальних заходів з питань соціальної роботи, надання соціальних послуг**.

Центр забезпечує надання методичної допомоги ТГ у проведенні соціальної роботи, наданні соціальних послуг у різних формах, **зокрема:**

- виїзди в ТГ;
- проведення онлайн нарад;
- проведення онлайн/офлайн навчань для працівників виконавчих органів місцевого самоврядування;
- консультування/інформування ТГ щодо впровадження нормативно-правових актів.

Водночас, аналізом встановлено, що ні з однією ТГ Чернігівської області Центром не укладено угоди/договори/меморандуми про співпрацю. За повідомленням Центру, в цьому немає потреби. Одночасно, укладено угоди/договори/меморандуми про співпрацю із закладами вищої освіти, зокрема із Національним університетом «Чернігівська Політехніка» та Національним університетом «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г. Шевченка.

5 фахівців Центру є тренерами (*мають сертифікати*) з них, підготовлені за напрямками соціальної роботи, *a саме:*

- «Перша психологічна допомога дітям та їх батькам в умовах війни. Профілактика емоційного та професійного вигорання спеціалістів допомагаючих професій».
- «Самодопомога+» (Self-Help Plus, SH+).
- Програма підготовки кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, опікуни/піклувальники, усиновлювачі, патронатні вихователі.
- «Підготовка та перепідготовка кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, опікуни/піклувальники.
- Програма профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу та УПСШ для підлітків груп ризику.
- ПРАЙД «Підготовка кандидатів у прийомні батьки – батьки-вихователі».
- Програма підготовки регіональних тренерів з профілактики відмов від дітей у ранньому віці.
- «Організація та надання першої психологічної допомоги».
- Програма підготовки прийомних батьків, опікунів та піклувальників, які беруть на виховання ВІЧ- позитивних дітей.

При Центрі створено мобільну службу екстреної соціально-психологічної та методичної допомоги, що дозволяє наблизити послуги до місця проживання осіб/сімей ТГ.

Служба у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації (далі – Служба) (12 штатних одиниць, з них 1 вакантна посада). Служба є структурним підрозділом обласної державної адміністрації, яка утворюється головою обласної державної адміністрації, входить до її складу і забезпечує на території області реалізацію державної політики щодо захисту прав дітей.

¹⁵Наказ Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей»

Структура Служби:

- сектор фінансового забезпечення;
- відділ соціального захисту та профілактичної роботи;
- відділ захисту прав дитини та розвитку сімейних форм виховання.

При службі у справах дітей Чернігівської обласної державної (військової) адміністрації утворено три центри соціально-психологічної реабілітації дітей:

- центр соціально-психологічної реабілітації дітей Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації;
- Ніжинський центр соціально-психологічної реабілітації дітей Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації;
- Чернігівський центр соціально-психологічної реабілітації дітей Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації.

Водночас, аналізом встановлено, що в регіоні є додаткова потреба у розвитку сімейно-орієнтованих соціальних послуг.

З метою ефективного виконання власних і делегованих повноважень та функцій у сферах соціального захисту населення, забезпечення прав дітей та надання соціальних послуг на рівні ТГ рекомендовано запровадити модель організаційної структури виконавчого органу сільської, селищної, міської ради з питань соціального захисту населення, захисту прав дітей та надання соціальних послуг, визначеної оновленими Методичними рекомендаціями щодо організації та забезпечення діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей (наказ Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей»).

ТГ уповноважені здійснювати управління, надання базових соціальних послуг, організувати та забезпечити їх адміністрування, зокрема, у структурі виконавчого органу сільської, селищної, міської ради (незалежно від кількості жителів) необхідно передбачити утворення підрозділів з питань соціального захисту населення, служби у справах дітей, надавачів соціальних послуг, створити умови для їх взаємодії з адміністраторами центру надання адміністративних послуг, іншими уповноваженими посадовими особами та суб'єктами господарювання, які діють на території ТГ.

Рекомендована модель організаційної структури з питань соціального захисту населення та забезпечення прав дітей представлена на рис. 1.4.2.

Рисунок 1.4.2. Модель організаційної структури виконавчого органу сільської, селищної, міської ради з питань соціального захисту населення та захисту прав дітей

Виконання власних та делегованих повноважень ТГ у сферах соціального захисту населення,

забезпечення прав дітей та надання соціальних послуг зумовив проблему відсутності чіткої системи управління у цих сферах, що мають місце у ТГ Чернігівської області¹⁶:

- допомога за принципом «єдиного вікна»;
- створення відділів (секторів) з питань соціального захисту населення;
- введення в штат фахівця із соціальної роботи, які працюватимуть на відділених старостинських округах;
- захист прав дітей;
- міжвідомча взаємодія та співробітництво громад;
- надання соціальних послуг та створення власних установ відповідного профілю тощо.

Інформацію про діючі структурні підрозділи з питань соціального захисту населення у 57 ТГ Чернігівської області наведено в таблиці 1.4.2.

№ З/П	Назва ТГ	створено сектор з питань соціального захисту населення	створено відділ з питань соціального захисту	створено управління з питань соціального захисту	виконує обов'язки з питань соціального захисту спеціаліст структурного підрозділу/ виконкому
1	Бахмацька міська ТГ	-	1	-	-
2	Березнянська селищна ТГ	-	1	-	-
3	Бобровицька міська ТГ	-	1	-	-
4	Борзнянська міська ТГ	Відповідь не надано			
5	Батуринська ТГ		1		
6	Варвинська селищна ТГ	-	1	-	-
7	Вертіївська сільська ТГ	-	1	-	-
8	Височанська сільська ТГ	Відповідь не надано			
9	Гончарівська селищна ТГ	-	1	-	-
10	Городнянська міська ТГ	-	1	-	-
11	Деснянська селищна ТГ	-	1	-	-
12	Дмитрівська селищна ТГ	-	1	-	-
13	Добрянська селищна ТГ	-	1	-	-
14	Іванівська сільська ТГ	Відповідь не надано			
15	Ічнянська міська ТГ	1	-	-	-
16	Киїнська сільська ТГ	1	-	-	-
17	Киселівська сільська ТГ	-	1	-	-
18	Кіптівська сільська ТГ	1	-	-	-
19	Козелецька селищна ТГ	-	1	-	-
20	Комарівська сільська ТГ	-	1	-	-

¹⁶Наказ Мінсоцполітики від 31.07.2023 р. № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей»

21	Коропська селищна ТГ		1	-	-
22	Корюківська міська ТГ	Відповідь не надано			
23	Крутівська сільська ТГ	Відповідь не надано			
24	Куликівська селищна ТГ	1	-	-	-
25	Ладанська селищна ТГ	-	-	-	1
26	Линовицька селищна ТГ	1		-	-
27	Лосинівська селищна ТГ	-	1	-	-
28	Любецька селищна ТГ	Відповідь не надано			
29	Макіївська сільська ТГ	Відповідь не надано			
30	Малодівицька селищна ТГ	-	-	-	1
31	Менська міська ТГ	-	1	-	-
32	Михайло-Коцюбинська ТГ	-	-	-	1
33	Мринська сільська ТГ	-	1	-	-
34	Ніжинська міська ТГ	-	-	1	-
35	Новгород-Сіверська міська ТГ			1	-
36	Новобасанська сільська ТГ	-	-	--	1
37	Новобілоуська сільська ТГ	Відповідь не надано			
38	Носівська міська ТГ	-	1	-	-
39	Олишівська селищна ТГ	-	-	-	1
40	Остерська міська ТГ	-	-	-	1
41	Парафіївська селищна ТГ	1	-	-	-
42	Плисківська сільська ТГ	Відповідь не надано			
43	Понорницька селищна ТГ	-	1	-	-
44	Прилуцька міська ТГ	-		1	-
45	Ріпкинська селищна ТГ	Відповідь не надано			
46	Седнівська селищна ТГ	-	1	-	-
47	Семенівська міська ТГ	1	-	-	-
48	Сновська міська ТГ	1	-	-	-
49	Сосницька селищна ТГ	1	-	-	-
50	Сухополов'янська сільська ТГ	-	1	-	-
51	Срібнянська селищна	-	1	-	-
52	Талалаївська сільська ТГ		1	-	-
53	Талалаївська селищнаТГ	1		-	-
54	Тупичівська сільська ТГ	-	1	-	
55	Холминська селищна ТГ	-	-	-	1
56	Чернігівська міська ТГ			1	
57	Яблунівська сільська ТГ	-	1	-	-
ВСЬОГО:		10	26	4	7

Аналіз соціальної інфраструктури ТГ Чернігівської області показав, що організаційна структура структурно і функціонально не повною мірою відповідає рекомендованій Міністерством соціальної політики України моделі організаційної структури громади з питань

соціального захисту населення та захисту прав дітей¹⁷.

Таблиця 1.4.2. демонструє, що в чотирьох ТГ Чернігівської області (Ніжинська, Новгород-Сіверська, Прилуцька, Чернігівська) створено управління соціального захисту населення, в 26 ТГ Чернігівської області (Бахмацька, Березнянська, Бобровицька, Батуринська, Варвинська, Вертіївська, Гончарівська, Городнянська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Киселівська, Козелецька, Комарівська, Коропська, Линовицька, Менська, Мринська, Носівська, Понорницька, Седнівська, Сухополов'янська, Срібнянська, Талалаївська, Тупичівська, Яблунівська) створено відділ соціального захисту населення, в 10 ТГ Чернігівської області (Ічнянська, Киїнська, Кіптівська, Куликівська, Линовицька, Парафіївська, Семенівська, Сновська, Сосницька, Талалаївська) створено сектор соціального захисту населення.

В семи ТГ Чернігівської області (Ладанська, Малодівицька, Михайло-Коцюбинська, Новобасанська, Олишівська, Остерська, Холминська) організаційна структура не відповідає вимогам, визначених чинними нормами законодавства¹⁸, зокрема у структурі виконавчого органу сільської, селищної ради не створено структурний підрозділ з питань соціального захисту населення, що не дасть можливості підвищити ефективно управління системою надання соціальних послуг.

Водночас, в чотирьох ТГ Чернігівської області відділи соціального захисту населення забезпечують реалізацію соціальної політики щодо надання соціальних послуг в ТГ, тобто є надавачами соціальних послуг й, відповідно, є органами управління місцевого самоврядування у сфері надання соціальних послуг, зокрема:

Відділ соціального захисту населення Талалаївської сільської ради

Відділ надання соціальних послуг Дмитрівської селищної ради

Відділ соціального захисту населення Козелецької селищної ради

Відділ соціального захисту населення Крутівської сільської ради

Такий підхід до організації та управління сферою надання соціальних послуг потребує розмежування функцій, повноважень і відповідальності для якісного виконання органами місцевого самоврядування повноважень щодо надання соціальних послуг мешканцям ТГ.

Разом з тим, Борзнянською ТГ, Височанською ТГ, Іванівською ТГ, Корюківською ТГ, Крутівською ТГ, Любецькою ТГ, Макіївською ТГ, Новобілоуською ТГ, Плисківською ТГ, Ріпкинською ТГ відповіді з даного питання не надано.

Водночас, аналізом встановлено, що у більшості ТГ Чернігівської області в структурних підрозділах з питань соціального захисту населення на спеціалістів (1-3 особи) покладено функції стосовно розвитку соціальних послуг в ТГ, що не відповідає вимогам, визначених чинними нормами законодавства¹⁹.

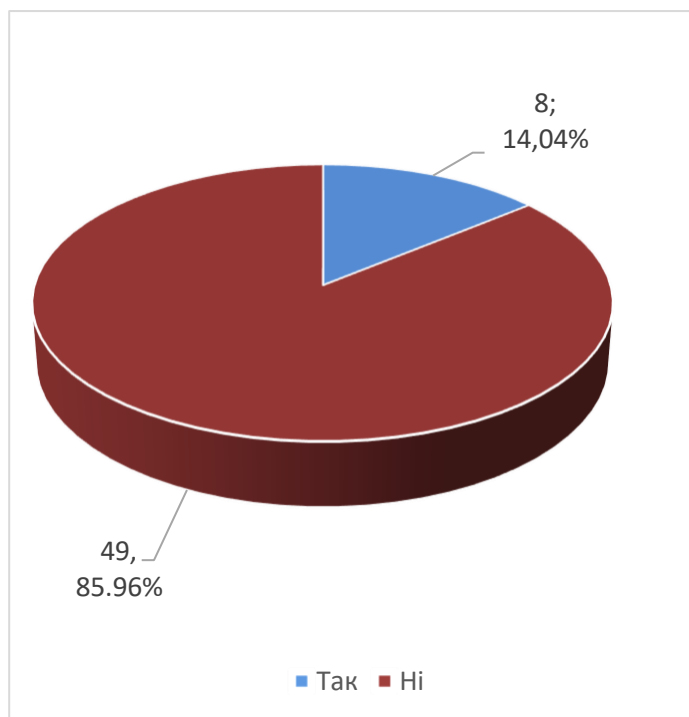
Крім того, тільки в восьми ТГ Чернігівської області (Батуринська, Березнянська, Городнянська, Кіптівська, Остерська, Прилуцька, Срібнянська, Талалаївська сільська) затверджено план діяльності структурного підрозділу, як уповноваженого органу, що реалізує

¹⁷Наказ Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей», https://www.msp.gov.ua/files/norm_baza/2023/263.pdf

¹⁸наказ Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей»

¹⁹наказ Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей»

політику у сфері організації соціальних послуг у громаді, на середньостроковий період (звітній та два наступних роки) (див. рис. 1.4.2).

Не затверджено план діяльності структурного підрозділу у таких ТГ:

Бахмацька, Бобровицька, Борзнянська, Варвинська, Вертіївська, Височанська, Гончарівська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Іванівська, Ічнянська, Киїнська, Киселівська, Козелецька, Комарівська, Коропська, Корюківська, Крутівська, Куликівська, Ладанська, Линовицька, Лосинівська, Любецька, Макіївська, Малодівицька, Менська, Михайло-Коцюбинська, Мринська, Ніжинська, Новгород-Сіверська, Новобасанська, Новобілоуська, Носівська, Олишівська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Ріпкинська, Седнівська, Семенівська, Сновська, Сосницька, Сухополов'янська, Талалаївська селищна, Тупичівська, Холминська, Чернігівська, Яблунівська

Рис. 1.4.2. Інформація про затвердження плану діяльності структурного підрозділу, як уповноваженого органу, що реалізує політику у сфері організації соціальних послуг у громаді, на середньостроковий період (звітній та два наступних роки)

Водночас, за результатами аналізу встановлено відсутність у штаті структурних підрозділів з питань соціального захисту населення виконавчого органу сільських, селищних, міських радах посади соціального менеджера²⁰.

Крім того, за результатами аналізу встановлено, що в **48 ТГ Чернігівській області** (Березнянська, Борзнянська, Варвинська, Вертіївська, Височанська, Гончарівська, Городнянська, Деснянська, Добрянська, Іванівська, Ічнянська, Киїнська, Киселівська, Козелецька, Комарівська, Коропська, Корюківська, Крутівська, Куликівська, Ладанська, Линовицька, Лосинівська, Любецька, Макіївська, Малодівицька, Менська, Мринська, Ніжинська, Новобасанська, Новобілоуська, Олишівська, Остерська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Прилуцька, Ріпкинська, Седнівська, Семенівська, Сновська, Сосницька, Сухополов'янська, Срібнянська, Талалаївська сільська, Тупичівська, Холминська, Чернігівська, Яблунівська) **не запроваджено механізм створення та функціонування інтегрованої моделі надання соціальних послуг, яка має забезпечуватись через фахівців із соціальної роботи**²¹ (див. табл. 1.4.3).

²⁰наказ Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей»

²¹наказ Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей»

Таблиця 1.4.3. Інформація щодо фахівців із соціальної роботи, які працюють на відділених робочих місцях

№	Назва ТГ	Загальна кількість населення ТГ (тис. осіб)	Фахівці із соціальної роботи, що працюють на відділених робочих місцях	Норма забезпеченості ТГ фахівцями із соціальної роботи
1	Носівська ТГ	19,368	2	У сільській місцевості 1 штатна одиниця на: - один або декілька населених пунктів, що входять до складу територіальної громади, з чисельністю населення від 2 до 4 тисяч мешканців (у разі відстані між населеними пунктами до 15 км); - декілька населених пунктів, що входять до складу територіальної громади, з чисельністю населення не більше ніж 2 тисячі жителів (у разі відстані між населеними пунктами не більше ніж 30 км, за наявності громадського транспортного сполучення чи закріпленого за фахівцем із соціальної роботи транспортного засобу); - один населений пункт, що входить до складу територіальної громади, у гірській від чисельності. У містах 1 штатна: - 10 тисяч мешканців в містах з населенням більше ніж 200 тисяч; - 5 - 7 тисяч мешканців у містах з населенням від 50 до 200 тисяч; - 5 тисяч мешканців у містах з населенням менше ніж 50 тисяч та у приватному секторі.
2	Кіптівська ТГ	6,223	3	
3	Талалаївська селищна ТГ	5,674	2	
4	Бахмацька ТГ	28,895	12	
5	Михайло-Коцюбинська ТГ	10,446	3	
6	Батуринська ТГ	6,641	2	
7	Носівська ТГ	19,368	2	
8	Новгород-Сіверська ТГ	23,626	1	
9	Бобровицька ТГ	24,345	2	
ВСЬОГО: 9			29	

Служби у справах дітей створено в 57 ТГ Чернігівської області, зокрема:

- 1 Служба у справах дітей Батуринської міської ради
- 2 Служба у справах дітей Бахмацької міської ради
- 3 Служба у справах дітей Бобровицької міської ради
- 4 Служба у справах дітей Борзнянської міської ради
- 5 Служба у справах дітей Березнянської селищної ради
- 6 Служба у справах дітей Варвинської селищної ради
- 7 Служба у справах дітей Вертіївської сільської ради
- 8 Служба у справах дітей Височанської сільської ради
- 9 Служба у справах дітей Гончарівської селищної ради
- 10 Служба у справах дітей Городнянської міської ради
- 11 Служба у справах дітей Деснянської селищної ради

- 12 Служба у справах дітей Дмитрівської селищної ради
- 13 Служба у справах дітей Добрянської селищної ради
- 14 Служба у справах дітей Іванівської сільської ради
- 15 Служба у справах дітей Ічнянської міської ради
- 16 Служба у справах дітей Киїнської сільської ради
- 17 Служба у справах дітей Киселівської селищної ради
- 18 Служба у справах дітей Кіптівської сільської ради
- 19 Служба у справах дітей Козелецької селищної ради
- 20 Служба у справах дітей Комарівської сільської ради
- 21 Служба у справах дітей Коропської селищної ради
- 22 Служба у справах дітей Корюківської міської ради
- 23 Служба у справах дітей Крутівської сільської ради
- 24 Служба у справах дітей Куликівської селищної ради
- 25 Служба у справах дітей Ладанської селищної ради
- 26 Служба у справах дітей Линовицької селищної ради
- 27 Служба у справах дітей Лосинівської селищної ради
- 28 Служба у справах дітей Любецької селищної ради
- 29 Служба у справах дітей Макіївської сільської ради
- 30 Служба у справах дітей Малодівицьк ої селищної ради
- 31 Служба у справах дітей Менської міської ради
- 32 Служба у справах дітей Михайло-Коцюбинської селищної ради
- 33 Служба у справах дітей Мринської сільської ради
- 34 Служба у справах дітей Ніжинської міської ради
- 35 Служба у справах дітей Новгород-Сіверської міської ради
- 36 Служба у справах дітей Новобасанської сільської ради
- 37 Служба у справах дітей Новобілоуської сільської ради
- 38 Служба у справах дітей Носівської міської ради
- 39 Служба у справах дітей Олишівської селищної ради
- 40 Служба у справах дітей Остерської міської ради
- 41 Служба у справах дітей Парафіївської селищної ради
- 42 Служба у справах дітей Прилуцької міської ради
- 43 Служба у справах дітей Плисківської сільської ради
- 44 Служба у справах дітей Понорницької селищної ради
- 45 Служба у справах дітей Ріпкинської селищної ради
- 46 Служба у справах дітей Седнівської селищної ради
- 47 Служба у справах дітей Семенівської міськ ої ради
- 48 Служба у справах дітей Сновської міської ради
- 49 Служба у справах дітей Сосницької селищної ради
- 50 Служба у справах дітей Срібнянської селищної ради
- 51 Служба у справах дітей Сухополов'янської сільської ради

52	Служба у справах дітей Талалаївської селищної ради
53	Служба у справах дітей Талалаївської сільської ради
54	Служба у справах дітей Тупичівської сільської ради
55	Служба у справах дітей Холминської селищної ради
56	Служба у справах дітей Чернігівської міської ради
57	Служба у справах дітей Яблунівської сільської ради

Служби у справах дітей підпорядковані голові сільської, селищної, міської ради, який є головою органу опіки і піклування, що приймає рішення щодо захисту дітей²².

Водночас, у 19 ТГ Чернігівської області (Березнянська, Бахмацька, Батури́нська, Бахмацька, Височанська, Поборницька, Линовицька, Ладанська, Яблунівська, Холминська, Остерська, Талалаївська селищна, Парафіївська, Плисківська, Парафіївська, Малодівицька, Мринська, Срібнянська, Седнівська) не створено Комісію з питань охорони дитинства, у Вертіївській ТГ Комісія з питань охорони дитинства створюється наказом за потреби, зазначене унеможливорює функціонування в повній мірі управлінської вертикалі в захисті прав дітей населення ТГ Чернігівської області.

Олишівською ТГ і Сновською ТГ створено Комісії з питань захисту прав дітей (див. рис. 1.4.3).

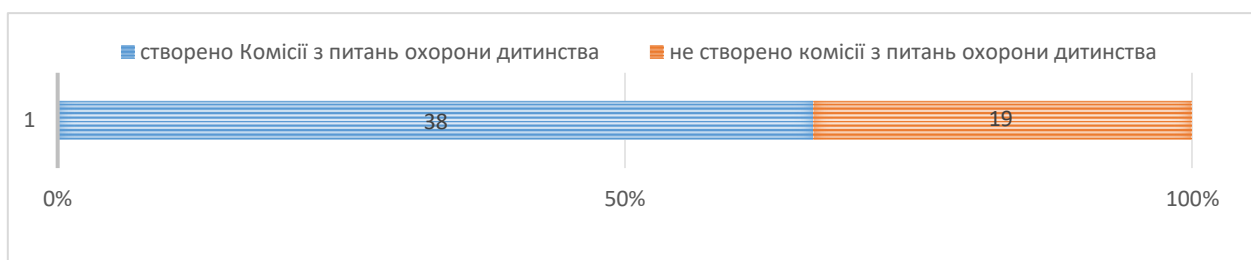

Рисунок 1.4.3. Інформація щодо створення Комісії з питань охорони дитинства

Модель адміністрування надання соціальних послуг за принципом «єдиного вікна», передбачає створення ЦНАП в ТГ з організацією прийому мешканців за місцем їх проживання, зокрема в ЦНАП та прийом документів у старостинських округах, в т. ч. у сфері надання соціальних послуг.

Відповідно до аналізу кількість адміністративних послуг, зокрема соціального характеру, за результатами діяльності ЦНАП Чернігівської області, складає 259, **але тільки у 10 ТГ Чернігівської області (Ічнянська, Киї́нська, Киселівська, Комарівська, Коропська, Малодівицька, Менська, Михайло-Коцюбинська, Семенівська, Сновська) надається адміністративна послуга як прийняття рішення щодо надання соціальних послуг, в 47 ТГ Чернігівської області (Бахмацька, Березнянська, Бобровицька, Борзнянська, Батури́нська, Варвинська, Вертіївська, Височанська, Гончарівська, Городнянська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Іванівська, Кіптівська, Козелецька, Корюківська, Крутівська, Куликівська, Ладанська, Линовицька, Лосинівська, Любецька, Макіївська, Мринська, Ніжинська, Новгород-Сіверська, Новобасанська, Новобілоуська, Носівська, Олишівська, Остерська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Прилуцька, Ріпкинська, Седнівська, Сосницька, Сухополов'янська, Срібнянська, Талалаївська сільська, Талалаївська селищна, Тупичівська, Холминська, Чернігівська, Яблунівська) вищезазначена адміністративна послуга не надається.**

Більшість ЦНАП ТГ Чернігівської області не надають адміністративні послуги як прийняття

²²наказ Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей»

призначення компенсації за догляд фізичній особі, яка надає соціальні послуги з догляду без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі.

Ефективна модель адміністрування соціальних послуг у ТГ Чернігівській області має передбачати цілісну систему управління із забезпеченням якісного виконання функцій планування, організації, моніторингу та контролю, зокрема системи надання соціальних послуг. Забезпечення інтегрованого підходу до стратегічного планування повинно стати однією із складових моделі адміністрування соціальних послуг населенню за принципом «єдиного вікна» у сфері надання соціальних послуг ТГ Чернігівської області. Для якісного планування соціальних послуг населенню ТГ Чернігівської області, необхідно досліджувати поточну ситуацію у ТГ та ідентифікувати всі групи впливу та ключових гравців у сфері надання соціальних послуг.

Під час ознайомлення з інформаційними технологіями та офісними програмами ТГ Чернігівської області була виявлена єдина практика автоматизації процесів обробки і передавання документів заявників з питань соціального захисту населення від місця їх проживання до ЦНАП. На жаль, наразі серед ТГ Чернігівської області це єдина практика автоматизації процесів обробки і передавання документів заявників з питань соціального захисту населення.

Разом з тим, за результатами аналізу встановлено, що ведення Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг в основному покладено на структурні підрозділи соціального захисту населення.

В 32 ТГ Чернігівської області (Батурицька, Бахмацька, Бобровицька, Варвинська, Височанська, Гончарівська, Городнянська, Ічнянська, Киселівська, Кіптівська, Комарівська, Коропська, Куликівська, Малодівицька, Менська, Михайло-Коцюбинська, Мринська, Ніжинська, Новгород-Сіверська, Остерська, Парафіївська, Понорницька, Прилуцька, Сновська, Срібнянська, Сосницька, Сухополов'янська, Сновська, Ічнянська, Линовицька, Ладанська, Талалаївська селищна) **ведеться Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг, у 25 ТГ** Реєстр не ведеться.

Від Добрянської ТГ з даного питання відповіді не надано.

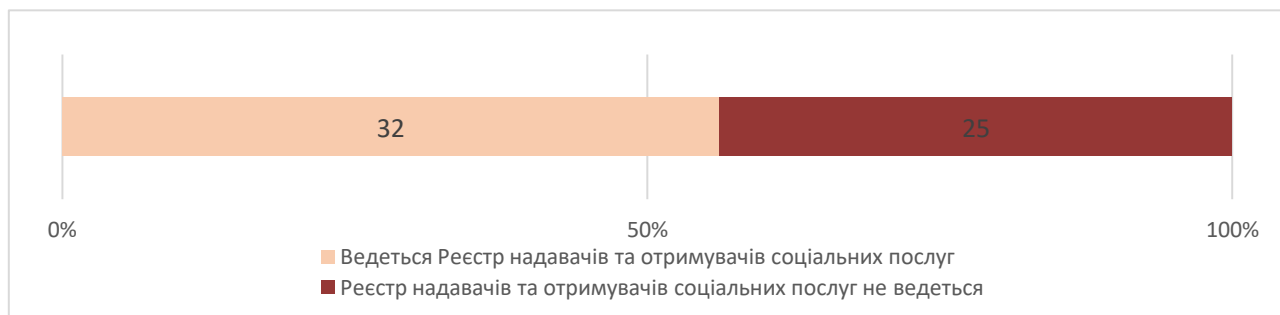

Рисунок 1.4.4. Інформація щодо суб'єктів ведення Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг

Водночас, проаналізовано перелік надавачів соціальних послуг, що внесені до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг (див. рис. 1.4.5).

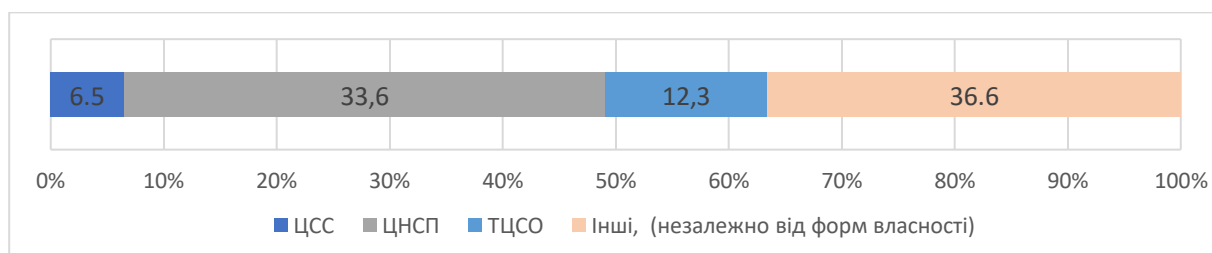

Рисунок 1.4.5. Інформація щодо переліку надавачів соціальних послуг, що внесені до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг

Аналізом встановлено, що в Реєстрі зареєстровано **205 надавачів соціальних послуг (кількість місць надання послуг 163)**, які функціонують в ТГ Чернігівській області* Реєстр: <https://www.ioc.gov.ua/analyticsRNCP/>

Визначення потреб населення ТГ у соціальних послугах проводиться з метою отримання об'єктивних даних (кількісних та якісних), необхідних для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення розвитку на території відповідної ТГ системи надання соціальних послуг, що функціонує на засадах безбар'єрності, безперервності, послідовності надання соціальних послуг та їх різноманітності²³.

За результатами дослідження встановлено, **що у 29 ТГ Чернігівської області затверджено Порядок визначення потреб громади у соціальних послугах**, що повністю відповідає вимогам чинного законодавства²⁴, **у 28 ТГ Чернігівської області – затверджений Порядок визначення потреб громади у соціальних послугах відсутній** (див. рис. 1.4.6).

Перелік ТГ, якими не затверджено Порядок визначення потреб у соціальних послугах ТГ

Прилуцька, Новобасанська, Остерська, Коропська, Чернігівська, Сновська, Понорницька, Срібнянська, Менська, Березнянська, Деснянська, Холминська, Носівська, Варвинська, Вертіївська, Київська, Куликівська, Лосинівська, Остерська, Талалаївська селищна, Седнівська, Малодівицька, Олишівська, Киселівська, Малодівицька, Ладанська, Срібнянська, Новгород-Сіверська

Рисунок 1.4.6. Інформація щодо аналізу затвердження Порядку визначення потреб у соціальних послугах

Водночас, **в 25 ТГ Чернігівської області** не затверджено робочі групи з визначення потреб громади та розвитку соціальних послуг ТГ відповідно до законодавства²⁵.

Аналізом встановлено, що в більшості ТГ Чернігівської області, при визначенні пріоритетів для організації надання соціальних послуг, є нестача досвіду і навичок щодо визначення потреб населення ТГ у соціальних послугах, що є обмежуючим фактором планування заходів щодо організації надання соціальних послуг населенню ТГ Чернігівської області, які повинні включатися до прогностичних і програмних документів соціально-економічного розвитку ТГ (*стратегія розвитку територіальної громади, програма соціально-економічного розвитку, місцеві та регіональні цільові програми*).

До потенційних надавачів соціальних послуг в ТГ Чернігівської області слід віднести комунальні заклади/установи, громадські організації, профільних фахівців, які працюють у медичних закладах та закладах освіти, фізичних осіб-підприємців, які задіяні у системі надання соціальних послуг. Проте, за результатами аналізу встановлено, що зазначені ресурси є дуже обмеженими й використовуються нерівномірно в ТГ Чернігівської області.

Основними надавачами соціальних послуг у ТГ Чернігівської області є будинки-інтернати, територіальні центри соціального обслуговування, центри надання соціальних послуг, центри соціальних служб, центри соціально-психологічної допомоги, центри комплексної реабілітації,

²³ Наказ Мінсоцполітики від 19.04.2023 № 130-Н «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/ територіальної громади у соціальних послугах»

²⁴ Наказ Мінсоцполітики від 19.04.2023 № 130-Н «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/ територіальної громади у соціальних послугах»

²⁵ Наказ Мінсоцполітики від 19.04.2023 № 130-Н «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/ територіальної громади у соціальних послугах»

надавачі недержавного сектору.

За результатами аналізу встановлено, що в 10 ТГ Чернігівської області відсутні базові надавачі соціальних послуг.

На рівні ТГ діють:

- у 34 громадах по 1 надавачу – центрів надання соціальних послуг;
- у 10 громадах по 2 надавача – територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) та центрів соціальних служб;
- у 3 громадах по 1 надавачу – територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

Водночас, **в чотирьох ТГ Чернігівської області** відділи соціального захисту населення забезпечують надання соціальних послуг в ТГ, **тобто є надавачами соціальних послуг й, відповідно, є органами управління місцевого самоврядування у сфері надання соціальних послуг, зокрема:**

Відділ соціального захисту населення Талалаївської сільської ради

Відділ надання соціальних послуг Дмитрівської селищної ради

Відділ соціального захисту населення Козелецької селищної ради

Відділ соціального захисту населення Крутівської сільської ради

Такий підхід потребує розмежування функцій, повноважень і відповідальності для якісного виконання органами місцевого самоврядування повноважень щодо управління системою та надання соціальних послуг мешканцям ТГ.

На регіональному рівні діють:

Любецький психоневрологічний інтернат

Понорницький психоневрологічний інтернат

Комунальний заклад «Замглайський психоневрологічний інтернат»

Червоненський психоневрологічний інтернат

Орлівський психоневрологічний інтернат

Ніжинський дитячий будинок-інтернат

Чернігівський геріатричний пансіонат

Городнянський психоневрологічний інтернат

Козелецький геріатричний пансіонат

Комунальна установа «Обласний центр комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Відродження» Чернігівської обласної ради

Чернігівський обласний центр соціально-психологічної допомоги

Комунальний заклад «Обласний соціальний гуртожиток для дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування» Чернігівської обласної ради

Комунальна установа «Чернігівський обласний центр комплексної реабілітації та обслуговування учасників бойових дій, членів їх родин та сімей загиблих» Чернігівської обласної ради

Комунальна установа «Чернігівський обласний Центр соціальної адаптації» Чернігівської обласної ради

ТГ Чернігівської області постійно потрібно відслідковувати можливості для якісної організації та планування соціальних послуг в ТГ, оперативно реагувати на ці можливості та перетворювати їх на сильні сторони. Тому, для ТГ перспективним є **міжвідомча взаємодія та співробітництво**, які передбачають об'єднання ресурсів задля досягнення цілей, які складно реалізувати поодиноці²⁶.

За результатами аналізу встановлено, що **тільки в 11 ТГ Чернігівській області** (Батурицька, Вертіївська, Кіптівська, Козелецька, Михайло-Коцюбинська, Остерська,

²⁶Закон України «Про співробітництво територіальних громад»

Прилуцька, Семенівська, Срібнянська, Сухополов'янська, Холминська) є затверджений Порядок міжвідомчої взаємодії суб'єктів надання соціальних послуг, у 45 ТГ – відсутній (див. рис. 1.4.8).

Не затверджували Порядок міжвідомчої взаємодії суб'єктів надання соціальних послуг ТГ:

Бахмацька, Березнянська, Бобровицька, Борзнянська, Варвинська, Височанська, Гончарівська, Городнянська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Іванівська, Ічнянська, Київська, Киселівська, Комарівська, Коропська, Корюківська, Крутівська, Куликівська, Ладанська, Линовицька, Лосинівська, Любецька, Макіївська, Малодівицька, Менська, Мринська, Ніжинська, Новгород-Сіверська, Новобасанська, Новобілоуська, Носівська, Олишівська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Ріпкинська, Седнівська, Сновська, Сосницька, Талалаївська сільська, Талалаївська селищна, Тупичівська, Чернігівська, Яблунівська

Рисунок 1.4.8. Інформація щодо затвердження Порядку міжвідомчої взаємодії суб'єктів надання соціальних послуг

Добрянською ТГ з даного питання відповідь не надано.

За результатами аналізу встановлено, що договори про співробітництво ТГ у сфері надання соціальних послуг укладено у 10 ТГ Чернігівської області (Деснянська, Київська, Киселівська, Михайло-Коцюбинська, Олишівська, Остерська, Прилуцька, Седнівська, Холминська).

Водночас, у 47 ТГ відсутні укладені договори про співробітництво (див. рис. 1.4.9).

Не затверджували договори про співробітництво ТГ у сфері надання соціальних послуг: Бахмацька, Березнянська, Бобровицька, Борзнянська, Батурицька, Варвинська, Вертіївська, Височанська, Гончарівська, Городнянська, Дмитрівська, Добрянська, Іванівська, Ічнянська, Кіптівська, Козелецька, Комарівська, Коропська, Корюківська, Крутівська, Куликівська, Ладанська, Линовицька, Лосинівська, Любецька, Макіївська, Малодівицька, Менська, Мринська, Ніжинська, Новгород-Сіверська, Новобасанська, Новобілоуська, Носівська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Ріпкинська, Седнівська, Семенівська, Сновська, Сосницька, Сухополов'янська, Срібнянська, Талалаївська сільська, Талалаївська селищна, Тупичівська, Чернігівська, Яблунівська

1.4.9. Інформація про укладення договорів про співробітництво ТГ у сфері надання соціальних послуг

Рекомендовані можливості механізму співробітництва представлені в таблиці 1.4.4.

Таблиця 1.4.4. Управління у сфері соціальних послуг у різних формах співробітництва ТГ

Форми співробітництва ТГ	Зміст співробітництва ТГ
Делегування виконання завдань з передачею відповідних ресурсів.	Організація автоматизованого обміну інформацією та інформування населення; ведення Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг; утворення спільної архівної установи з передачею відповідних ресурсів на її утримання.
Реалізація спільних проектів.	Фінансування професійної перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів з організації та надання соціальних послуг; здійснення супервізії; спільне фінансування (утримання) підприємств комунальної форми власності.
Спільне фінансування (утримання) установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів.	Спільне фінансування (утримання) центру надання адміністративних послуг; створення закладів надання послуг (центри надання соціальних послуг, територіальні центри соціального обслуговування та їх відділення) тощо.
Утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об'єктів.	Створення закладів надання комплексних послуг (підтриманого проживання, раннього втручання, психолого-соціальної підтримки, розбудови життєстійкості, паліативного догляду тощо).
Утворення спільного органу управління для виконання визначених законом повноважень (як окремий виконавчий орган або у складі виконавчого органу одного із суб'єктів співробітництва (як структурний підрозділ – департамент, відділ, управління, бюро, агенція тощо).	Створення структур соціального захисту населення відділів надання соціальних послуг; служб у справах дітей, відділів/секторів/фахівців по роботі з сім'ями, дітьми та молоддю); введення до штату центрів надання соціальних послуг ТГ посади фахівця із соціальної роботи.

До надання соціальних послуг залучаються надавачі недержавного сектору, зокрема шляхом державно-приватного партнерства, соціального замовлення, конкурсу соціальних проектів тощо.

Для цього можуть застосовуватися процедури закупівель, передбачені Законом України «Про публічні закупівлі», конкурси соціальних проектів, соціальних програм відповідно до Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 № 1049 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16.03.2016 № 194), а також соціальне замовлення згідно з Порядком надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення та компенсації надавачам вартості соціальних послуг, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 450.

Інформацію щодо впровадження механізмів державно-приватного партнерства, соціального замовлення, конкурсу соціальних проектів в ТГ Чернігівської області відображено в таблиці 1.4.5.

Таблиця 1.4.5. Впровадження механізмів державно-приватного партнерства, соціального замовлення, конкурсу соціальних проектів в ТГ Чернігівської області

Впроваджено конкурс програм/проектів	Впроваджено механізми державно-приватного партнерства та соціального замовлення	Впроваджено механізм публічних закупівель
Городнянська		Седнівська Батуринська Городнянська Остерська Семенівська

Зображення в таблиці 1.4.5. демонструє, що незважаючи на затверджену нормативно-правову базу, практика здійснення механізмів залучення недержавних надавачів у систему надання соціальних послуг у ТГ Чернігівської області здійснюється дуже повільно, що впливає на розвиток ринку надавачів соціальних послуг.

Важливість забезпечення розвитку системи соціальних послуг на рівні ТГ Чернігівської області підкреслюється наступним:

- повноваження органів місцевого самоврядування щодо забезпечення надання соціальних послуг населенню закріплені законодавчо;
- забезпечення надання соціальних послуг особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, захист їхніх прав збільшує довіру до органів місцевого самоврядування;
- надання доступних соціальних та комплексних послуг прямо впливають на якість життя всіх мешканців ТГ, підвищуючи соціальне благополуччя і безпеку населення.

Висновки:

1. На регіональному рівні та в ТГ Чернігівської області низький рівень управління системою соціальних послуг.
2. Виконання власних повноважень у сфері соціального захисту населення, надання соціальних послуг не відповідають рекомендованій Мінсоцполітики моделі організаційної структури (наказ Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей»).
3. Недостатній кадровий потенціал надавачів соціальних послуг, зокрема фахівців із соціальної роботи, відсутність відділених робочих місць у старостинських округах ТГ Чернігівської області.
4. Відсутність інтегрованого підходу до стратегічного планування, як однією із складових моделей управління та адміністрування соціальних послуг населенню ТГ Чернігівської області.
5. Потребують вдосконалення знань і навичок посадові особи органів місцевого самоврядування, фахівці структурних підрозділів з питань соціального захисту населення, служб у справах дітей, керівники надавачів соціальних послуг ТГ Чернігівської області для ефективного управління сферою соціального захисту населення, захисту прав дітей та надання соціальних послуг.

6. Серед 57 ТГ Чернігівської області не поширена практика автоматизації процесів обробки і передавання документів заявників з питань соціального захисту населення від старостинських округів. Навички персоналу щодо використання інформаційних технологій та офісних програм є базовими серед ТГ Чернігівської області.
7. Не впроваджуються механізми державно-приватного партнерства, соціального замовлення, конкурсу соціальних програм/проектів, публічних закупівель. Є необхідність залучення недержавних надавачів у систему надання соціальних послуг, а також розвиток механізмів міжвідомчої взаємодії та співробітництва у ТГ Чернігівської області, які передбачають об'єднання ресурсів задля досягнення цілей, які складно реалізувати поодиночі.

1.5 Аналіз забезпечення базовими та спеціалізованими соціальними послугами вразливих груп населення у громадах Чернігівської області

Згідно з визначеними Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» статті 34 повноваженнями виконавчим органам сільських, селищних, міських рад **рекомендується забезпечувати:**

Надання **базових соціальних послуг особам/сім'ям за результатами оцінювання потреб особи/сім'ї**, вжиття заходів з надання інших соціальних послуг особам/сім'ям шляхом створення мережі надавачів соціальних послуг державного/комунального сектору та/або залучення надавачів соціальних послуг недержавного сектору (шляхом соціального замовлення, державно-приватного партнерства, конкурсу соціальних проєктів, соціальних програм тощо), та/або на умовах договору з іншими органами місцевого самоврядування

Базовий перелік соціальних послуг визначено Законом України «Про соціальні послуги». Перелік соціальних послуг, які надаються особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, визначено Класифікатором соціальних послуг, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 23.06.2020 № 429, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09.07.2020 за № 643/34926.

На сьогоднішній день перелік базових соціальних послуг значно розширено та доповнено. Відповідно до затвердженого нового Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах (наказ Міністерства соціальної політики від 19.04.2023 № 130-Н, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 11 липня 2023 р. за № 1169/40225) визначено 24 базових соціальних послуг та 14 інших соціальних послуг (див. рис. 1.5.1).

Перелік базових соціальних послуг (всього 24 послуги):	Перелік інших спеціалізованих соціальних послуг (всього 14 послуг):
<ol style="list-style-type: none"> 1. Догляд вдома 2. Денний догляд 3. Підтримане проживання 4. Соціальний супровід 5. Соціальна адаптація 6. Соціальна інтеграція та реінтеграція 7. Надання притулку 8. Кризове та екстрене втручання 9. Догляд та виховання в умовах, наближених до сімейних 10. Консультування 11. Інформування 12. Представництво інтересів 13. Посередництво 14. Медіація 15. Натуральна допомога 16. Соціальна профілактика 17. Переклад жестовою мовою 18. Соціальний супровід під час інклюзивного навчання 19. Соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці 20. Фізичний супровід осіб з інвалідністю 21. Соціального супроводу сімей в СЖО 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Консультативний кризовий телефон 2. Нічний притулок 3. Короткотермінове проживання 4. Соціально-трудова адаптація 5. Догляд стаціонарний 6. Паліативний догляд 7. Персональний асистент 8. Соціальна реабілітація осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями 9. Соціально - психологічна реабілітація 10. Соціально-психологічна реабілітація осіб із залежністю від наркотичних засобів та психотропних речовин 11. Соціально-психологічна реабілітація осіб із ігровою залежністю 12. Тимчасовий відпочинок батьків, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю 13. Тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю 14. Транспортні послуги

22. Послуга соціального супроводу сімей у яких виховуються діти сироти і діти, позбавлені батьківського піклування 23. Денного догляду дітей з інвалідністю 24. Транзитного проживання /учбова квартира	
---	--

Рисунок 1.5.1. Загальний перелік соціальних послуг

Для проведення соціальної роботи та надання соціальних послуг безпосередньо в територіальних громадах Міністерство соціальної політики рекомендує (наказ № 263 від 31.07.2023 «Про затвердження методичних рекомендацій з організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей) створювати надавачів соціальних послуг(комунальні заклади), наприклад:

Центр надання соціальних послуг – для надання соціальних послуг різним групам особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах (далі – ЦНСП);

Центр соціальних служб – для надання сімейно-орієнтованих соціальних послуг (далі – ЦСС);

Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) – для надання соціальних послуг особам похилого віку, особам з інвалідністю (далі – ТЦСО).

Звернути увагу!!!

Аналіз стану забезпечення населення громад Чернігівської області показав, що в 10 громадах з 57 громад області взагалі відсутні надавачі соціальних послуг, з них:

У 6 громадах, зокрема в:

Деснянській селищній громаді – соціальні послуги мешканцям громади надаються КУ «Центром надання соціальних послуг» Остерської міської громади в рамках договору про передачу міжбюджетних трансфертів.

Киїнській, Киселівській, Новобілоуській сільських, Олишівській, Седнівській селищних громадах соціальні послуги мешканцям громади надаються КУ «Центром надання соціальних послуг» Михайло-Коцюбинської селищної громади в рамках договору про передачу міжбюджетних трансфертів.

У 4 громадах, зокрема в:

У Дмитрівській, Козелецькій селищних, Крутівській, Талалаївській сільських громадах соціальні послуги надають відділи соціального захисту населення.

Крім того, аналіз показав, що у 3 громадах, : у Малодівицькій, Сновській, Срібнянській створено лише одного надавача соціальних послуг для надання соціальних послуг особам похилого віку, особам з інвалідністю - ТЦСО.

Проведений аналіз показав, що навіть за відсутності надавачів в вищезазначених громадах соціальні послуги надаються працівниками виконавчих комітетів або фахівцями інших громад в рамках співробітництва територіальних громад чи через механізми компенсацій за надані послуги. Але при цьому слід відмітити, що кількість соціальних послуг, які надаються в вищезазначених громадах значно обмежений і не відповідає потребам населення громад в соціальних послугах. Виходячи з вищезазначеного рекомендуємо:

Коропській, Малодівицькій, Сновській громадам, які мають лише ТЦСО, необхідно розглянути питання щодо створення у громадах окремих надавачів сімейно орієнтованих соціальних послуг. Законодавством визначено, що це можна здійснити шляхом реорганізації ТЦСО в Центри надання соціальних послуг з відділеннями догляду вдома, денного перебування, натуральної допомоги та відділення соціальної роботи, надання соціальних послуг сім'ям з дітьми або створення додатково Центрив соціальних служб для проведення соціальної роботи, надання

соціальних послуг сім'ям з дітьми в СЖО, вразливим категоріям дітей.

Дмитрівській, Козелецькій селищним, Крутівській, Талалаївській сільським громадам вирішити питання щодо створення надавачів соціальних послуг, що будуть відповідати критеріям визначеними ПКМУ від 03.03.2020 «Про затвердження критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг» та зняти з уповноважених органів виконавчих комітетів з питань соціального захисту населення повноваження стосовно надання соціальних послуг вразливим категоріям населення громад.

Київській, Киселівській, Новобілоуській сільським, Деснянській, Олишівській, Седнівській, селищним громадам у 2024 році створити власних надавачів соціальних послуг, що будуть також відповідати затвердженим критеріям діяльності надавачів соціальних послуг (постанова КМУ від 03.03.2020 №185).

Аналіз мережі надавачів соціальних послуг в Чернігівській області показав, що у переважній більшості громад області, зокрема: у 47 громадах – що становить 82 % від загальної кількості громад створено і функціонують комунальні надавачі соціальних послуг (див. таб.1.5.1).

Таблиця 1.5.1. Стан забезпечення громад Чернігівської області надавачами соціальних послуг.

№	Назва громад	Назва надавача соціальних послуг у громаді	Не створено надавача соціальних послуг у громаді
1	Батуринська міська ТГ	ЦНСП	
2	Бахмацька міська ТГ	ЦНСП	
3	Березнянська селищна ТГ	ЦНСП	
4	Бобровицька міська ТГ	ЦНСП	
5	Борзнянська міська ТГ	ЦНСП	
6	Варвинська селищна ТГ	ТЦСО +ЦСС	
7	Вертіївська сільська ТГ	ЦНСП	
8	Височанська сільська ТГ	ЦНСП	
9	Гончарівська селищна ТГ	ЦНСП	
10	Городнянська міська ТГ	ЦНСП	
11	Деснянська селищна ТГ	ЦНСП Остерської громади	Відсутній надавач соціальних послуг
12	Дмитрівська селищна ТГ	Відділ надання соціальних послуг	Відсутній надавач соціальних послуг
13	Добрянська селищна ТГ	ЦНСП	
14	Іванівська сільська ТГ	ЦНСП	
15	Ічнянська міська ТГ	ТЦСО +ЦСС	
16	Київська сільська ТГ	ЦНСП Михайло-Коцюбинської громади	Відсутній надавач соціальних послуг
17	Киселівська сільська ТГ	ЦНСП Михайло-Коцюбинської громади	Відсутній надавач соціальних послуг
18	Кіптівська сільська ТГ	ЦНСП	
19	Козелецька селищна ТГ	Відділ соціального захисту населення	Відсутній надавач соціальних послуг
20	Комарівська сільська ТГ	ЦНСП	

21	Коропська селищна ТГ	ТЦСО+ЦСС	
22	Корюківська міська ТГ	ЦНСП	
23	Крутівська сільська ТГ	Виконком, соціальні робітники	Відсутній надавач соціальних послуг
24	Куликівська селищна ТГ	ТЦСО +ЦСС	
25	Ладанська селищна ТГ	ЦНСП	
26	Линовицька селищна ТГ	ЦНСП	
27	Лосинівська селищна ТГ	ЦНСП	
28	Любецька селищна ТГ	ЦНСП	
29	Макіївська сільська ТГ	ЦНСП	
30	Малодівицька селищна ТГ	ТЦСО	
31	Менська міська ТГ	ТЦСО +ЦСС	
32	Михайло-Коцюбинська ТГ	ЦНСП	
33	Мринська сільська ТГ	ЦНСП	
34	Ніжинська міська ТГ	ТЦСО +ЦСС	
35	Новгород-Сіверська міська ТГ	ЦНСП	
36	Новобасанська сільська ТГ	ЦНСП	
37	Новобілоуська сільська ТГ	ЦНСП Михайло Коцюбинської громади	Відсутній надавач соціальних послуг
38	Носівська міська ТГ	ЦНСП	
39	Олишівська селищна ТГ	ЦНСП Михайло Коцюбинської громади	Відсутній надавач соціальних послуг
40	Остерська міська ТГ	ЦНСП	
41	Парафіївська селищна ТГ	ЦНСП	
42	Плисківська сільська ТГ	ЦНСП	
43	Понорницька селищна ТГ	ЦНСП	
44	Прилуцька міська ТГ	ТЦСО +ЦСС	
45	Ріпкинська селищна ТГ	ЦНСП	
46	Седнівська селищна ТГ	ЦНСП Михайло-Коцюбинської громади	Відсутній надавач соціальних послуг
47	Семенівська міська ТГ	ТЦСО +ЦСС	
48	Сновська міська ТГ	ТЦСО	
49	Сосницька селищна ТГ	ЦНСП	
50	Сухополов'янська сільська ТГ	ТЦСО +ЦСС	
51	Срібнянська селищна	ТЦСО	
52	Талалаївська селищна ТГ	ЦНСП	
53	Талалаївська сільська ТГ	Відділ соціального захисту населення	Відсутній надавач соціальних послуг
54	Тупичівська сільська ТГ	ЦНСП	
55	Холминська селищна ТГ	ЦНСП	
56	Чернігівська міська ТГ	ТЦСО +ЦСС	
57	Яблунівська сільська ТГ	ЦНСП	

Дані, наведені у таблиці 1.5.1 показують, що :

- у 34 громадах по 1 надавачу – ЦНСП;
- у 10 громадах по 2 надавача – ТЦСО та ЦСС;
- у 3 громадах по 1 надавачу – ТЦСО;
- у 4 громадах послуги надають – Відділи соціального захисту населення;
- у 6 громадах послуги надають – надавачі з інших громад.

Результати опитування надавачів соціальних послуг у громадах показав, що у всіх **57 громадах** області надаються переважно **базові соціальні послуги**. Розподіл загальної кількості соціальних послуг, що надаються в громадах виглядає таким чином (див. табл. 1.5.2).

Таблиця 1.5.2. Розподіл загальної кількості соціальних послуг, що надаються в громадах**

№	Назва громад	Кількість базових соціальних послуг, що надаються в громадах	Кількість інших соціальних послуг, що надаються в громадах	Загальна кількість соціальних послуг, що надаються в громадах
1	Батуринська міська ТГ	5	1	6
2	Бахмацька міська ТГ	11	1	12
3	Березнянська селищна ТГ	4	-	4
4	Бобровицька міська ТГ	12	-	12
5	Борзнянська міська ТГ	12	-	12
6	Варвинська селищна ТГ	12	1	13
7	Вертіївська сільська ТГ	10	1	11
8	Височанська сільська ТГ	8	-	8
9	Гончарівська селищна ТГ	3	-	3
10	Городнянська міська ТГ	8		8
11	*Деснянська селищна ТГ	9	-	9
12	*Дмитрівська селищна ТГ	5	-	5
13	Добрянська селищна ТГ	11	1	12
14	Іванівська сільська ТГ	9	-	9
15	Ічнянська міська ТГ	10	1	11
16	*Київська сільська ТГ	11	-	11
17	*Киселівська сільська ТГ	1	-	1
18	Кіптівська сільська ТГ	11	-	11
19	*Козелецька селищна ТГ	1	-	1
20	Комарівська сільська ТГ	6	1	7
21	Коропська селищна ТГ	10	1	11
22	Корюківська міська ТГ	14	-	14
23	*Крутівська сільська ТГ	5	-	5
24	Куликівська селищна ТГ	12	-	12
25	Ладанська селищна ТГ	-	-	Інформацію не надано
26	Линовицька селищна ТГ	3	1	4
27	Лосинівська селищна ТГ	1	1	2
28	Любецька селищна ТГ	-	-	Інформацію не надано
29	Макіївська сільська ТГ	5	-	5
30	Малодівицька селищна ТГ	9	1	10
31	Менська міська ТГ	13	1	14

32	Михайло-Коцюбинська ТГ	12	-	12
33	Мринська сільська ТГ	1	-	1
34	Ніжинська міська ТГ	14	-	14
35	Новгород-Сіверська міська ТГ	13	1	13
36	Новобасанська сільська ТГ	5	-	5
37	*Новобілоуська сільська ТГ	1	-	1
38	Носівська міська ТГ	10	1	11
39	*Олишівська селищна ТГ	1	-	1
40	Остерська міська ТГ	2	1	3
41	Парафіївська селищна ТГ	1	1	2
42	Плисківська сільська ТГ	-	-	Інформацію не надано
43	Понорницька селищна ТГ	6	-	6
44	Прилуцька міська ТГ	12	-	12
45	Ріпкинська селищна ТГ	10	-	10
46	*Седнівська селищна ТГ	10	-	10
47	Семенівська міська ТГ	2	1	3
48	Сновська міська ТГ	3	1	4
49	Сосницька селищна ТГ	10	-	10
50	Сухополов'янська сільська ТГ	8	1	9
51	Срібнянська селищна	-	-	Інформацію не надано
52	Талалаївська селищна ТГ	9	1	10
53	*Талалаївська сільська ТГ	2	-	2
54	Тупичівська сільська ТГ	-	-	Інформацію не надано
55	Холминська селищна ТГ	9	-	9
56	Чернігівська міська ТГ	16	1	17
57	Яблунівська сільська ТГ	9	1	10

**Дані, наведені у таблиці 1.5.2 отримані від 52 громад області.

*У позначених громадах відсутні надавачі соціальних послуг

Аналізуючи дані наведені в таблиці 1.5.2 можна зробити висновок, що із 38 соціальних послуг, рекомендованих Міністерством соціальної політики і по яких затверджені державні стандарти, в Чернігівській області у 57 громадах, які надали дані:

- у 18 громадах надається не більше 5 соціальних послуг;
- у 15 громадах надається від 6 до 10 соціальних послуг;
- у 19 громадах надається від 11 до 17 соціальних послуг (див.табл.1.5.5).

Звернути увагу!!! Аналіз показав, що з 38 соціальних послуг (24 базові +14 інших спеціалізованих) визначених Класифікатором соціальних послуг, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 23.06.2020 № 429, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09.07.2020 за № 643/34926 соціальних послуг не надається в жодній з 57 громад області не надаються 12 соціальних послуг, з них: в переважній більшості це інші спеціалізовані соціальні послуги (див.рис.1.5.2).

Рисунок 1.5.2. Послуги, що не надаються в жодній громаді Чернігівської області

Показовим для аналізу стану забезпечення населення пілотних громад Чернігівської області, як базових, так і інших спеціалізованих соціальних послуг є узагальнені дані щодо загальної кількості громад, що надавали соціальні послуги за звітний період (2022 р.), наведені в таблиці 1.5.3 та рисунку 1.5.3.

Таблиця 1.5.3. Загальна кількість соціальних послуг наданих у громадах за звітний період*

№	Назва послуги	Кількість громад, що надають такі послуги	Кількість наданих послуг за звітний період
Найбільш поширені соціальні послуги:			
1.	Догляд вдома	52	17429
2.	Інформування	38	35869**
3.	Соціальний супровід сімей/осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах	37	1778
4.	Консультування	36	32451**
5.	Соціальна профілактика	32	18688
6.	Натуральна допомога	31	34706**
7.	Соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування	30	502
8.	Представництво інтересів	28	11778**
9.	Соціальна адаптація	27	14296**

Менш поширені соціальні послуги:			
10.	Посередництво	23	3211
11.	Соціальна інтеграція та реінтеграція	19	12530**
12.	Догляд стаціонарний	15	420
13.	Екстрене (кризове) втручання	16	446
14.	Медіація	6	3031
Найменше поширені соціальні послуги:			
15.	Денний догляд дітей з інвалідністю	1	27
16.	Підтримане проживання бездомних осіб	1	176
17.	Переклад жестовою мовою	2	762
18.	Догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних	1	235
19.	Супровід під час інклюзивного навчання	1	1
20.	Консультативний кризовий телефон	1	3
21.	Соціально-психологічна реабілітація	1	20
22.	Надання притулку	2	177
23.	Соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці	2	223
24.	Фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, з інтелектуальним, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями	2	37
25.	Денний догляд	3	1540
26.	Транспортні послуги	4	3052
Не надаються в жодній громаді			
27.	Підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю	-	-
28.	Транзитне підтримане проживання/ учбова соціальна квартира (будинок)	-	-
29.	Нічний притулок	-	-
30.	Короткотермінове проживання	-	-
31.	Соціально-трудова адаптація	-	-
32.	Паліативний догляд	-	-
33.	Персональний асистент	-	-
34.	Соціальна реабілітація осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями	-	-
35.	Соціально-психологічна реабілітація осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин	-	-
36.	Соціально-психологічна реабілітація осіб із ігровою залежністю	-	-
37.	Тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю	-	-
38.	Тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування	-	-

*Дані, що наведені у таблиці є узагальненими даними по 52 громадам, які надали інформацію щодо переліку та кількості наданих послуг.

Слід звернути увагу, що значна кількість послуг, позначених у таблиці 1.5.3 надається Чернігівською міською ТГ і цей показник у загальній кількості послуг становить у відсотках:

- ✓ Соціальної адаптації – 37%,
- ✓ Соціальної інтеграції – 78%,
- ✓ Консультування - 44%,
- ✓ Представництва інтересів – 42%,
- ✓ Соціальної профілактики – 56%,
- ✓ Натуральної допомоги – 41%,
- ✓ Інформування – 44%

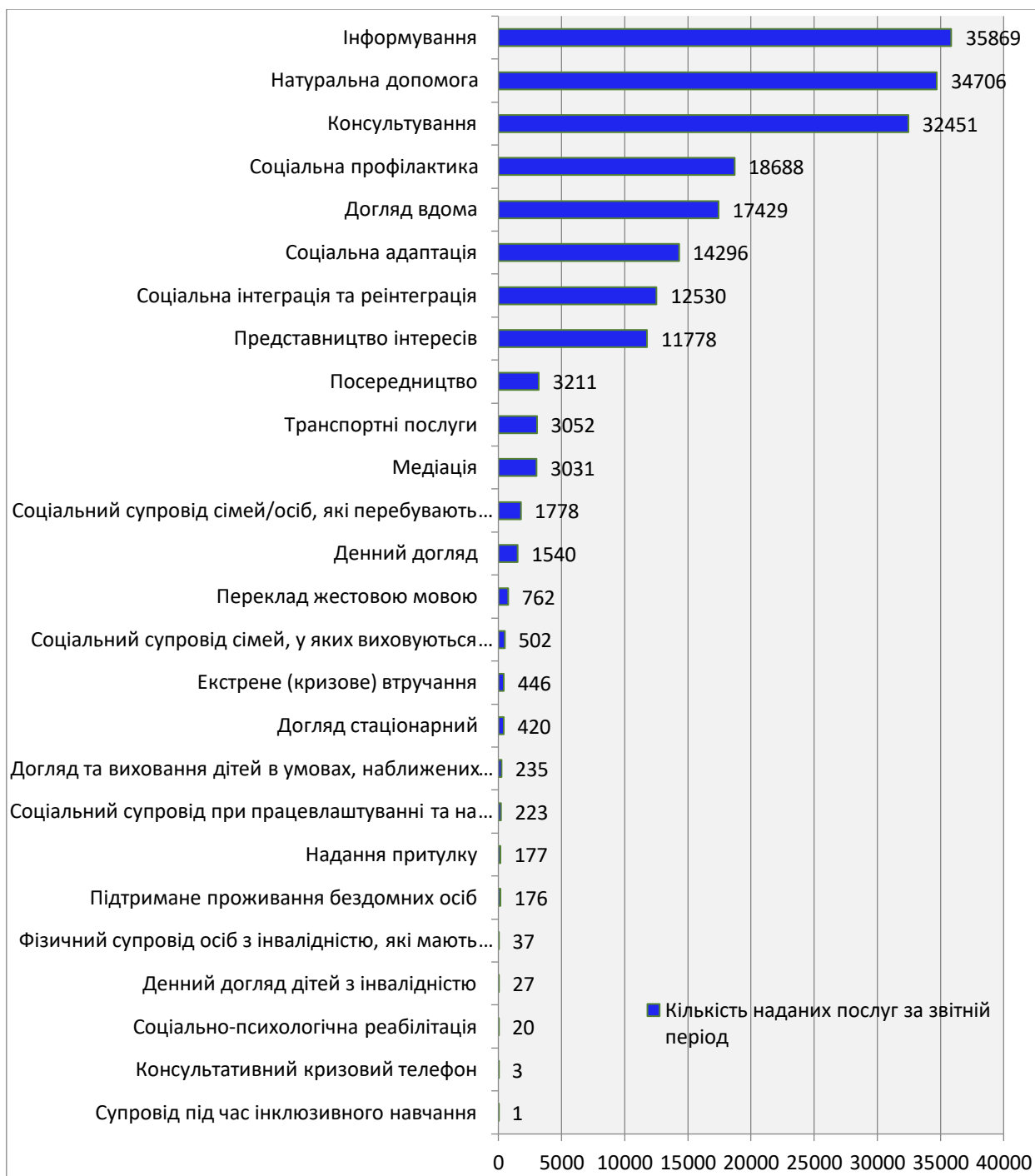

Рисунок 1.5.3. Кількість наданих соціальних послуг

Дані наведені в таблиці 1.5.3 свідчать про те, що **найбільш поширеними** з 22 базових соціальних послуг в громадах і які надаються в переважній більшості з 52 пілотних громад, які надали інформацію, є **наступні 9 соціальних послуг**:

- **догляд вдома надається у – 52 громадах**
- **інформування у – 38 громадах**
- **соціальний супровід сімей в СЖО у – 37 громадах**
- **консультування у – 36 громадах**
- **соціальна профілактика у – 32 громадах**
- **натуральна допомога у – 31 громадах**

- соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування у – 30 громадах
- представництво інтересів у – 28 громадах
- соціальна адаптація у – 27 громадах

За кількісними показниками найбільш чисельними у громадах Чернігівської області є послуги :

- ✓ інформування
- ✓ натуральна допомога
- ✓ консультування
- ✓ соціальна профілактика
- ✓ догляд вдома
- ✓ соціальна адаптація

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги», згідно типологізації, вищезазначені соціальні послуги відносяться до групи послуг, спрямованих на запобігання виникненню складних життєвих обставин та/або потраплянню особи/сім'ї в такі обставини. Це прості соціальні послуги, що не передбачають надання постійної або систематичної комплексної допомоги.

Звернути увагу!

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що в громадах Чернігівської області недостатньо надається комплексних послуг, що потребують узгоджених дій фахівців з надання постійної або систематичної комплексної допомоги, зокрема послуг **соціальної підтримки, соціального обслуговування**, спрямованих на подолання особою/сім'єю складних життєвих обставин або мінімізацію негативних наслідків складних життєвих обставин особи/сім'ї, підтримку їх життєдіяльності, соціального статусу та включення у громади.

Аналіз показав, що найменше поширеними соціальними послугами в громадах області є соціальні послуги (див.рис.1.5.4) :

- ⬇ денний догляд
- ⬇ денний догляд дітей з інвалідністю
- ⬇ підтримане проживання бездомних осіб
- ⬇ надання притулку
- ⬇ соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці
- ⬇ фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, з інтелектуальним, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями
- ⬇ переклад жестовою мовою
- ⬇ догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних
- ⬇ супровід під час інклюзивного навчання
- ⬇ соціально-психологічна реабілітація
- ⬇ транспортні послуги

Базові соціальні послуги

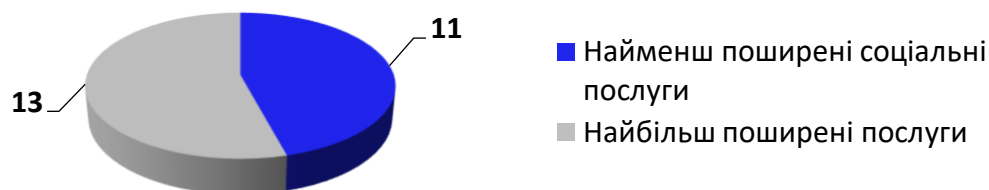

Рисунок 1.5.4. Кількість найменш поширених соціальних послуг у громадах області.

Лише у 1 громаді області надаються послуги (див. рис. 1.5.5):

- ✓ Послуга денного догляду дітей з інвалідністю надається у Ніжинській міській громаді.
- ✓ Послуга підтриманого проживання бездомних осіб надається в Чернігівській міській громаді
- ✓ Послуга супроводу під час інклюзивного навчання запроваджена в Варвинській громаді
- ✓ Послуга соціальної реабілітації надається в Яблунівській громаді

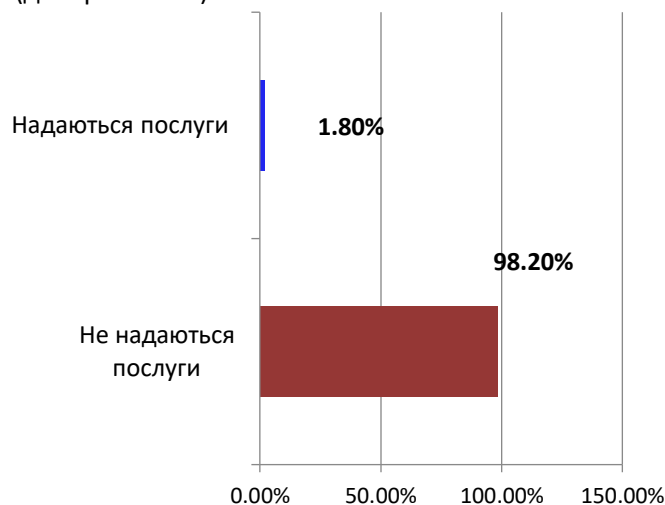

Рисунок 1.5.5. Послуги, що надаються в 1 громаді

У 2 громадах області надються послуги (див. рис. 1.5.6):

- ✓ Послуга надання притулку надається Чернігівській та Деснянській громадах
- ✓ Послуга соціального супроводу при працевлаштуванні та на робочому місці надається в Ічнянській, Чернігівській громадах
- ✓ Послуга фізичного супроводу осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, з інтелектуальним, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями надається у Добрянській, Носівській громадах
- ✓ Послуга переклад жестовою мовою надається у Бахмацькій, Чернігівській громадах

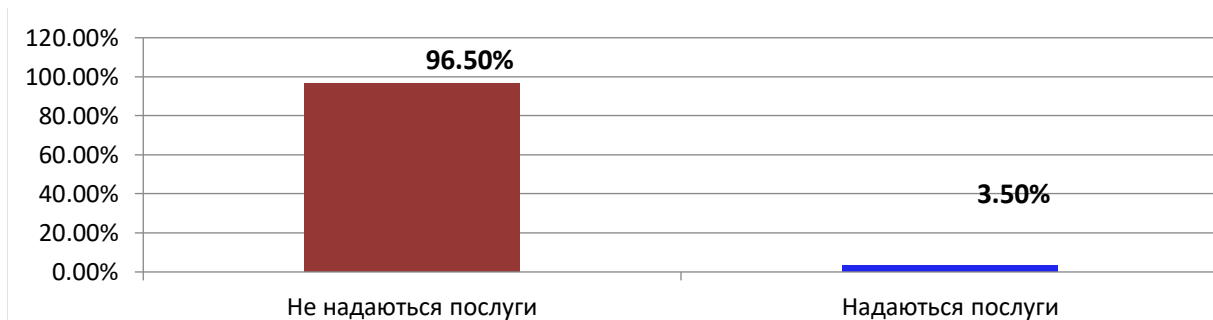

Рисунок 1.5.6. Послуги, що надаються в 2 громадах

Догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних є тільки в 3 громадах області: Новгород Сіверській, Холминській, Яблунівській громадах (див. рис. 1.5.7).

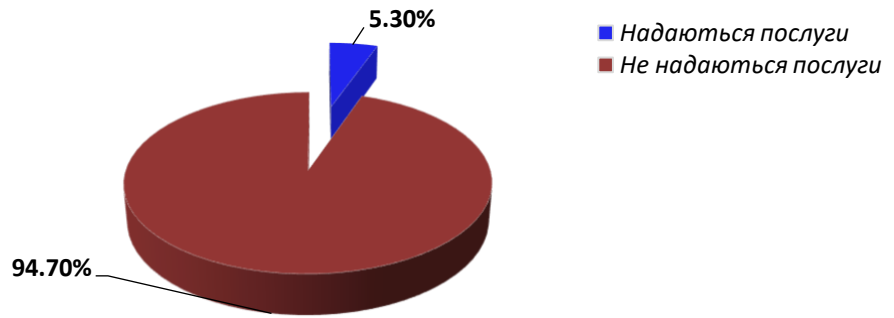

Рисунок 1.5.7. Послуга догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних

Послуга денного догляду надається лише у 3 громадах області (див. рис. 1.5.8). Надається у Корюківській, Менській, Ніжинській міських громадах.

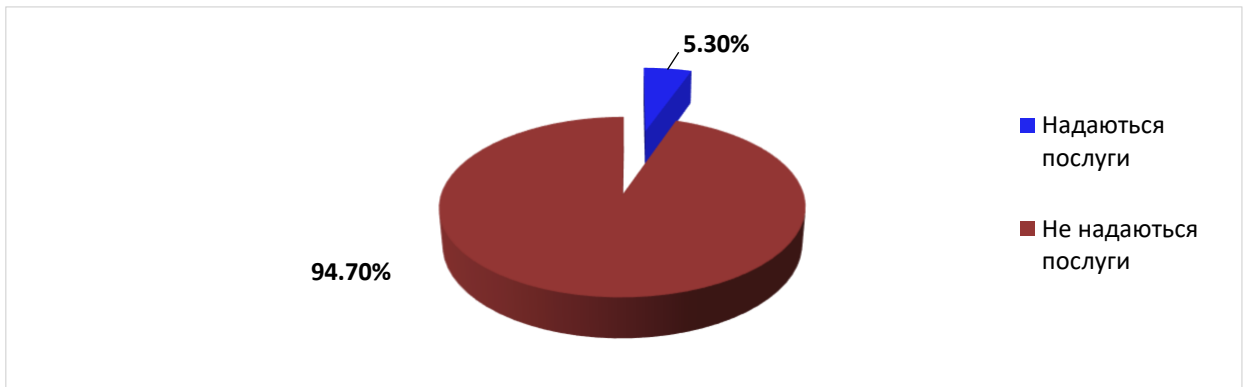

Рисунок 1.5.8. Послуга денного догляду

Транспортна послуга надається у 4 громадах області: Менській, Носівській, Остерській, Чернігівській громадах (див. рис. 1.5.9).

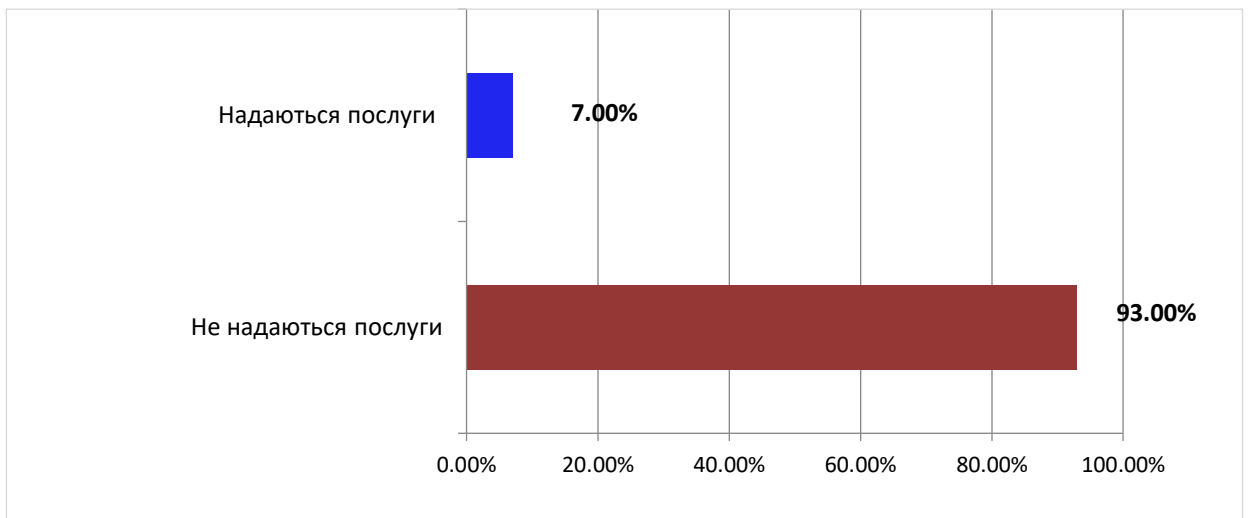

Рисунок 1.5.9. Транспортна послуга

Отримані від громад картки надавачів соціальних послуг дав можливість проаналізувати перелік категорій осіб/сімей, яким надаються соціальні послуги в громадах.

Таблиця 1.5.4 . Загальна кількість вразливих категорій населення у громадах, які отримують соціальні послуги

№	Назва громад	Кількість категорій вразливих груп населення	Загальна кількість соціальних послуг, що надаються в громадах
1	Батури́нська міська громада	14	6
2	Бахмацька міська громада	20	12
3	Березнянська селищна громада	9	4
4	Бобровицька міська громада	10	12
5	Борзнянська міська громада	20	12
6	Варвинська селищна громада	23	13
7	Вертіївська сільська громада	17	11
8	Височанська сільська громада	18	8
9	Гончарівська селищна громада	6	3
10	Городнянська міська громада	21	8
11	Деснянська селищна громада	-	9
12	Дмитрівська селищна громада	12	5
13	Добрянська селищна громада	23	12
14	Іванівська сільська громада	10	9
15	Ічнянська міська громада	6	11
16	Кіптівська сільська громада	20	11
17	Киїнська сільська громада	2	1
18	Киселівська сільська громада	2	1
19	Козелецька селищна громада	2	1
20	Комарівська сільська громада	12	7
21	Коропська селищна громада	9	11
22	Корюківська міська громада	35	14
23	Крутівська сільська громада	10	5
24	Куликівська селищна громада	32	12
25	Ладанська селищна громада	Інформація відсутня	Інформація відсутня
26	Линовицька селищна громада	18	4
27	Лосинівська селищна громада	35	2
28	Любецька селищна громада	Інформація відсутня	Інформація відсутня
29	Макіївська сільська громада	3	5
30	Малодівицька селищна громада	4	10
31	Менська міська громада	20	14
32	Михайло-Коцюбинська селищна громада	36	12
33	Мринська сільська громада	2	1
34	Ніжинська міська громада	23	14
35	Новгород-Сіверська міська громада	34	13
36	Новобасанська сільська громада	16	5
37	Новобілоуська сільська громада	2	1
38	Носівська міська громада	10	11
39	Олишівська селищна громада	2	1
40	Остерська міська громада	18	3
41	Парафіївська селищна громада	4	2
42	Плисківська сільська громада	Інформація відсутня	Інформація відсутня
43	Понорницька селищна громада	12	6
44	Прилуцька міська громада	29	12

45	Ріпкинська селищна громада	10	5
46	Седнівська селищна громада	10	10
47	Семенівська міська громада	5	3
48	Сновська міська громада	26	4
49	Сосницька селищна громада	24	10
50	Сухополов'янська сільська громада	15	9
51	Срібнянська селищна громада	Інформація відсутня	Інформація відсутня
52	Талалаївська селищна громада	19	10
53	Талалаївська сільська громада	24	2
54	Тупичівська сільська громада	Інформація відсутня	Інформація відсутня
55	Холминська селищна громада	23	9
56	Чернігівська міська громада	42	17
57	Яблунівська сільська громада	26	10

*Дані, наведені у таблиці 1.5.4 по категоріям вразливих груп отримані з карток надавачів соціальних послуг, а дані по кількості послуг з форми 3. При порівнянні багатьох даних не співпадають і є суперечливими. Так у Лосинівській громаді надається лише 2 соціальні послуги, а категорій вразливих груп, які охоплені соціальними послугами є 36 категорій, У Талалаївській сільській громаді також надається лише 2 послуги, а отримують їх 24 категорій вразливих груп населення. Наведені приклади не є поодинокими, усім громадам області можна порекомендувати взяти заходів, щодо удосконалення ведення обліку даних щодо кількості соціальних послуг, переліку категорій населення громад, які їх отримують.

Дані отримані з карток надавачів дозволяють зробити висновок, що в значній кількості громад, а саме у **Бахмацькій, Варвинській, Городнянській, Добрянській, Кіптівській, Комарівська, Корюківській, Куликівській, Менській, Михайло-Коцюбинській, Ніжинській, Новгород-Сіверській, Прилуцькій, Сосницькій, Холминській, Чернігівській, Яблунівській** громадах соціальними послугами охоплена значна кількість категорій вразливих груп населення.

Більш детальний аналіз по окремо взятих громадах щодо кількості категорій вразливих груп населення дозволяє зробити висновок, що чим більшим є загальна кількість соціальних послуг, які надаються в громаді, тим більшим є перелік категорій вразливих груп населення, які їх отримують.

Слід відмітити, що у громадах є певна категорія вразливих категорій населення, які охоплені соціальними послугами в переважній більшості громад області (див. табл. 1.5.5).

Таблиця 1.5.5. Загальна кількість громад, які надають соціальні послуги вразливим категоріям населення.

№	Назва вразливих категорій населення	Загальна кількість громад, які надають соціальні послуги вразливим категоріям населення
1	Безробітні (zareєстровані в центрі зайнятості особи)	22
2	Внутрішньо переміщені особи	42
3	Сім'ї, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям	32
4	Сім'ї, члени яких мають інвалідність	36
5	Сім'ї з дітьми, в яких тривала хвороба батьків перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки	15
6	Сім'ї, де триває процес розлучення батьків і вирішується спір між матір'ю та батьком щодо визначення місця проживання дітей, участі батьків у їх вихованні	21

7	Неповнолітні одинокі матері (батьки)	16
8	Сім'ї, в яких дітей відібрано у батьків без позбавлення їх батьківських прав на підставі рішення суду	16
9	Сім'ї з дітьми, де батьки є трудовими мігрантами	10
10	Біженці, особи, які потребують додаткового або тимчасового захисту	5
11	Особи, які звернулись із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та мають довідку про звернення за захистом в Україні	3
12	Сім'ї, дітей з яких влаштовано до закладів інституційного догляду та виховання дітей	34
13	Особи, яким заподіяно шкоду пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією	29
14	Особи з числа учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Україні, брали участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України	29
15	Особи з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування (у віці 18–23 роки), які проживають в територіальній громаді	29
16	Жінки, які виявили намір відмовитися від новонародженої дитини	16
17	ВІЛ-інфіковані особи	14
18	Особи, хворі на туберкульоз	9
19	Особи з розладами психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням усіх груп психоактивних речовин	5
20	Особи із залежністю від азартних ігор	3
21	Особи, які постраждали від домашнього насильства	29
22	Особи, які вчинили домашнє насильство, направлені для проходження програми для кривдників	10
23	Особи, які постраждали від торгівлі людьми	8
24	Особи, звільнені з місць позбавлення волі	19
25	Особи, які перебувають на обліку органу пробації	19
26	Бездомні особи	5
27	Повнолітні недієздатні особи, яким не призначено опікуна	7
28	Сім'ї, в яких батьків поновлено в батьківських правах	14
29	Діти, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах	32
30	Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування	40
31	Сім'ї, дітей з яких влаштовано в патронатні сім'ї протягом звітного періоду	11

32	Діти, батьки яких (особи, які їх замінюють) ухиляються від виконання своїх обов'язків	31
33	Сім'ї, в яких діти систематично самовільно залишають місце проживання	10
34	Сім'ї, в яких діти систематично без поважних причин не відвідують заклади освіти	10
35	Діти з інвалідністю	26
36	Діти з особливими освітніми потребами	22
37	Діти з тяжкими захворюваннями, розладами, травмами, станами (в тому числі до встановлення інвалідності)	10
38	Діти, які потребують паліативної допомоги	2
39	Повнолітні особи з інвалідністю, з них:	51
40	Особа похилого віку	47
41	Одинокі особи, які потребують допомоги у веденні домашнього господарства	26
42	Одинокі особи, які потребують стороннього догляду	47

Дані, що наведені у таблиці 1.5.5 показують, що з 42 запропонованих Міністерством соціальної політики категорій вразливих груп населення громад по яких має вестися облік в кожній громаді

(відповідно Додатку 1 до Порядку визначення потреб населення громади в соціальних послугах, затвердженого наказом Мінсоцполітики від 19.04.2023 № 130-Н) переважна більшість громад Чернігівської області охоплює соціальними послугами **16 вищезазначених вразливих категорій населення громад** (див. рис. 1.5.16).

➤ Повнолітні особи з інвалідністю – 51 громада
➤ Особи похилого віку – 47 громад
➤ Одинокі особи, які потребують стороннього догляду – 47 громад
➤ Внутрішньо переміщені особи – 42 громади
➤ Одинокі особи, які потребують допомоги у веденні домашнього господарства – 26 громад
➤ Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування – 40 громад
➤ Сім'ї, члени яких мають інвалідність – 36 громад
➤ Сім'ї, дітей з яких влаштовано до закладів інституційного догляду та виховання дітей – 34 громади
➤ Діти, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах – 32 громади
➤ Сім'ї, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям – 32 громади
➤ Діти, батьки яких (особи, які їх замінюють) ухиляються від виконання своїх обов'язків – 31 громада
➤ Діти з інвалідністю – 26 громад
➤ Особи з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування (у віці 18–23 роки), які проживають в територіальній громаді – 29 громад
➤ Особи, які постраждали від домашнього насильства – 29 громад
➤ Особи з числа учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Україні, брали участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України – 29 громад

- Особи, яким заподіяно шкоду пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією – 29 громад

Рисунок 1.5.16. Перелік вразливих категорій населення, яким надаються соціальні послуги у переважній більшості громад області.

В той же час аналіз показав, що найменше охопленими соціальними послугами у громадах є такі вразливі групи осіб як:

- ✓ ВІЛ-інфіковані особи;
- ✓ Особи, хворі на туберкульоз;
- ✓ Особи з розладами психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням усіх груп психоактивних речовин;
- ✓ Особи із залежністю від азартних ігор;
- ✓ Бездомні особи.
- ✓ Особи, які вчинили домашнє насильство, направлені для проходження програми для кривдників.
- ✓ Сімей та дітей :
- ✓ Сім'ї, дітей з яких влаштовано в патронатні сім'ї протягом звітного періоду;
- ✓ Сім'ї з дітьми, в яких тривала хвороба батьків перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки;
- ✓ Сім'ї, в яких батьків поновлено в батьківських правах;
- ✓ Сім'ї, в яких дітей відібрано у батьків без позбавлення їх батьківських прав на підставі рішення суду;
- ✓ Діти, які потребують паліативної допомоги;
- ✓ Діти з тяжкими захворюваннями, розладами, травмами, станами (в тому числі до встановлення інвалідності);

Низький рівень охоплення соціальними послугами вищезазначених вразливих категорій населення громад свідчить про відсутність в переважній більшості громад області комплексних соціальних послуг, що передбачають узгоджені дії фахівців з надання постійної або систематичної комплексної допомоги (догляд, виховання, спільне проживання, соціальний супровід, кризове втручання, підтримане проживання, соціальна адаптація, соціальна інтеграція та реінтеграція тощо), а також комплексних спеціалізованих соціальних послуг, що надаються певній категорії отримувачів соціальних послуг (ВІЛ-інфікованим особам, особам із залежністю від психотропних речовин, особам, які постраждали від торгівлі людьми, біженцям, особам із психічними розладами та іншим). Не вистачає у громадах і допоміжних соціальних послуг, що надаються у вигляді натуральної допомоги (продукти харчування, предмети і засоби особистої гігієни, санітарно-гігієнічні засоби для прибирання, засоби догляду, одяг, взуття та інші предмети першої необхідності, організація харчування, забезпечення паливом тощо) та технічних послуг (транспортних послуг, переклад жестовою мовою тощо).

В ході Google опитування були отримані від громад дані щодо впровадження нових соціальних послуг. Аналіз даних показав, що після прийняття у 2019 році Закону України «Про соціальні послуги» не всі громади області впроваджували нові соціальні послуги (див. табл. 1.5.6).

Таблиця 1.5.6. Перелік громад та нових соціальних послуг, які впроваджувалися у громадах протягом 2020–2023 років

№	Назва громади	Нові соціальні послуги, які впроваджували у громадах протягом 2020–2023 років:
1	Батуринська	Не впроваджували
2	Бахмацька	Переклад жестовою мовою
3	Березнянська	Соціальні послуги для ВПО

4	Бобровицька	Не впроваджували
5	Борзнянська	Немає даних
6	Варвинська	Соціальна послуга супроводу під час інклюзивного навчання
7	Вертіївська	Не впроваджували
8	Височанська	Не впроваджували
9	Гончарівська	Догляд вдома, інформування, консультування, соціальний супровід сімей в СЖО, соціальний супровід сімей, в яких виховуються діти-сироти, соціальна профілактика, представництво інтересів, соціальна інтеграція, соціальна реінтеграція, посередництво.
10	Городнянська	Не впроваджували
11	Деснянська	Не впроваджували
12	Дмитрівська	Не впроваджували
13	Добрянська	Догляд вдома, соціальна адаптація, соціальна інтеграція та реінтеграція, екстренне (кризове) втручання, консультування, соціальний супровід, представництво інтересів, посередництво, соціальна профілактика, інформування, медіація, натуральна допомога
14	Іванівська	Немає даних
15	Ічнянська	Соціальна адаптація ("Університет третього віку")
16	Кіптівська	Не впроваджували
17	Київська	Не впроваджували
18	Киселівська	Не впроваджували
19	Козелецька	Не впроваджували
20	Комарівська	Не впроваджували
21	Коропська	Не впроваджували
22	Корюківська	Немає даних
23	Крутівська	Немає даних
24	Куликівська	Не впроваджували
25	Ладанська	Не впроваджували
26	Линовицька	Не впроваджували
27	Лосинівська	Компенсація фізичним особам за надання соціальних послуг на непрофесійній основі
28	Любецька	Немає даних
29	Макіївська	Немає даних
30	Малодівицька	Не впроваджували
31	Менська	Кімната довіри, соціальна пральня, прокат засобів реабілітації
32	Михайло-Коцюбинська	Університет третього віку в рамках послуги соціальної адаптації; Мобільна соціальна служба
33	Мринська	Не впроваджували
34	Ніжинська	Денний догляд, денний догляд дітей з інвалідністю
35	Новгород-Сіверська	Не впроваджували
36	Новобасанська	Не впроваджували
37	Новобілоуська	Немає даних
38	Носівська	Супровід під час інклюзивного навчання
39	Олишівська	Не впроваджували
40	Остерська	Супровід під час інклюзивного навчання
41	Парафіївська	Не впроваджували
42	Плисківська	Не впроваджували
43	Понорницька	Інформування, консультування
44	Прилуцька	Не впроваджували
45	Ріпкинська	Немає даних

46	Седнівська	Послуги для внутрішньо переміщених осіб
47	Семенівська	Надання більших послуг ВПО
48	Сновська	Не впроваджували
49	Сосницька	Не впроваджували
50	Сухополов'янська	Не впроваджували
51	Срібнянська	Не впроваджували
52	Талалаївська селищна	Не впроваджували
53	Талалаївська сільська	Не впроваджували
54	Тупичівська	Немає даних
55	Холминська	Не впроваджували
56	Чернігівська	Не впроваджували
57	Яблунівська	Не впроваджували

З 57 опитаних громад протягом 2020–2023 рр. нові послуги не впроваджувалися у 33 громадах (58 %).

На відміну від них, 15 громад області, а саме: **Бахмацька, Березнянська, Варвинська, Гончарівська, Добрянська, Ічнянська, Лосинівська, Менська, Михайло Коцюбинська, Ніжинська, Носівська, Остерська, Понорницька, Седнівська, Семенівська** громади активно впроваджували нові соціальні послуги, зокрема: переклад жестовою мовою, соціального супроводу під час інклюзивного навчання, соціального супроводу сімей в СЖО, соціального супроводу сімей, в яких виховуються діти-сироти, соціальної профілактики, представництва інтересів, соціальної інтеграції та реінтеграції, посередництва, екстреного(кризового) втручання, консультування, інформування, медіації, натуральної допомоги, УТВ («Університету третього віку»).

Такий перелік нових послуг, хоч і в незначній кількості громад, свідчить про те що, певна частина громад все ж таки усвідомлюють необхідність впровадження нових, як базових так і інших спеціалізованих соціальних послуг. Це також може свідчити про те, що в громадах почали вивчати потреби вразливих груп населення і визначати незадоволений попит різних вразливих груп населення в соціальних послугах.

Одним з питань для відповіді громад було питання про нові соціальні послуги, які громади планують впроваджувати у 2024 році, аналіз відповідей показав, **що 31 громад з 57 не планують взагалі впроваджувати нові соціальні послуги** (див. табл. 1.5.7).

Таблиця 1.5.7. Перелік громад, що не планують впроваджувати нові соціальні послуги в Чернігівській області.

№	Назва громади	Планування нових соціальних послуг планують у 2024 р.	Кількість послуг, що надаються у громадах
1	Батуринська міська громада	Не планують впроваджувати	6
2	Бахмацька міська громада	Не планують впроваджувати	12
3	Березнянська селищна громада	Не планують впроваджувати	4
4	Варвинська селищна громада	Не планують впроваджувати	13
5	Вертіївська сільська громада	Не планують впроваджувати	11
6	Височанська сільська громада	Не планують впроваджувати	8
7	Городнянська міська громада	Не планують впроваджувати	9
8	Дмитрівська селищна громада	Не планують впроваджувати	5
9	Добрянська селищна громада	Не планують впроваджувати	12
10	Кіптівська сільська громада	Не планують впроваджувати	11
11	Киїнська сільська громада	Не планують впроваджувати	1
12	Киселівська сільська громада	Не планують впроваджувати	-
13	Козелецька селищна громада	Не планують впроваджувати	1
14	Куликівська селищна громада	Не планують впроваджувати	12

15	Ладанська селищна громада	Не планують впроваджувати	-
16	Линовицька селищна громада	Не планують впроваджувати	4
17	Лосинівська селищна громада	Не планують впроваджувати	2
18	Малодівицька селищна громада	Не планують впроваджувати	10
19	Мринська сільська громада	Не планують впроваджувати	1
20	Новгород-Сіверська міська громада	Не планують впроваджувати	13
21	Носівська міська громада	Не планують впроваджувати	11
22	Остерська міська громада	Не планують впроваджувати	3
23	Плисківська сільська громада	Не планують впроваджувати	-
24	Семенівська міська громада	Не планують впроваджувати	3
25	Сновська міська громада	Не планують впроваджувати	4
26	Сосницька селищна громада	Не планують впроваджувати	10
27	Сухополов'янська сільська громада	Не планують впроваджувати	9
28	Талалаївська сільська громада	Не планують впроваджувати	2
29	Холминська селищна громада	Не планують впроваджувати	9
30	Чернігівська міська громада	Не планують впроваджувати	17
31	Яблунівська сільська громада	Не планують впроваджувати	10

Слід зазначити, що серед вищезазначених 31 громад, що не планують впроваджувати нові соціальні послуги у 2024 р. є 16 громад, які вже в своїх громадах реально запровадили значну кількість соціальних послуг для різних категорій вразливих груп населення і протягом 2024р. можуть працювати над їх удосконаленням і приведенням у відповідність до вимог державних стандартів.

Але на відміну від цих громад, наполегливо рекомендуємо іншим 15 громадам, а саме: **Батуринській, Остерській, Семенівській, Сновській міським, Березнянській, Дмитрівській, Козелецькій, Ладанській, Линовицькій, Лосинівській, селищним, Киїнській, Киселівській, Мринській, Плисківській, Талалаївській сільським громадам** на початку 2024 р. визначити потреби населення даних громад у соціальних послугах і запланувати впровадження нових соціальних послуг відповідно до виявлених потреб, в першу чергу вразливих груп населення громад. І в подальшій роботі здійснювати планування розвитку соціальних послуг не лише на короткострокову перспективу, а і на середньо строковий період.

Проведений аналіз показав, що 17 громад в області планують впроваджувати нові для громад соціальні послуги у відповідності до виявлених потреб населення (див. табл. 1.5.8).

Таблиця 1.5.8. Перелік нових соціальних послуг, які громади планують впроваджувати протягом 2024 р.

№	Назва громади	Які нові соціальні послуги, громади планують впроваджувати протягом 2024 р.
1	Бобровицька	1. Соціальне таксі
2	Гончарівська	1. Стаціонарний догляд в умовах цілодобового перебування отримувача із забезпеченням харчування, 2. Соціальне таксі
3	Деснянська	1. Соціальний супровід військовослужбовців та членів їхніх сімей
4	Ічнянська	1. Супровід під час інклюзивного навчання, медіація
5	Комарівська	1. Денний догляд осіб з інвалідністю
6	Коропська	1. Денний догляд, 2. Соціально-психологічна реабілітація
7	Менська	1. Транспортні послуги, 2. Фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення ОРА та пересуваються на кріслах колісних
8	Михайло-Коцюбинська	1. Стаціонарний догляд 2. Підтримане проживання 3. Соціально-психологічна реабілітація військовослужбовців та

		членів їх родин 4. Соціальна інтеграція та реінтеграція
9	Ніжинська	1. Транспортні послуги
10	Новобасанська	1. Натуральна та грошова допомога
11	Олишівська	1. Консультування, 2. Соціальний супровід, 3. Представництво інтересів, 4. Соціальна профілактика, 5. Посередництво, 6. Соціальна адаптація
12	Парафіївська	1. Стаціонарний догляд
13	Понорницька	1. Медіація
14	Прилуцька	1. Соціальна послуга «Соціальне таксі»
15	Седнівська	1. Соціальні послуги з догляду на не професійній основі
16	Срібнянська	1. Соціальна послуга «Соціальне таксі»
17	Талалаївська селищна	1. Супровід під час інклюзивного навчання

Звернути увагу!!!

Слід зазначити, що Тупичівська, Ріпкинська, Новобілоуська, Макіївська, Любецька, Корюківська, Крутівська, Іванівська, Борзнянська громади даних, щодо планування нових соціальних послуг не надали.

Аналізуючи пропозиції надані пілотними громадами Чернігівської області слід наголосити, що громади планують впроваджувати як базові так і інші спеціалізовані соціальні послуги. Слід також відзначити, що нові послуги планують як громади, що мають достатньо повний перелік соціальних послуг для різних категорій вразливих груп населення, так і громаді, що надають не більше 5 соціальних послуг.

Аналіз показав, що на регіональному рівні створено і функціонують:

❖ **9 надавачів соціальної послуги стаціонарного догляду, зокрема:**

Любецький психоневрологічний інтернат

Понорницький психоневрологічний інтернат

Замглайський психоневрологічний інтернат

Червоненський психоневрологічний інтернат

Орлівський психоневрологічний інтернат

Ніжинський дитячий будинок-інтернат

Чернігівський геріатричний пансіонат

Городнянський психоневрологічний інтернат

Козелецький геріатричний пансіонат

❖ **5 центрів та 3 установи соціального захисту населення:**

Комунальна установа «Обласний центр комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Відродження» Чернігівської обласної ради

Комунальна установа «Центр комплексної реабілітації дітей з інвалідністю» Козелецької селищної ради

Комунальна установа «Центр соціальної реабілітації для дітей з інвалідністю «Віра» Ніжинської міської ради
 Центр комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Світанок» м. Прилуки
 Чернігівський обласний центр соціально-психологічної допомоги
 Комунальний заклад «Обласний соціальний гуртожиток для дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування» Чернігівської обласної ради
 Комунальна установа «Чернігівський обласний центр комплексної реабілітації та обслуговування учасників бойових дій, членів їх родин та сімей загиблих» Чернігівської обласної ради
 Комунальна установа «Чернігівський обласний Центр соціальної адаптації» Чернігівської обласної ради
 Центр соціально-психологічної реабілітації дітей Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації
 Ніжинський центр соціально-психологічної реабілітації дітей Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації,
 Чернігівський центр соціально-психологічної реабілітації дітей Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації

Висновки:

1. Аналіз стану забезпечення населення громад Чернігівської області показав, що в 10 громадах з 57 громад взагалі відсутні надавачі соціальних послуг.

2. У 6 громадах області, зокрема в: Деснянській селищній громаді – соціальні послуги мешканцям громади надаються КУ «Центром надання соціальних послуг» Остерської міської громади в рамках договору про передачу міжбюджетних трансфертів. У Киїнській, Киселівській, Новобілоуській сільських, Олишівській, Седнівській селищних громадах соціальні послуги мешканцям громади надаються КУ «Центром надання соціальних послуг» Михайло-Коцюбинської селищної громади в рамках договору про передачу міжбюджетних трансфертів.

3. У 4 громадах, зокрема : у Дмитрівській, Козелецькій селищних, Крутівській, Талалаївській сільських громадах соціальні послуги надають відділи соціального захисту населення.

4. У Коропській, Малодівицькій, Сновській громадах створено лише одного надавача соціальних послуг – ТЦСО.

5. У всіх 57 громадах області надаються переважно базові соціальні послуги, інші спеціалізовані соціальні послуги в громадах практично не надаються.

6. **3 38 соціальних послуг** (24 базових та 14 інших спеціалізованих), визначених Класифікатором соціальних послуг, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 23.06.2020 № 429, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09.07.2020 за № 643/ не надається в жодній з 57 громад області **12 соціальних послуг**, з них: 2 базових (підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, транзитне підтримане проживання/ учбова соціальна квартира) та 10 інших спеціалізованих соціальних послуг(нічний притулок, короткотермінового проживання, соціально трудової адаптації, паліативного догляду, персонального асистента, соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями, соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин, соціально-психологічної реабілітації осіб із ігровою залежністю, тимчасового відпочинку для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю, тимчасового відпочинку для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування).

7. У громадах Чернігівської області процес впровадження нових соціальних послуг відбувається нерівномірно, так у 17 громадах впроваджено не більше 5 соціальних послуг, у 15 громадах – від 6 до 10 соціальних послуг, у 20 громадах надається від 11 до 17 соціальних послуг.

8. Найбільш поширеними з 22 базових соціальних послуг в громадах і які надаються в переважній більшості з 46 пілотних громад, які надали інформацію, є наступні 9 соціальних послуг:

- Догляд вдома надається у 46 громадах

- Послуга інформування у – 33 громадах
- Послуга соціального супроводу сімей в СЖО у – 32 громадах
- Послуга консультування у – 32 громадах
- Соціальної профілактики у –29 громадах
- Послуга натуральної допомоги у – 26 громадах
- Соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені

батьківського піклування у – 26 громадах

- Представництво інтересів у – 25 громадах
- Соціальної адаптації у – 25 громадах

9. По кількісним показникам найбільш чисельними у громадах Чернігівської області є

послуги :

- ✓ Інформування
- ✓ Натуральної допомоги
- ✓ Консультування
- ✓ Соціальної профілактики
- ✓ Соціальної адаптації
- ✓ Представництва інтересів

10. У громадах Чернігівської області недостатньо надається комплексних послуг, що потребують узгоджених дій фахівців з надання постійної або систематичної комплексної допомоги, зокрема послуг **соціальної підтримки, соціального обслуговування**, спрямованих на подолання особою/сім'єю складних життєвих обставин або мінімізацію негативних наслідків складних життєвих обставин особи/сім'ї, підтримку їх життєдіяльності, соціального статусу та включення у громади. (Послуга денного догляду, Послуга денного догляду дітей з інвалідністю, Послуга підтриманого проживання бездомних осіб, Надання притулку, Соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці, Фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, з інтелектуальним, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями, Переклад жестовою мовою, Догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, Супровід під час інклюзивного навчання, Соціально-психологічна реабілітація, Транспортні послуги).

11. Найбільш охоплені соціальними послугами такі категорії населення:

- Повнолітні особи з інвалідністю
- Особи похилого віку
- Одинокі особи, які потребують стороннього догляду
- Внутрішньо переміщені особи
- Одинокі особи, які потребують допомоги у веденні домашнього господарства
- Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування
- Сім'ї, члени яких мають інвалідність
- Сім'ї, дітей з яких влаштовано до закладів інституційного догляду та виховання дітей
- Діти, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у

складних життєвих обставинах

- Сім'ї, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям
- Діти, батьки яких (особи, які їх замінюють) ухиляються від виконання своїх обов'язків
- Діти з інвалідністю
- Особи з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування (у віці 18–23

роки), які проживають в територіальній громаді

- Особи, які постраждали від домашнього насильства
- Особи з числа учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи

із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Україні, брали участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України

- Особи, яким заподіяно шкоду пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими

діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією

12. В той же час аналіз показав, що найменше охопленими соціальними послугами у громадах є такі вразливі групи осіб як:

- ✓ ВІЛ-інфіковані особи;
- ✓ Особи, хворі на туберкульоз;
- ✓ Особи з розладами психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням усіх груп психоактивних речовин;
- ✓ Особи із залежністю від азартних ігор;
- ✓ Бездомні особи.
- ✓ Особи, які вчинили домашнє насильство, направлені для проходження програми для кривдників.

- ✓ Сімей та дітей :
- ✓ Сім'ї, дітей з яких влаштовано в патронатні сім'ї протягом звітного періоду;
- ✓ Сім'ї з дітьми, в яких тривала хвороба батьків перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки;
- ✓ Сім'ї, в яких батьків поновлено в батьківських правах;
- ✓ Сім'ї, в яких дітей відібрано у батьків без позбавлення їх батьківських прав на підставі рішення суду;
- ✓ Діти, які потребують паліативної допомоги;
- ✓ Діти з тяжкими захворюваннями, розладами, травмами, станами (в тому числі до встановлення інвалідності);

13. У громадах області практично відсутні комплексні спеціалізовані соціальні послуги, що надаються певній категорії отримувачів соціальних послуг (ВІЛ-інфікованим особам, особам із залежністю від психотропних речовин, особам, які постраждали від торгівлі людьми, біженцям, особам із психічними розладами та іншим).

14. Не вистачає у громадах і допоміжних соціальних послуг, що надаються у вигляді натуральної допомоги (продукти харчування, предмети і засоби особистої гігієни, санітарно-гігієнічні засоби для прибирання, засоби догляду, одяг, взуття та інші предмети першої необхідності, організація харчування, забезпечення паливом тощо) та технічних послуг (транспортних послуг, переклад жестовою мовою тощо).

15. Аналіз показав, що 31 громада з 57 не планують взагалі впроваджувати нові соціальні послуги у 2024 р.

1.6. Характеристика кадрового, матеріально-технічного, фінансового забезпечення системи надання соціальних послуг на місцевому та регіональному рівнях

Відповідно до пункту 7 частини першої статті 9 Закону України «Про соціальні послуги» одним із основних напрямів державної політики у сфері надання соціальних послуг є здійснення **кадрового забезпечення системи надання соціальних послуг**.

Ключовими працівниками в системі надання соціальних послуг в територіальній громаді є фахівці із соціальної роботи.

Пунктом 4.10 Методичних рекомендацій щодо організації та забезпечення діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей, затверджених наказом Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н, рекомендовано забезпечувати проведення соціальної роботи та організацію надання соціальних послуг фахівцями з соціальної роботи, які є працівниками комунального закладу (надавача соціальних послуг) за місцем проживання мешканців територіальної громади, зокрема на віддалених (у тому числі пересувних) робочих місцях.

Для цього рекомендується посади ФСР вводити із розрахунку:

у сільській місцевості 1 штатна одиниця на:

– один або декілька населених пунктів, що входять до складу територіальної громади, з чисельністю населення від 2 до 4 тисяч мешканців (у разі відстані між населеними пунктами до 15 км);

– декілька населених пунктів, що входять до складу територіальної громади, з чисельністю населення не більше ніж 2 тисячі жителів (у разі відстані між населеними пунктами не більше ніж 30 км, за наявності громадського 19 транспортного сполучення чи закріпленого за фахівцем із соціальної роботи транспортного засобу);

– один населений пункт, що входить до складу територіальної громади, у гірській місцевості (незалежно від чисельності населення);

у містах 1 штатна одиниця на:

– 10 тисяч мешканців в обласних центрах та містах з населенням більше ніж 200 тисяч;

– 5–7 тисяч мешканців у містах з населенням від 50 до 200 тисяч;

– 5 тисяч мешканців у містах з населенням менше ніж 50 тисяч та у приватному секторі

Аналіз стану кадрового забезпечення надавачів соціальних послуг проведено в 53 із 57 територіальних громадах Чернігівської області, 4 територіальні громади (Борзнянська міська, Гончарівська селищна, Любецька селищна та Ріпкинська селищна) інформацію, необхідну для аналізу не надали.

Зазначений аналіз показав, що посади ФСР введено у штат комунальних надавачів у 41 громаді, водночас у 12 громадах немає жодної посади ФСР, із них 6 територіальних громад (Деснянська селищна, Киїнська сільська, Киселівська сільська, Новобілоуська сільська, Олишівська селищна, Седнівська селищна) взагалі не мають власного комунального надавача соціальних послуг, ще в одній громаді (Крутівська сільська), де немає надавача, але соціальні послуги надає уповноважений орган, в штаті є лише соціальні робітники, в інших 5 територіальних громадах у штаті комунального надавача соціальних послуг посади ФСР відсутні.

Наразі в Чернігівській області працює 169 ФСР (див. рис. 1.6.1). Такий показник є недостатнім для забезпечення надання соціальних послуг жителям територіальних громад відповідно до їх потреб.

В середньому на одного ФСР припадає 5,177 тис. осіб, що незначною мірою перевищує рекомендовану норму. Водночас найбільше навантаження у Чернігівській міській (18,462 тис. осіб), Козелецькій селищній (18,284 тис. осіб), Коропській селищній (15,700 тис. осіб). Варто зазначити, що в 23 громадах Чернігівської області дотримано рекомендованих Мінсоцполітики нормативів введення посад фахівців із соціальної роботи.

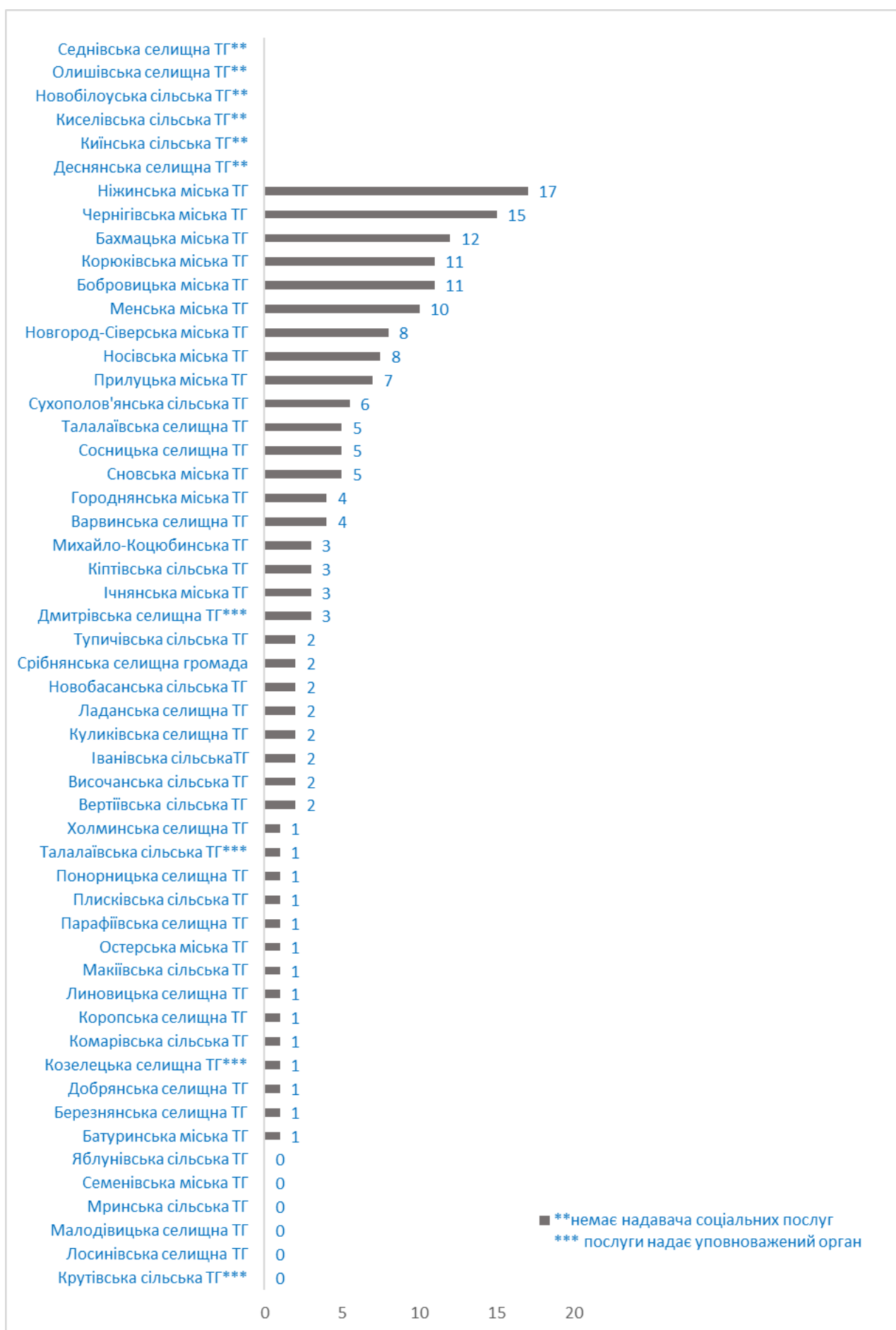

Рисунок 1.6.1. Кількість посад фахівців із соціальної роботи в громадах Чернігівської області

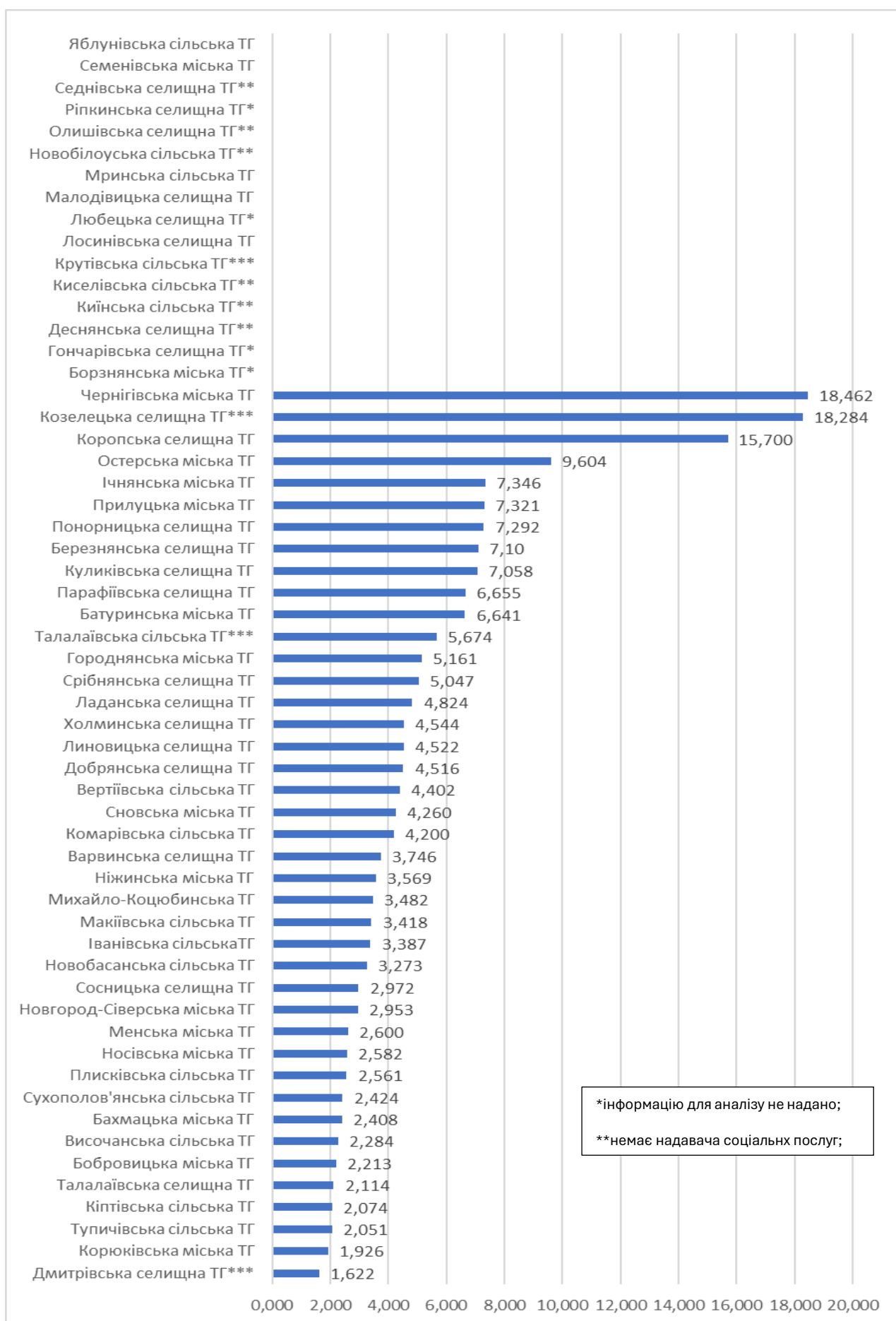

Рисунок 1.6.2. Навантаження на 1 ФСР в громадах Чернігівської області (тис. осіб)

Аналіз кількості основних працівників, які забезпечують надання соціальних послуг у територіальних громадах Чернігівської області (фахівці із соціальної роботи, соціальні працівники, соціальні робітники, психологи, медичний персонал та інші), показав, що загальна кількість таких працівників складає 1853 особи (див. рис. 1.6.3).

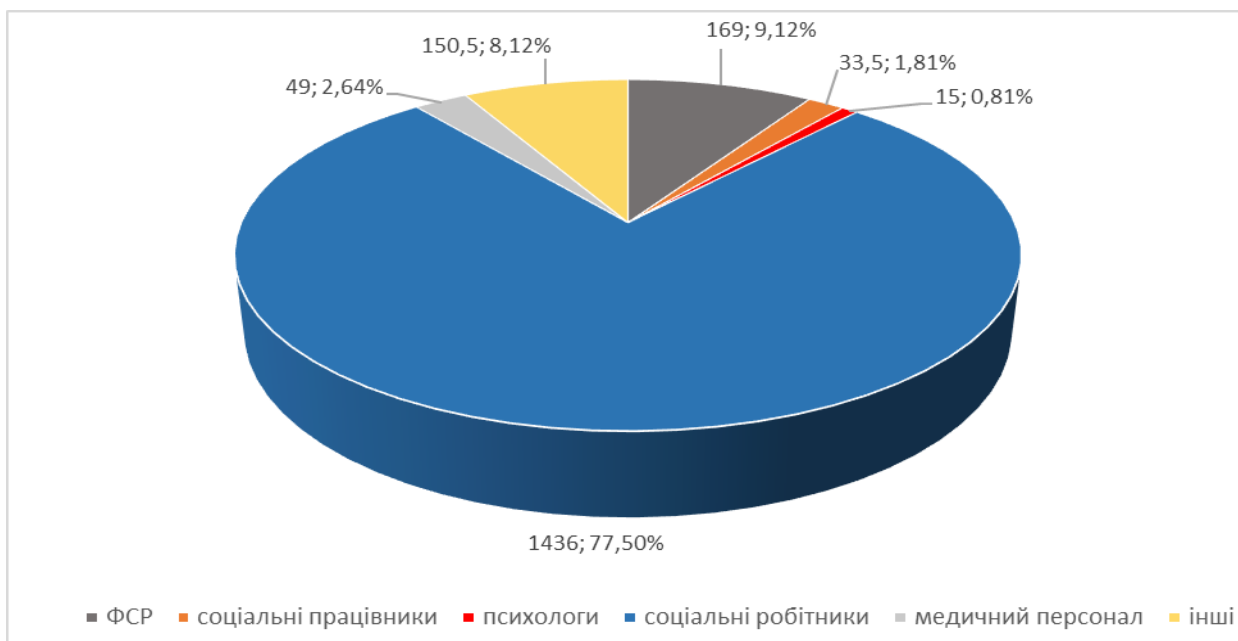

Рисунок 1.6.3. Кадрове забезпечення системи надання соціальних послуг в Чернігівській області

Кадрове забезпечення надавачів соціальних послуг Чернігівської області в розрізі посад та територіальних громад наведено в таблиці 1.6.1.

Таблиця 1.6.1. Кадрове забезпечення надавачів соціальних послуг Чернігівської області в розрізі територіальних громад

Назва громади	Кількість працівників, що надають соціальні послуги	ФСР	соціальних працівників	психологів	соціальних робітників	Мед. персонал	інші
Батуринська міська ТГ	13,5	1	0	0	12	0,5	0
Бахмацька міська ТГ	66	12	4	1	44	1	14
Березнянська селищна ТГ	11	1	0	0	10	0	0
Бобровицька міська ТГ	66	11	1	0	47	1,5	5,5
Борзнянська міська ТГ*							
Варвинська селищна ТГ	5	4	0	1	0	0	0
Вертіївська сільська ТГ	31,5	2	1	0	28,5	0	0
Височанська сільська ТГ	11	2	0	0	9	0	0
Гончарівська селищна ТГ*							

Городнянська міська ТГ	55	4	1	0	50	0	0
Деснянська селищна ТГ**							
Дмитрівська селищна ТГ***	12	3	0	0	9	0	0
Добрянська селищна ТГ	15	1	0	0	14	0	0
Іванівська сільська ТГ	18,75	2	0	0	16,75	0	0
Ічнянська міська ТГ	61,5	3	2,5	0,5	53,5	2	0
Кіптівська сільська ТГ	16	3	0	0	13	0	0
Киїнська сільська ТГ**							
Киселівська сільська ТГ**							
Козелецька селищна ТГ***	23	1	0	0	22	0	0
Комарівська сільська ТГ		1	0	0	9	1	0
Коропська селищна ТГ	1	1	0	0	0	0	0
Корюківська міська ТГ	80	11	4	0	58	2	5
Крутівська сільська ТГ***							
Куликівська селищна ТГ	34	2	0	1	31	0	0
Ладанська селищна ТГ	17,75	2	0	0	15,75	0	0
Линовицька селищна ТГ	20,75	1	0	0	11,75	8	0
Лосинівська селищна ТГ	26	0	0	0	26	0	0
Любецька селищна ТГ*							
Макіївська сільська ТГ	16	1	0	0	15	0	0
Малодівицька селищна ТГ	19,25	0	0,5	0	11,5	4,25	3
Менська міська ТГ	89,5	10	0	1	51,5	3	24
Михайло-Коцюбинська ТГ	88	3	0	0	85	0	0
Мринська сільська ТГ	11	0	0	0	11	0	0
Ніжинська міська ТГ	66	17	4	2	53	1	4

Новгород-Сіверська міська ТГ	84	8	0	0	57	2	17
Новобасанська сільська ТГ	18	2	0	0	16	0	0
Новобілоуська сільська ТГ**							
Носівська міська ТГ	55	7,5	3,5	0	36,5	0	7,5
Олишівська селищна ТГ**							
Остерська міська ТГ	38	1	0	0	35	0	2
Парафіївська селищна ТГ	17	1	0	0	15	1	0
Плисківська сільська ТГ	10	1	0	0	8	1	0
Понорницька селищна ТГ	16,75	1	0	0	15,75	0	0
Прилуцька міська ТГ	61,5	7	0	2,5	51	1	0
Ріпкинська селищна ТГ*							
Седнівська селищна ТГ**							
Семенівська міська ТГ	58,5	0	1	0	46	4,5	7
Сновська міська ТГ	74	5	0	1	52	1,75	14,25
Сосницька селищна ТГ	79	5	2	0	60	1	11
Сухополов'янська сільська ТГ	65	5,5	0	1	39	5,5	14
Срібнянська селищна громада	40,5	2	0	0	37,5	1	0
Талалаївська селищна ТГ	59	5	1	0	43	2	8
Талалаївська сільська ТГ***	13	1	0	0	12	0	0
Тупичівська сільська ТГ	14,25	2	0	0	12	0	0,25
Холминська селищна ТГ	13	1	0	0	12	0	0
Чернігівська міська ТГ	219	15	8	4	174	4	14
Яблунівська сільська ТГ	7	0	0	0	7	0	0
РАЗОМ		169	33,5	15	1436	49	150,5

*інформацію для аналізу не надали

**немає надавача соціальних послуг

*** послуги в громаді надає уповноважений орган

Результати проведеного аналізу свідчать про недостатній кадровий потенціал системи соціальної роботи та надання соціальних послуг в Чернігівській області, що унеможливорює задоволення в повному обсязі попиту жителів регіону на соціальні послуги.

Невід’ємною складовою системи кадрового забезпечення є професійне зростання працівників системи надання соціальних послуг. З цією метою законодавством України (стаття 17 Закону України «Про соціальну роботу з сім’ями, дітьми та молоддю») передбачено створення обласних центрів соціальних служб до повноважень яких віднесено, зокрема, організація навчання із соціальної роботи, надання соціальних послуг; проведення навчальних заходів для надавачів соціальних послуг, спеціалістів виконавчих органів місцевого самоврядування, які здійснюють управління системою надання соціальних послуг сім’ям та дітям.

У Чернігівській області створено Чернігівський обласний центр соціальних служб та забезпечено його діяльність.

Аналіз кадрового забезпечення цього закладу показав недостатній рівень спроможності його працівників проводити навчальну та методичну роботу. Так, у штаті обласного центру працює 5 методистів, 2 психолога, 3 фахівця із соціальної роботи та жодного соціального менеджера і соціолога. Такі дані показують, що в обласному центрі соціальних служб не достатня кількість в першу чергу методистів та психологів.

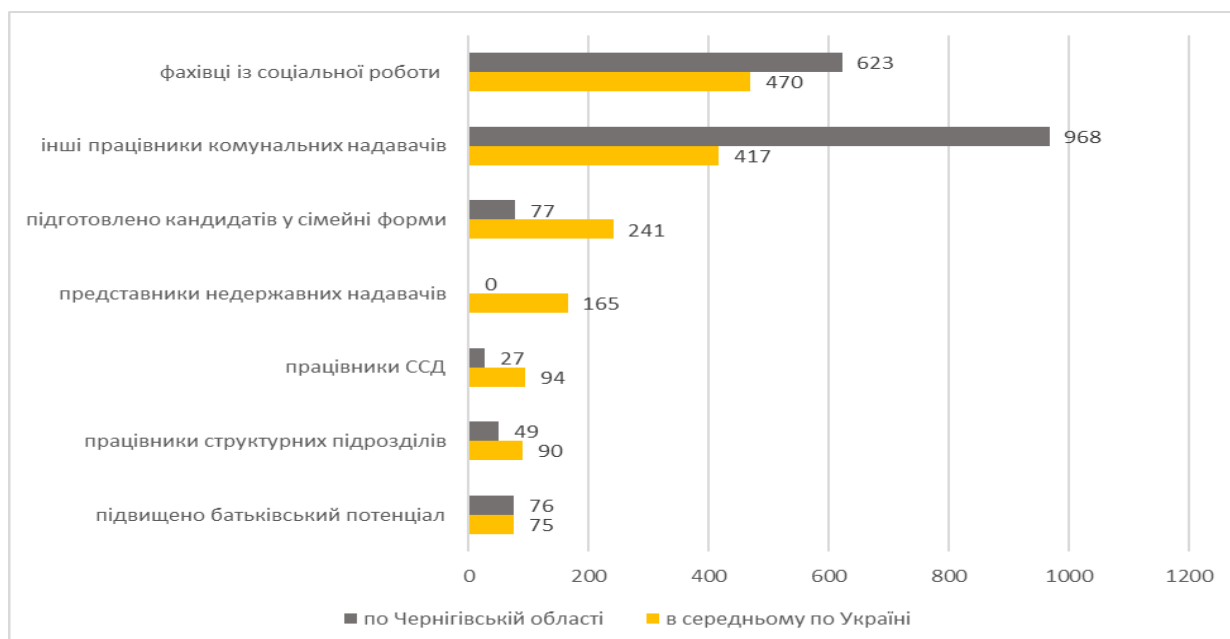
З числа цих працівників 5 – сертифіковані тренери з підготовки кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, опікуни, піклувальники, усиновителі, патронатні вихователі, наставники, а також тренери з курсу «Самодопомога +» та надання першої психологічної допомоги.

За результатами аналізу проведення навчальних заходів за 9 місяців 2023 року слід зазначити, що загальний показник охоплення в Чернігівській області складає 1820 осіб, що на 265 осіб (17 %) більше, ніж в середньому по Україні.

Водночас слід зазначити, що достатня увага приділяється підвищенню рівня професійних компетентностей та підвищенню кваліфікації фахівців із соціальної роботи та інших працівників надавачів соціальних послуг.

Разом з тим потребує активізації проведення навчальних заходів для працівників структурних підрозділів з питань соціального захисту населення, служб у справах дітей а також представників недержавних надавачів соціальних послуг.

Така ж ситуація і щодо підготовки кандидатів у сімейні форми виховання (див. рис. 1.6.4).

Рисунок 1.6.4. Стан охоплення навчальними заходами

Основою матеріально-технічного забезпечення системи соціальної роботи та надання соціальних послуг є наявність у надавачів послуг доступного приміщення, що відповідає ДБН В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» та достатньої кількості транспортних засобів, у тому числі і для перевезення маломобільних груп населення.

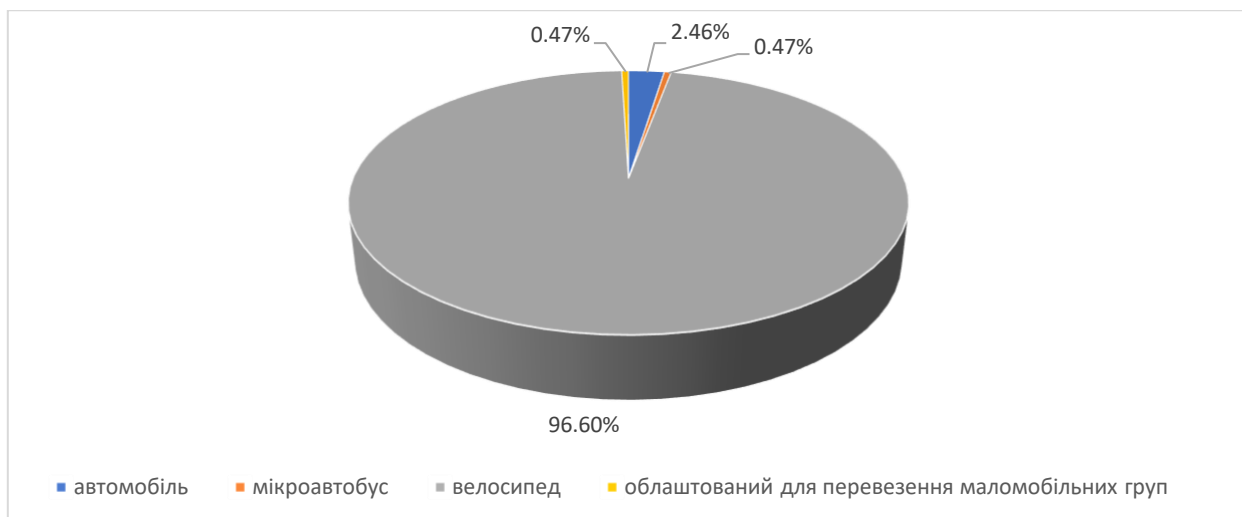
Аналіз стану відповідності приміщень ДБН щодо інклюзивності показав, що у 14 територіальних громадах (31,11 %) приміщення надавачів соціальних послуг повністю відповідають зазначеним нормативам (Бахмацька, Вертіївська, Кіптівська, Козелецька, Комарівська, Ладанська, Михайло-Коцюбинська, Новгород-Сіверська, Остерська, Семенівська, Сосницька, Срібнянська, Талалаївська селищна, Холминська, Чернігівська), у 15 територіальних громадах (33,33%) приміщення відповідають частково. У 5 громадах (Березнянська, Варвинська, Коропська, Корюківська та Парафіївська) – приміщення надавачів зовсім не відповідають ДБН, інші 11 громад або 24,44 % (Городнянська, Іванівська, Линовицька, Макіївська, Мринська, Новобасанська, Носівська, Плисківська, Талалаївська сільська, Тупичівська, Яблунівська) подали некоректну інформацію, що унеможливило проведення аналізу (див. рис. 1.6.5).

Рисунок 1.6.5. Відповідність приміщень надавачів соціальних послуг ДБН В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення»

Таким чином результати аналізу показали, що ймовірно надавачі соціальних послуг у понад 68 % усіх громад області не відповідають критеріям діяльності надавачів соціальних послуг, затвердженим постановою КМУ від 03.03.2020 № 185, не можуть бути внесені до Реєстру надавачів соціальних послуг та надавати такі послуги.

Комунальні надавачі соціальних послуг Чернігівщини мають лише 854 транспортних засобів, з яких 824 – велосипеди (96,49 %) (див. рис. 1.6.6).

Рисунки 1.6.6. Забезпеченість надавачів соціальних послуг транспортними засобами

Стан забезпечення транспортом комунальних надавачів соціальних послуг у територіальних громадах Чернігівської області наведено у таблиці 1.6.2.

Таблиця 1.6.2. Забезпеченість транспортними засобами

	легковий автомобіль	мікроавтобус	мотоцикл	мопед / моторолер	велосипед	для перевезення маломобільних груп*
Батуринська міська ТГ	0	0	0	0	0	0
Бахмацька міська ТГ	1	0	0	0	10	0
Березнянська селищна ТГ	0	0	0	0	13	0
Бобровицька міська ТГ	1	1	0	0	0	0
Борзнянська міська ТГ*						
Варвинська селищна ТГ	0	0	0	0	0	0
Вертіївська сільська ТГ	0	0	0	0	30	0
Височанська сільська ТГ	0	0	0	0	0	0
Гончарівська селищна ТГ*						
Городнянська міська ТГ	2	0	0	0	108	0
Деснянська селищна ТГ**						
Дмитрівська селищна ***	0	0	0	0	0	0
Добрянська селищна ТГ	0	0	0	0	9	0
Іванівська сільська ТГ	1	0	0	0	18	0
Ічнянська міська ТГ	0	1	0	0	56	0
Кіптівська сільська ТГ	1	0	0	0	16	0
Киїнська сільська ТГ**						
Киселівська сільська ТГ**						
Козелецька селищна ТГ***	0	0	0	0	24	0

Комарівська сільська ТГ	0	0	0	0	0	0
Коропська селищна ТГ	0	0	0	0	0	0
Корюківська міська ТГ	1	0	0	0	69	0
Крутівська сільська ТГ***						
Куликівська селищна ТГ	1	0	0	0	32	0
Ладанська селищна ТГ	0	0	0	0	26	0
Линовицька селищна ТГ	0	0	0	0	0	0
Лосинівська селищна ТГ	0	0	0	0	0	0
Любецька селищна ТГ*						
Макіївська сільська ТГ	0	0	0	0	0	0
Малодівицька селищна ТГ	0	0	0	0	0	0
Менська міська ТГ	2	0	0	0	65	0
Михайло-Коцюбинська ТГ	1	1	0	0	0	0
Мринська сільська ТГ	0	0	0	0	11	0
Ніжинська міська ТГ	0	1	0	0	63	0
Новгород-Сіверська ТГ	0	0	0	0	0	0
Новобасанська сільська ТГ	0	0	0	0	0	0
Новобілоуська ТГ**						
Носівська міська ТГ	1	1	0	0	35	1
Олишівська селищна ТГ**						
Остерська міська ТГ	0	0	0	0	36	1
Парафіївська селищна ТГ	0	0	0	0	14	0
Плисківська сільська ТГ	0	0	0	0	0	0
Понорницька селищна ТГ	0	0	0	0	16	0
Прилуцька міська ТГ	1	0	0	0	22	0
Ріпкинська селищна ТГ*						
Седнівська селищна ТГ**						
Семенівська міська ТГ	1	0	0	0	53	0
Сновська міська ТГ	0	0	0	0	0	0
Сосницька селищна ТГ	1	0	0	0	0	0
Сухополов'янська ТГ	1	0	0	0	0	0
Срібнянська селищна ТГ	2	0	0	0	37	0
Талалаївська селищна ТГ	1	0	0	0	40	0
Талалаївська сільська ТГ***	0	0	0	0	0	0
Тупичівська сільська ТГ	0	0	0	0	16	0

Холминська селищна ТГ	0	0	0	0	0	0
Чернігівська міська ТГ	2	0	0	0	0	2
Яблунівська сільська ТГ	0	0	0	0	5	0
РАЗОМ	21	5	0		824	4

*інформація для аналізу не надана

**немає надавача соціальних послуг

***послуги надає уповноважений орган

Під час аналізу виявлено незадовільну ситуацію з транспортом для перевезення маломобільних груп. Лише 4 громади мають облаштовані транспортні засоби, із них: Чернігівська міська ТГ має 2 таких транспортних засоби і ще по одному мають Остерська та Носівська ТГ. Інші громади відповідно до наданої інформації такого транспорту не мають взагалі, що вказує на низький рівень доступності соціальних послуг для таких категорій населення, як особи з інвалідністю та інші маломобільні групи.

Аналіз стану фінансового забезпечення системи соціального захисту населення, у тому числі системи соціальної роботи та надання соціальних послуг на регіональному рівні здійснити в повному обсязі не вдалося, оскільки матеріали для аналізу подано некоректно.

Водночас аналіз динаміки структури видатків обласного бюджету на соціальний захист населення виявив стійку тенденцію до переважання видатків на забезпечення утримання закладів, які надають послуги стаціонарного догляду, в першу чергу осіб, які не можуть вести самостійний спосіб життя через похилий вік, фізичні та розумові вади, психічні захворювання або інші хвороби, а також дітей з вадами фізичного та розумового розвитку (див. рис. 1.6.7).

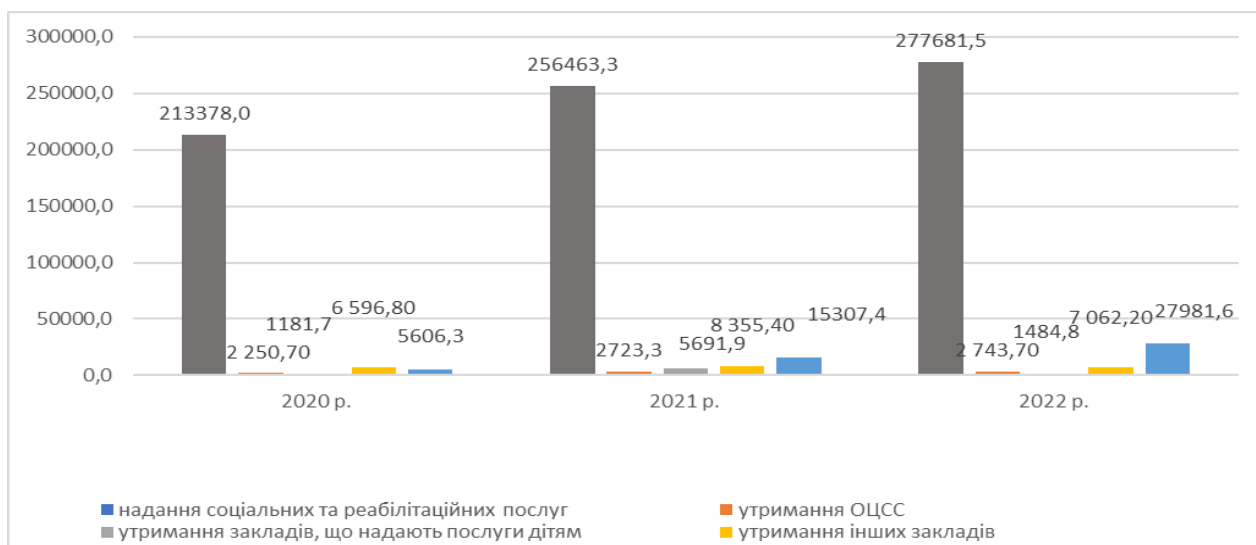

Рисунок 1.6.7. Динаміка структури видатків обласного бюджету на соціальний захист населення (тис. грн.)

Що стосується аналізу стану фінансового забезпечення системи соціального захисту населення, у тому числі системи соціальної роботи та надання соціальних послуг в територіальних громадах, варто зазначити, що здійснити його в повному обсязі не вдалося, оскільки 2 громади (Вертіївська та Новобілоуська) не надали інформацію для аналізу, 22 громади надали некоректну інформацію, що не дало змоги здійснити повний аналіз стану фінансового забезпечення в територіальних громадах.

Аналіз стану фінансового забезпечення інших 33 ТГ показав доволі низький відсоток як на соціальний захист (в середньому по області 6,54 %) так і безпосередньо на надання соціальних послуг (4,23 % від суми загальних видатків місцевого бюджету).

Показники щодо частки видатків на соціальний захист населення від загальних видатків місцевого бюджету та частки видатків на надання соціальних послуг від загальних видатків місцевого бюджету в розрізі територіальних громад наведено на рисунку 1.6.8.

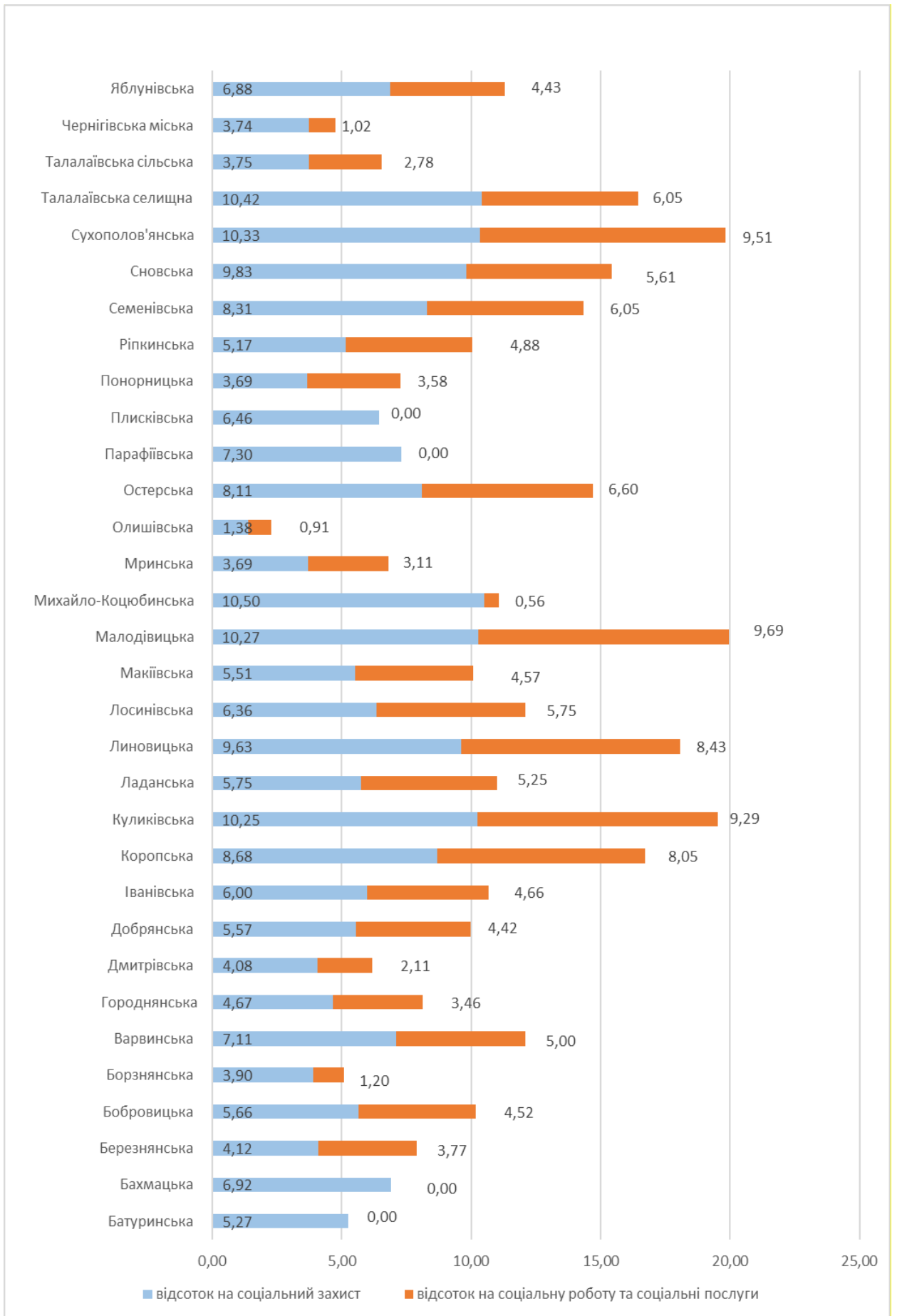

Рисунок 1.6.8. Стан фінансування системи соціального захисту населення, у тому числі на надання соціальних послуг (% від суми загальних видатків місцевого бюджету)

Висновки:

1. В територіальних громадах Чернігівської області низький рівень кадрового забезпечення комунальних надавачів соціальних послуг. Комунальні надавачі не забезпечені психологами, юристами, соціальними працівниками.
2. В громадах недостатня кількість фахівців із соціальної роботи, внаслідок чого навантаження на такого працівника сягає 15–18 тисяч населення на одну штатну одиницю. Такий стан справ не сприяє впровадженню єдиного уніфікованого підходу до організації надання соціальних послуг. За відсутності ФСР, в територіальній громаді не може в повній мірі бути забезпечене надання базових соціальних послуг.
3. Потребує удосконалення система підвищення професійних компетентностей/кваліфікації працівників надавачів соціальних послуг.
4. Слабка матеріально-технічна база комунальних надавачів соціальних послуг може негативно впливати на якість та доступність соціальних послуг, які вони надають.
5. Невідповідність приміщень надавачів соціальних послуг комунального сектору ДБН В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» знижує доступність соціальних послуг, особливо для маломобільних груп населення, що в свою чергу є одним із чинників незадоволеного попиту населення громад на базові соціальні послуги.
6. Потребують перегляду підходи до фінансування системи надання соціальних послуг, зокрема, впровадження фінансування соціальних послуг відповідно до визначених потреб жителів територіальних громад, а не утримання надавачів соціальних послуг.
7. При складанні проектів бюджету як області, так і територіальних громад недостатня увага приділяється механізмам аутсорсингу соціальних послуг, зокрема, соціальному замовленню.

1.7 . Інформування та комунікація з населенням громад

Інформування населення про перелік соціальних послуг, їхній зміст і порядок їх надання у формі, доступній для сприйняття особами з будь-яким видом порушення здоров'я визначено повноваженнями виконавчим органам сільських, селищних, міських рад законами України «Про соціальні послуги», «Про місцеве самоврядування», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю». Також Законом України «Про соціальні послуги» встановлено обов'язкове інформування місцевих органів влади про відмову у наданні послуг через відсутність надавача цих послуг.

Практичні рекомендації щодо виконання вищезазначених повноважень виконавчими органами місцевого самоврядування (далі ОМС) з інформування населення про перелік соціальних послуг, їхній зміст і порядок їх надання у формі, доступній для сприйняття особами з будь-яким видом порушення здоров'я затверджено наказом Міністерства соціальної політики України від 31.07.2023 р. № 263 «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей».

Таким чином, на законодавчому рівні визначено весь механізм важливого сегменту діяльності ОМС в частині соціальної роботи/надання соціальних послуг щодо інформування мешканців громад про наявні соціальні послуги та їх розвиток.

Проведений експертами кабінетний аналіз виконання структурними підрозділами соціального захисту населення функції з інформування та комунікації з населенням громад у Чернігівській області показав недостатній рівень такої діяльності у багатьох громадах. Зокрема, 22 ТГ не розміщують на сайтах громад перелік соціальних послуг, що передбачено законодавством. Лише 19 громад оприлюднюють звіт за результатами визначення потреб населення громади в соціальних послугах (див. рис. 1.7.1, 1.7.2).

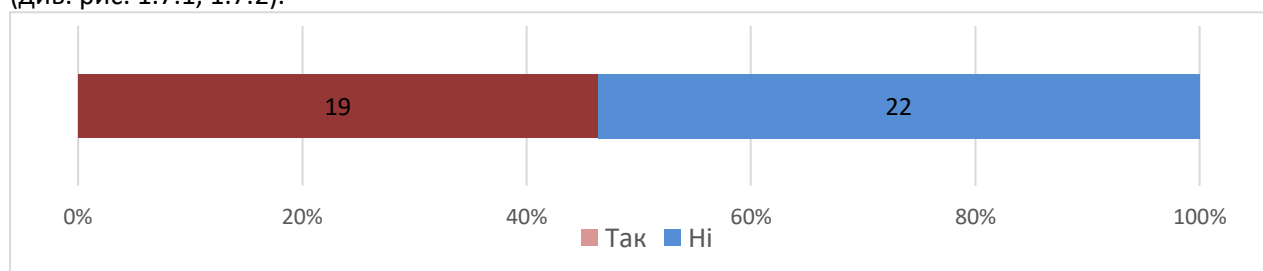

Рис. 1.7.1. Частка громад області, що розміщують перелік соціальних послуг на офіційних сайтах громад

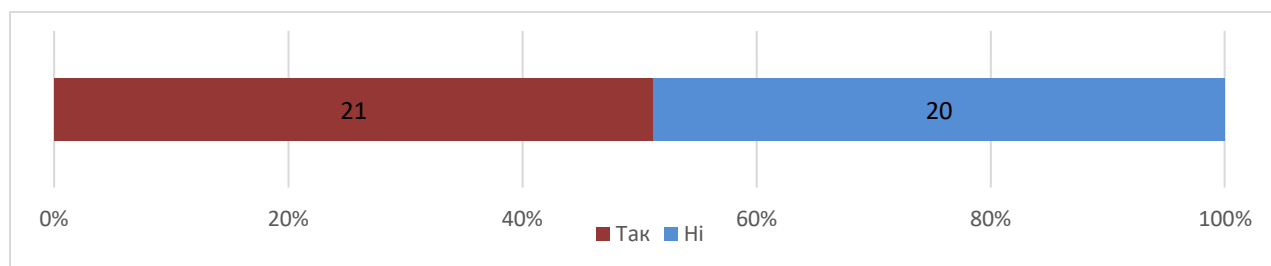

Рис. 1.7.2. Частка громад області, що оприлюднюють звіти за результатами визначення потреб у соціальних послугах на офіційних сайтах громад

Аналіз показав, що такий результат з інформування та комунікацію з населенням обумовлений тим, що **лише у 20 ТГ у Положенні про структурний підрозділ соціального захисту населення передбачені функції з інформування населення про перелік соціальних послуг, їх зміст і порядок надання у формі, доступній для сприйняття особами з будь-якими видом порушення здоров'я, у 26 ТГ Перелік соціальних послуг взагалі не затверджується головою громади.**

Низка ТГ, зокрема: Городнянська, Носівська, Остерська міські ТГ, Талалаївська селищна ТГ перелік соціальних послуг не затверджується, проте розміщується на сайтах ТГ, а в Семенівській міській ТГ перелік соціальних послуг затверджують, але не оприлюднюють на офіційних сайтах громад. Разом

з тим, аналіз наданих документів показав, що інформація щодо інформування та комунікації з населенням відсутня у низки громад, зокрема: Борзнянській і Корюківській міських, Любецькій і Ріпкінській селищних та Іванівській, Крутівській, Макіївській, Новобілоуській, Тупичівській сільських ТГ

Аналіз змісту наявної інформації на сайтах громад показав, що інформація про перелік надавачів соціальних послуг, графіки їх роботи, контакти наявна у 23 громадах, перелік соціальних послуг, які надають надавачі соціальних послуг у 20 громадах, перелік та назва державних стандартів соціальних послуг у 8 громадах, загальний обсяг видатків місцевого бюджету на соціальні послуги 4 громадах, звіти за результатами моніторингу та оцінки якості 10 громади, результати проведених громадських слухань з питань організації надання соціальних послуг лише у 5 ТГ (див. рис. 1.7.3).

Рис. 1.7.3. Перелік наявної інформації (змісту) на сайтах ТГ

Крім того аналіз показав, що інформація щодо соціальних послуг, які надаються в громаді, змісту та умов їх надання на сайті громади не доступна у 18 ТГ для сприйняття особами з будь-яким порушенням здоров'я.

Загальна інформація у розрізі громад Чернігівської області щодо інформування та комунікації з населенням подано у таблиці 1.7.1, зокрема затвердження переліку соціальних послуг за результатами визначення потреби населення громади у соціальних послугах, розміщення переліку соціальних послуг на сайтах ТГ, та оприлюднення звітів за результатами визначених потреб населення громади у соціальних послугах.

Таблиця 1.7.1. Інформація щодо виконання повноважень структурними підрозділами соціального захисту населення повноважень щодо інформування та комунікації з населенням про визначення потреб у соціальних послугах на рівні громад області

№	Назва громади	Затвердження переліку соціальних послуг за результатами визначення потреби населення громади в соціальних послугах	Розміщення переліку соціальних послуг на сайті громади	Оприлюднення звіту за результатами визначення потреб населення громади в соціальних послугах
1	Батурицька міська громада	Так	Так	Ні
2	Бахмацька міська громада	Так	Так	Ні
3	Березнянська селищна громада	Так	Так	Ні
4	Бобровицька міська громада	Так	Так	Так
5	Борзнянська міська громада	Відсутня інформація	Відсутня інформація	Відсутня інформація
6	Варвинська селищна громада	Ні	Ні	Ні
7	Вертіївська сільська громада	Ні	Ні	Ні

8	Височанська сільська громада	Так	Так	Так
9	Гончарівська селищна громада	Так	Так	Так
10	Городнянська міська громада	Ні	Так	Так
11	Деснянська селищна громада	Ні	Ні	Ні
12	Дмитрівська селищна громада	Так	Так	Ні
13	Добрянська селищна громада	Ні	Ні	Ні
14	Іванівська сільська громада	Відсутня інформація	Відсутня інформація	Відсутня інформація
15	Ічнянська міська громада	Ні	Ні	Так
16	Кіптівська сільська громада	Ні	Ні	Так
17	Киїнська сільська громада	Ні	Ні	Ні
18	Киселівська сільська громада	Ні	Ні	Ні
19	Козелецька селищна громада	Ні	Ні	Ні
20	Комарівська сільська громада	Так	Так	Так
21	Коропська селищна громада	Ні	Так	Так
22	Корюківська міська громада	Відсутня інформація	Відсутня інформація	Відсутня інформація
23	Крутівська сільська громада	Відсутня інформація	Відсутня інформація	Відсутня інформація
24	Куликівська селищна громада	Ні	Ні	Так
25	Ладанська селищна громада	Так	Так	Так
26	Линовицька селищна громада	Ні	Так	Ні
27	Лосинівська селищна громада	Ні	Ні	Ні
28	Любецька селищна громада	Відсутня інформація	Відсутня інформація	Відсутня інформація
29	Макіївська сільська громада	Відсутня інформація	Відсутня інформація	Відсутня інформація
30	Малодівицька селищна громада	Ні	Ні	Ні
31	Менська міська громада	Так	Так	Ні
32	Михайло-Коцюбинська селищна громада	Так	Так	Так
33	Мринська сільська громада	Ні	Ні	Ні
34	Ніжинська міська громада	Ні	Ні	Так
35	Новгород-Сіверська міська громада	Ні	Ні	Так
36	Новобасанська сільська громада	Так	Так	Ні
37	Новобілоуська сільська громада	Відсутня інформація	Відсутня інформація	Відсутня інформація
38	Носівська міська громада	Ні	Так	Так
39	Олишівська селищна громада	Ні	Ні	Ні
40	Остерська міська громада	Ні	Так	Ні
41	Парафіївська селищна громада	Так	Так	Так
42	Плисківська сільська громада	Так	Так	Ні
43	Понорницька селищна громада	Ні	Ні	Ні
44	Прилуцька міська громада	Ні	Ні	Ні
45	Ріпкинська селищна громада	Відсутня інформація	Відсутня інформація	Відсутня інформація
46	Седнівська селищна громада	Так	Так	Ні
47	Семенівська міська громада	Так	Ні	Ні
48	Сновська міська громада	Так	Так	Ні
49	Сосницька селищна громада	Так	Так	Так
50	Сухополов'янська сільська	Так	Так	Ні

	групада			
51	Срібнянська селищна громада	Так	Так	Ні
52	Талалаївська селищна громада	Ні	Так	Так
53	Талалаївська сільська громада	Ні	Ні	Ні
54	Тупичівська сільська громада	Відсутня інформація	Відсутня інформація	Відсутня інформація
55	Холминська селищна громада	Ні	Ні	Так
56	Чернігівська міська громада	Ні	Ні	Ні
57	Яблунівська сільська громада	Так	Так	Так

Аналіз виконання повноважень Департаментом соціального захисту населення Чернігівської ОВА з інформування населення регіону про розвиток соціальних послуг визначених положенням про структурний підрозділ показав, що положенням про Департамент затверджено функції щодо інформування населення регіону про перелік соціальних послуг, їх зміст і порядок надання у формі, доступній для сприйняття особами з будь-яким видом порушення здоров'я. Проте на сайті Чернігівської ОВА наявна лише інформація про основні нормативні документи, що регулюють надання соціальних послуг, перелік державних стандартів соціальних послуг а також перелік соціальних послуг громадянам похилого віку та особам з інвалідністю на місцевому рівні, який містить перелік та умови надання 10 соціальних послуг із 18 базових, визначених законодавством, з них 4 (чотири) соціальні послуги, що надаються вразливим сім'ям та сім'ям та особам у СЖО (інформування, консультування, посередництво, представництво інтересів) і 6 (шість) соціальних послуг для осіб похилого віку, осіб з інвалідністю, осіб з тяжкими формами захворювання (у тому числі до встановлення інвалідності), осіб з психічними та поведінковими порушеннями. Зокрема: соціальна адаптація, соціально-трудова адаптація, догляд вдома, стаціонарний догляд натуральна допомога та транспортні послуги.

Узагальнена інформація щодо визначення потреб, наявних соціальних послугах, що надаються на регіональному рівні надавачами соціальних послуг на сайті ОВА – відсутня. Крім того на сайті зазначено, що установи соціального обслуговування територіальних громад області надають повний об'єм основних базових соціальних послуг, яких найбільше потребують громадяни похилого віку та особи з інвалідністю. Також осучаснення потребує і перелік державних стандартів, розміщений на сайті ОВА.

Проте, у зв'язку з воєнним станом протягом 2022–2023 рр. визначення потреб у соціальних послугах не здійснювалось. Інформація не оприлюднювалась. Перелік соціальних послуг в ОДА не затверджувався. Сайт ОВА не містить інформації про наявні в області соціальні послуги.

Що стосується отриманої для аналізу інформації Головного управління Національної соціальної сервісної служби у Чернігівській області (далі – ГУНССС) варто зауважити, що питання контролю за дотримання законодавства в частині повноважень структурних підрозділів соціального захисту населення ОМС щодо інформування та комунікації з населенням відсутня.

Таким чином, діяльність громад Чернігівської області в частині інформування та комунікації з населенням за напрямком розвитку соціальних послуг та соціальної роботи потребує приведення у відповідність до законодавства та має бути передбачена у стратегічних та короткотермінових програмних документах громад області та ГУНССС та Департаменту.

Офіційний сайт області потребує суттєвого доопрацювання в частині інформування мешканців регіону про соціальні послуги та умови їх отримання.

Висновки.

1. Повноваження структурних підрозділів соціального захисту населення громад та Департаменту ОВА щодо інформування та комунікації не забезпечено на належному рівні. Більшість громад області не здійснюють інформування та комунікації з населенням у сегменті розвитку соціальних послуг.

2. Офіційний сайт ОВА потребує змістовного наповнення інформації про наявні соціальні послуги та перспективи розвитку соціальної роботи /надання соціальних послуг для населення.

3. Діяльність Головного управління Національної соціальної сервісної служби Чернігівської області не приділяє уваги контролю за діяльністю структурних підрозділів та надавачів соціальних послуг в частині виконання законодавства про інформування та комунікацію з населенням області.

1.8. Стан проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг у громадах Чернігівської області

Проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг у громадах структурними підрозділами соціального захисту населення є однією з важливих функцій ОМС, спрямованих на розвиток соціальних послуг. Її виконання передбачено постановою КМУ від 01.06.2020 № 449 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг» та наказом Мінсоцполітики від 27.12.2013 № 904 «Про затвердження методичними рекомендаціями з проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг».

Зазначеними постановами Уряду визначено суб'єкти, що зобов'язані здійснювати моніторингу надання соціальних послуг, зокрема: Нацсоцслужба; регіональний орган соціального захисту населення; місцевий орган соціального захисту населення; надавачі соціальних послуг незалежно від форми власності (крім надавачів соціальних послуг, що надають такі послуги на непрофесійній основі).

Вищезазначеним законодавством також визначено завдання моніторингу, зокрема:

- забезпечення якісними послугами, що відповідають їх потребам отримувачів соціальних послуг;
- підготовка звітів про надання послуг;
- аналіз дотримання державних стандартів;
- планування роботи з розвитку системи надання соціальних послуг;
- визначення співвідношення кількості осіб у громаді, які потребують соціальних послуг до кількості надавачів соціальних послуг.

Законодавством також визначено і терміни проведення Моніторингу надання соціальних послуг - один раз на рік. При цьому, надавачі соціальних послуг ведуть облік та аналіз показників діяльності і щорічно до 1 лютого подають місцевим органам соціального захисту населення дані обліку показників діяльності з надання соціальних послуг, а місцеві органи соціального захисту населення до 1 березня подають регіональним органам соціального захисту дані моніторингу, які до 1 квітня подають дані моніторингу Нацсоцслужбі.

Що стосується оцінки якості соціальних послуг варто зазначити, що Метою оцінки якості соціальних послуг вищезазначені нормативними актами Уряду визначено **встановлення рівня відповідності наданих соціальних послуг затвердженим державним стандартам соціальних послуг**

Законодавчо також визначені етапність (терміни) проведення оцінки якості:

Внутрішня оцінка якості соціальних послуг проводиться надавачем соціальних послуг один раз на рік не пізніше ніж 31 липня.

Зовнішня оцінка якості соціальних послуг проводиться засновником/замовником послуг один раз на рік до 30 червня. При цьому зовнішню оцінку якості соціальних послуг доцільно проводити наступного року після проведення внутрішньої оцінки.

Також визначені послідовні дії при здійсненні ОЦІНКИ, зокрема:

- 1) Планування та проведення оцінки якості соціальних послуг;
- 2) Проведення аналізу результатів оцінки якості соціальних послуг;
- 3) Розміщення результатів проведеної оцінки якості соціальних послуг в офіційних друкованих виданнях, на офіційному веб-сайті, на єдиному державному веб-порталі відкритих даних, на інформаційних стендах надавача соціальних послуг або в будь-який інший спосіб;
- 4) Розроблення заходів, спрямованих на підвищення якості надання соціальних послуг;
- 5) Моніторинг здійснення заходів, спрямованих на підвищення якості надання соціальних послуг.

Також законодавством передбачено як використовувати результати Оцінки, зокрема для підготовки пропозицій щодо :

- Удосконалення діяльності надавача соціальних послуг;
- Підвищення рівня професійної компетенції персоналу надавача соціальних послуг;
- Шляхів вирішення проблем, що гальмують розвиток надання соціальних послуг;
- Виправлення недоліків надання соціальних послуг надавачем соціальних послуг;
- Підвищення якості соціальних послуг.

Для проведення оцінки якості соціальних послуг визначено показники якості цих послуг, зокрема: адресність та індивідуальний підхід; результативність; своєчасність; доступність та відкритість; зручність; повага до отримувача соціальної послуги; професійність.

У кожному державному стандарті соціальних послуг зазначено кількісні та якісні показники оцінки якості.

Аналіз інформації стосовно проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг в громадах Чернігівської області показав, що **виконання функції щодо здійснення моніторингу надання соціальних послуг, оцінки їх якості, оприлюднення на сайтах не відповідають вимогам законодавства у переважній більшості громад регіону включенні до Положення про структурний підрозділ організації надання соціальних послуг лише у 18 ТГ.**

Слід зауважити, що у Чернігівській області із 57 створених громад для аналізу надали запитовані матеріали лише 41 ТГ. Інформація щодо проведення структурними підрозділами соціального захисту населення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг відсутня у низки громад, зокрема: Борзнянській і Корюківській міських, Любецькій і Ріпкінській селищних та Іванівській, Крутівській, Макіївській, Новобілоуській, Тупичівській сільських ТГ.

Результати опрацювання отриманої інформації від 41 ТГ показало, що у 14 громадах структурні підрозділи з питань соціального захисту населення не проводять моніторинг надання соціальних послуг (див. рис. 1.8.1), як передбачено законодавством.

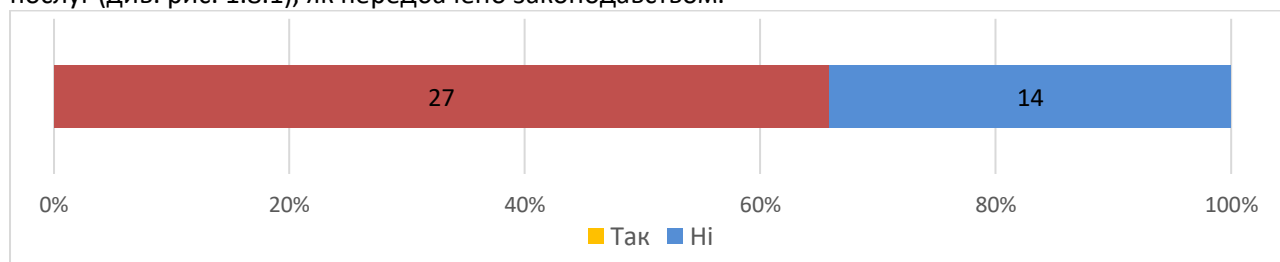

Рис. 1.8.1 Співвідношення громад Чернігівської області щодо проведення структурним підрозділом соціального захисту населення моніторингу надання соціальних послуг.

Разом з тим, лише у 24 ТГ структурні підрозділи соціального захисту подають щороку регіональним органам соціального захисту населення узагальнені дані моніторингу надання соціальних послуг (див. рис. 1.8.2) і 17 громад не виконують такої функції.

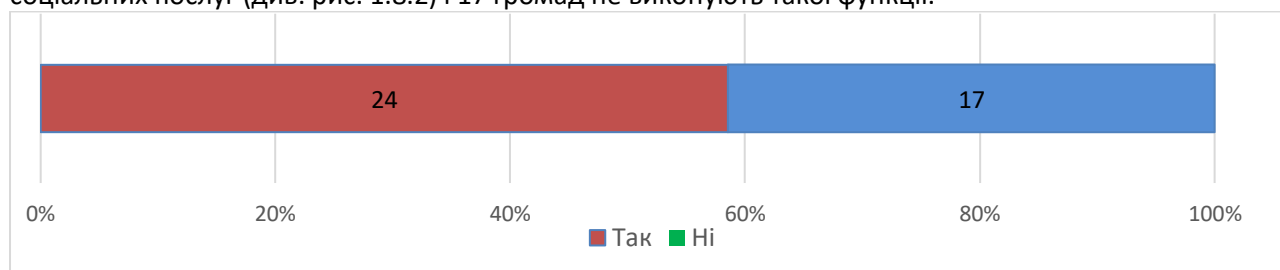

Рис. 1.8.2. Частка громад Чернігівської області, що подаються щороку регіональним органам соціального захисту населення узагальнені дані моніторингу надання соціальних послуг

Разом з тим, аналіз інформації щодо соціальних послуг, що надаються у громаді, змісту та умов їх надання на сайті громади показав, що **звіти щодо моніторингу та оцінки якості соціальних послуг розміщують лише 10 ТГ.**

Така ситуація характеризує формальний підхід деяких громад, не розуміння необхідності та суті виконання визначених законодавством функцій щодо проведення моніторингу надання соціальних послуг та інформування про його результати, а також про відсутність належного контролю ГУ НССС та Департаменту ОВА.

Аналогічна ситуація з **проведенням зовнішньої оцінки надання соціальних послуг громадами області, таку функцію виконують лише 17 ТГ і 24 ТГ не забезпечують** проведення такої оцінки (див. рис. 1.8.3)

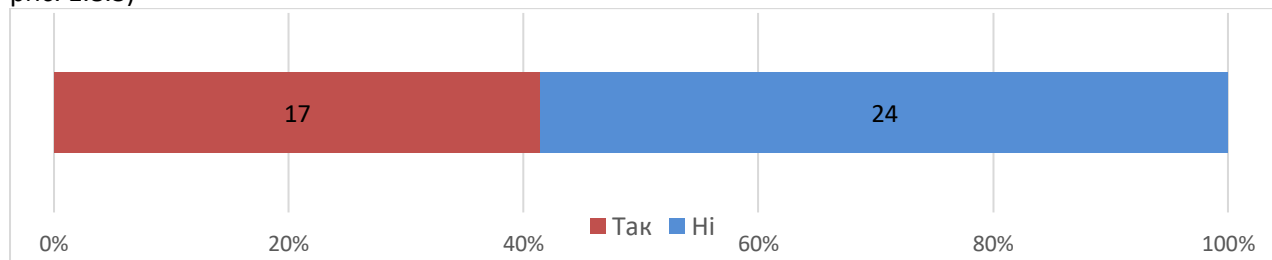

Рис. 1.8.3 Проведення структурними підрозділами соціального захисту населення зовнішньої оцінки надання соціальних послуг.

Узагальнена інформація щодо виконання повноважень структурними підрозділами соціального захисту населення моніторингу надання соціальних послуг та зовнішньої оцінки надання соціальних послуг у розрізі кожної громади подано у таблиці 1.8.1.

Таблиця 1.8.1. Виконання повноважень структурними підрозділами соціального захисту населення Чернігівської області проведення моніторингу надання соціальних послуг та зовнішньої оцінки надання соціальних послуг

№	Назва громади	Проведення моніторингу надання соціальних послуг	Подання регіональним органам соціального захисту населення узагальнених даних щодо проведеного моніторингу надання соціальних послуг	Наявність Звіту щодо моніторингу та оцінки якості соціальних послуг на сайті громади	Проведення структурним підрозділом соціального захисту зовнішньої оцінки надання соціальних послуг
1	Батуринська міська ТГ	Так	Так	Так	Так
2	Бахмацька міська ТГ	Так	Так	Так	Ні
3	Березнянська селищна ТГ	Ні	Так	Ні	Ні
4	Бобровицька міська ТГ	Так	Ні	Так	Так
5	Борзнянська міська ТГ	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня
6	Варвинська селищна ТГ	Так	Ні	Ні	Ні
7	Вертіївська сільська ТГ	Ні	Ні	Так	Ні
8	Височанська сільська ТГ	Ні	Ні	Так	Ні
9	Гончарівська селищна ТГ	Так	Так	Ні	Так
10	Городнянська міська ТГ	Так	Ні	Так	Ні
11	Деснянська селищна ТГ	Так	Ні	Ні	Ні
12	Дмитрівська селищна ТГ	Так	Так	Ні	Ні
13	Добрянська селищна ТГ	Ні	Ні	Ні	Ні
14	Іванівська сільська ТГ	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня
15	Ічнянська міська ТГ	Так	Так	Ні	Ні
16	Кіптівська сільська ТГ	Ні	Ні	Так	Ні

17	Киїнська сільська ТГ	Ні	Ні	Ні	Ні
18	Киселівська сільська ТГ	Ні	Ні	Ні	Ні
19	Козелецька селищна ТГ	Так	Так	Ні	Так
20	Комарівська сільська ТГ	Так	Так	Ні	Ні
21	Коропська селищна ТГ	Так	Так	Так	Так
22	Корюківська міська ТГ	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня
23	Крутівська сільська ТГ	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня
24	Куликівська селищна ТГ	Так	Так	Так	Так
25	Ладанська селищна ТГ	Ні	Ні	Так	Ні
26	Линовицька селищна ТГ	Так	Так	Ні	Так
27	Лосинівська селищна ТГ	Так	Так	Ні	Так
28	Любецька селищна ТГ	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня
29	Макіївська сільська ТГ	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня
30	Малодівицька селищна ТГ	Ні	Ні	Ні	Так
31	Менська міська ТГ	Так	Так	Ні	Ні
32	Михайло-Коцюбинська селищна ТГ	Так	Так	Так	Так
33	Мринська сільська ТГ	Ні	Ні	Ні	Ні
34	Ніжинська міська ТГ	Так	Так	Так	Так
35	Новгород-Сіверська міська ТГ	Так	Так	Так	Так
36	Новобасанська сільська ТГ	Ні	Ні	Так	Ні
37	Новобілоуська сільська ТГ	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня
38	Носівська міська ТГ	Так	Так	Так	Ні
39	Олишівська селищна ТГ	Ні	Ні	Ні	Ні
40	Остерська міська ТГ	Так	Так	Так	Так
41	Парафіївська селищна ТГ	Так	Так	Так	Так
42	Плисківська сільська ТГ	Ні	Ні	Ні	Ні
43	Понорницька селищна ТГ	Ні	Ні	Ні	Ні
44	Прилуцька міська ТГ	Так	Ні	Ні	Ні
45	Ріпкинська селищна ТГ	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня
46	Седнівська селищна ТГ	Так	Так	Ні	Так
47	Семенівська міська ТГ	Так	Так	Ні	Ні
48	Сновська міська ТГ	Так	Ні	Ні	Так
49	Сосницька селищна ТГ	Ні	Ні	Ні	Ні
50	Сухополов'янська сільська ТГ	Так	Ні	Так	Так
51	Срібнянська селищна ТГ	Так	Так	Ні	Ні
52	Талалаївська селищна ТГ	Так	Так	Так	Ні
53	Талалаївська сільська ТГ	Так	Так	Ні	Так
54	Тупичівська сільська ТГ	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня	Інформація відсутня
55	Холминська селищна ТГ	Ні	Так	Ні	Ні
56	Чернігівська міська ТГ	Ні	Ні	Так	Так
57	Яблунівська сільська ТГ	Ні	Так	Так	Ні

Не стало практикою для громад області інформувати регіональний рівень (ОВА/ Департамент ОВА, ГУНССС) про неможливість задовольнити потреби мешканців громад необхідними соціальними

послугами. Аналіз показав, що лише чотири громади інформували Департамент про незадоволену потребу у таких соціальних послугах: стаціонарний догляд, підтримане проживання, транспортна послуга, житло для ВПО, продукти харчування.

Разом з тим, **аналіз даних щодо проведення моніторингу надання соціальних послуг надавачами соціальних послуг у Чернігівській області показав інші тенденції.** Так, опитування показало, що 34 громади здійснюють проведення моніторингу надання соціальних послуг і 7 ТГ не забезпечують такої діяльності (див. рис. 1.8.4)

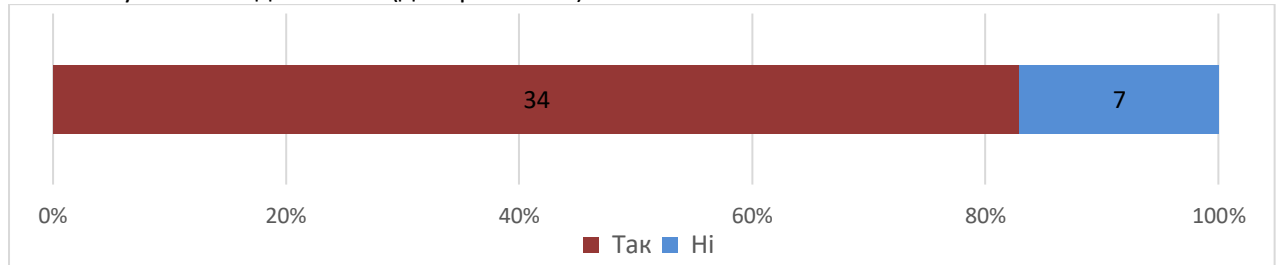

Рис. 1.8.4. Здійснення надавачем моніторингу надання соціальних послуг у громаді

Дані щодо проведення надавачами соціальних послуг внутрішньої оцінки якості соціальних послуг, де 34 ТГ виконують таку функцію і 7 навпаки не здійснюють такої діяльності подано рис 1.8.5.

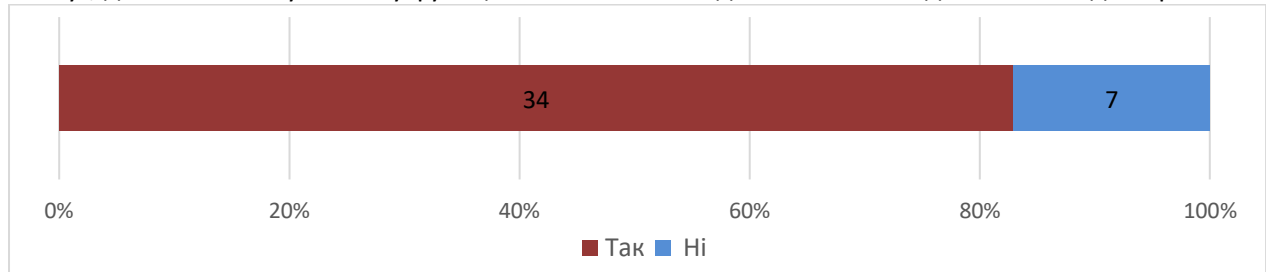

Рис. 1.8.5. Проведення внутрішньої оцінки якості соціальних послуг надавачами соціальних послуг

При цьому у 20 ТГ надавачі соціальних послуг оприлюднюють результати внутрішньої оцінки якості соціальних послуг і 21 ТГ не оприлюднюють результати громадськості про проведену оцінку якості (див.рис.1.8.6).

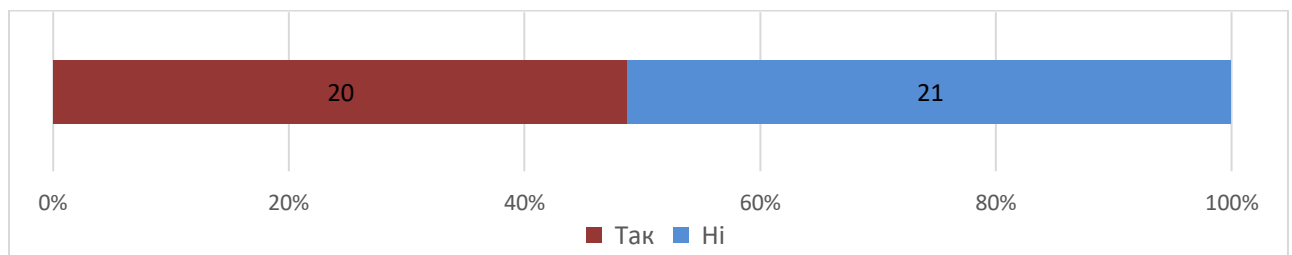

Рис. 1.8.6. Оприлюднення результатів внутрішньої оцінки якості соціальних послуг надавачами Чернігівської області.

Що стосується здійснення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг на обласному рівні, слід зауважити, що у положенні про Департамент не передбачено функції щодо проведення на регіональному рівні моніторингу надання соціальних послуг, оцінювання їх якості та оприлюднення відповідних результатів. Як зазначалося у розділі 1.4 Аналізу у **структурі Департаменту функціонує відділ стаціонарних установ та соціального обслуговування у складі 3-х осіб, що явно недостатньо для виконання повноважень, передбачених законодавством, щодо організації та надання соціальних послуг, планування їх розвитку та проведення якісного моніторингу та зовнішньої оцінки громад.**

Опитування показало, що у 2022–2023 роках Департаментом на регіональному рівні моніторинг надання соціальних послуг, оцінювання їх якості не проводився відповідно до постанови КМУ від 07.05.2022 №560 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях». Проте відповідно до отриманої для аналізу інформації відділом стаціонарних установ

та соціального обслуговування населення Департаменту забезпечує збір, аналіз та поширення інформації щодо надання соціальних послуг, сприяння впровадженню успішного досвіду надання соціальних послуг шляхом збору, узагальнення та аналізу інформації щодо надання соціальних послуг в громадах. Узагальнена інформація щоквартально розглядається на засіданнях Колегії Департаменту, за необхідності проводяться наради під головуванням директора Департаменту.

Висновки.

1. Проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг на регіональному рівні та громадах Чернігівської області не стало системною роботою і не розглядаються як важлива складова удосконалення діяльності надавачів соціальних послуг, підвищення рівня професійної компетенції персоналу надавача соціальних послуг та якості соціальних послуг.

2. Ігнорування органами місцевого самоврядування, структурними підрозділами соціального захисту населення проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг, як правило, призводить до управлінських помилок при вирішенні проблем, що гальмує розвиток соціальних послуг та виправлення недоліків при наданні соціальних послуг надавачем соціальних послуг.

3. Виконання повноважень щодо проведення моніторингу та зовнішньої оцінки якості соціальних послуг у ТГ області залишилися поза увагою діяльності ГУНСС і потребує актуалізації, перегляду змісту своєї діяльності у цьому напрямку.

Розділ II. Рекомендації щодо впровадження інноваційних рішень для підвищення рівня та різноманітності послуг, що надаються у відповідь на кризу та відповідно до потреб ТГ, спрямованих на покращення соціальної роботи та розвиток системи надання соціальних послуг для Чернігівської області в цілому, з урахуванням потреб мешканців 57 ТГ області

№	Назва напрямку	Перелік заходів	Строк виконання	Виконавці
2.1.	Удосконалення місцевих політик			
2.1.1.	Доповнити стратегічні документи розвитку територіальних громад операційними цілями, завданнями стосовно надання соціальних послуг		2024 р.	Бахмацька, Березнянська, Варвинська, Бороднянська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Ічнянська, Киїнська, Киселівська, Малодівицька, Михайло-Коцюбинська, Ніжинська, Новобасанська, Носівська, Олишівська, Плисківська, Понорницька, Седнівська, Срібнянська, Чернігівська, Яблунівська ТГ
2.1.2.	Привести стратегічні та програмні документи у відповідність до законодавства про соціальні послуги		2024 р.	Батуринська, Бахмацька, Березнянська, Бобровицька, Вертіївська, Височанська, Гончарівська, Городнянська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Ічнянська, Киїнська, Киселівська, Кіптівська, Козелецька, Комарівська, Коропська, Куликівська, Ладанська, Линовицька, Лосинівська, Макіївська, Малодівицька, Мринська, Новгород-Сіверська, Новобасанська, Носівська, Олишівська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Прилуцька, Семенівська, Сновська, Срібнянська, Сосницька, Талалаївська селищна, Талалаївська сільська, Тупичівська, Холминська, Яблунівська ТГ
2.1.3.	Розробити та затвердити місцеві програми/плани заходів забезпечення потреб населення у соціальних послугах		2024 р.	Бахмацька, Березнянська, Бобровицька, Варвинська, Вертіївська, Гончарівська, Городнянська, Деснянська, Киїнська, Кіптівська, Куликівська, Ладанська, Лосинівська, Макіївська, Малодівицька, Михайло-Коцюбинська, Мринська, Ніжинська,

			Новобасанська, Олишівська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Прилуцька, Сновська, Сухополов'янська, Талалаївська селищна, Талалаївська сільська, Тупичівська, Холминська ТГ
2.1.4.	Запровадити в громадах систему планування та фінансування соціальних послуг на підставі визначення реальних потреб громади в соціальних послугах з урахуванням статі, віку, місця проживання вразливих категорій осіб/сімей, пріоритетних потреб цільових аудиторій	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
2.1.5.	Завершити збирання, узагальнення та аналіз соціально-демографічних даних у територіальних громадах щодо кількості осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення.. (Відповідно до вимог наказу Міністерства соціальної політики від 19.04.2023 № 130-Н «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/ територіальної громади у соціальних послугах»)	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
2.1.6.	Забезпечити оновлення даних щодо соціально-демографічної ситуації у територіальній громаді та кількості осіб/ сімей, які належать до вразливих груп населення за відповідною формою рекомендованою Міністерством соціальної політики	Один раз на три роки у період 01 січня до 15 червня	Органи місцевого самоврядування
2.2.	Удосконалення системи управління та адміністрування у сфері надання соціальних послуг на місцевому та регіональному рівнях		
2.2.1.	Привести у відповідність систему управління та адміністрування у сферах соціального захисту населення, забезпечення прав дітей та надання соціальних послуг ТГ Чернігівської області до наказу Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей»	2024 р.	Департамент соціального захисту населення Чернігівської обласної державної адміністрації Головне управління Національної соціальної сервісної служби у Чернігівській області
2.2.2.	Створити у структурі виконавчого органу сільської/ селищної/міської ради ТГ	2024 р.	Ладанська, Малодівицька, Михайло-Коцюбинська,

	структурний підрозділ з питань соціального захисту населення		Новобасанська, Олишівська, Остерська, Холминська
2.2.3.	Розробити та затвердити план діяльності структурного підрозділу з питань соціального захисту населення	2024 р.	Бахмацька, Бобровицька, Борзнянська, Варвинська, Вертіївська, Височанська, Гончарівська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Іванівська, Ічнянська, Киїнська, Киселівська, Козелецька, Комарівська, Коропська, Корюківська, Крутівська, Куликівська, Ладанська, Линовицька, Лосинівська, Любецька, Макіївська, Малодівицька, Менська, Михайло-Коцюбинська, Мринська, Ніжинська, Новгород-Сіверська, Новобасанська, Новобілоуська, Носівська, Олишівська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Ріпкинська, Седнівська, Семенівська, Сновська, Сосницька, Сухополов'янська, Талалаївська селищна, Тупичівська, Холминська, Чернігівська, Яблунівська
2.2.4.	Структурним підрозділам з питань соціального захисту населення планувати соціальні послуги і видатки на їх надання, розробляти відповідні пропозиції до проектів місцевих програм соціального розвитку, проекту бюджету ТГ; здійснювати контроль, моніторинг, оцінку якості надання соціальних послуг	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
2.2.5.	Ввести в штати структурних підрозділів з питань соціального захисту населення виконавчого органу сільських/селищних/міських рад ТГ посади соціального менеджера	2024р.	Органи місцевого самоврядування
2.2.6.	Забезпечити в ТГ області ведення Реєстру отримувачів та надавачів соціальних послуг;	2024р.	Органи місцевого самоврядування

2.2.7.	Забезпечити проведення оцінки потреб населення ТГ Чернігівської області в соціальних послугах відповідно до наказу Міністерства соціальної політики України відповідно до наказу Мінсоцполітики від 19.04.2023 № 130-Н «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/ територіальної громади у соціальних послугах», із широким залученням представників вразливих груп населення, громадських об'єднань, благодійних організацій з метою формування соціального бюджету та розвитку соціальної інфраструктури	Щорічно/ раз на 3 роки	Департамент соціального захисту населення Чернігівської обласної державної адміністрації Головне управління Національної соціальної сервісної служби у Чернігівській області області Органи місцевого самоврядування
2.2.8.	Забезпечити надання адміністративної послуги «прийняття рішення щодо надання соціальних послуг»	2024р.	<i>Бахмацька, Березнянська, Бобровицька, Борзнянська, Батуринська, Варвинська, Вертіївська, Височанська, Гончарівська, Городнянська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Іванівська, Кіптівська, Козелецька, Корюківська, Крутівська, Куликівська, Ладанська, Линовицька, Лосинівська, Любецька, Макіївська, Мринська, Ніжинська, Новгород-Сіверська, Новобасанська, Новобілоуська, Носівська, Олишівська, Остерська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Прилуцька, Ріпкинська, Седнівська, Сосницька, Сухополов'янська, Срібнянська, Талалаївська сільська, Талалаївська селищна, Тупичівська, Холминська, Чернігівська, Яблунівська ТГ</i>
2.2.9.	Затвердити Порядок визначення потреб громади у соціальних послугах	2024р.	Прилуцька, Новобасанська, Остерська, Коропська, Чернігівська, Сновська, Понорницька, Срібнянська, Менська, Березнянська, Деснянська, Холминська, Носівська, Варвинська, Вертіївська, Киїнська, Куликівська, Лосинівська, Остерська, Талалаївська селищна, Седнівська, Малодівицька, Олишівська, Киселівська, Малодівицька, Ладанська,

			Срібнянська, Новгород-Сіверська
2.2.10.	Затвердити Порядок міжвідомчої взаємодії суб'єктів надання соціальних послуг у ТГ Чернігівської області	2024 р.	Бахмацька, Березнянська, Бобровицька, Борзнянська, Варвинська, Височанська, Гончарівська, Городнянська, Деснянська, Дмитрівська, Добрянська, Іванівська, Ічнянська, Киїнська, Киселівська, Комарівська, Коропська, Корюківська, Крутівська, Куликівська, Ладанська, Линовицька, Лосинівська, Любецька, Макіївська, Малодівицька, Менська, Мринська, Ніжинська, Новгород-Сіверська, Новобасанська, Новобілоуська, Носівська, Олишівська, Парафіївська, Плисківська, Понорницька, Ріпкинська, Седнівська, Сновська, Сосницька, Талалаївська сільська, Талалаївська селищна, Тупичівська, Чернігівська, Яблунівська
2.2.11.	Передбачити питання контролю за здійсненням структурними підрозділами соціального захисту населення громад моніторингу та оцінки якості соціальної роботи та соціальних послуг та проведення зовнішньої оцінки а також проведення надавачами соціальних послуг внутрішньої оцінки якості соціальних послуг окремим питанням при плануванні діяльності на наступний рік	щорічно	Головне управління Національної соціальної сервісної служби у Чернігівській області
2.2.12	Надати методичну допомогу структурним підрозділам соціального захисту населення громад щодо проведення моніторингу надання соціальних послуг та проведенню оцінки якості соціальних послуг.	постійно	Департамент соціального захисту населення Чернігівської обласної державної адміністрації
2.3.	Розвиток мережі надавачів соціальних послуг усіх форм власності та підпорядкування		
2.3.1.	Активізувати роботу щодо використання механізмів аутсорсингу соціальних послуг, зокрема: соціального замовлення, державно-приватного партнерства, конкурсу соціальних проектів тощо. Передбачати щорічно кошти на впровадження цих механізмів.	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
2.3.2.	Створити надавачів соціальних послуг –	2024 р.	Деснянська, Киїнська, Киселівська, Новобілоуська,

	ЦНСП/ЦСС/ТЦСО		Олишівська, Седнівська, Дмитрівська, Козелецька, Крутівська, Талалаївська ТГ
2.3.3.	Реорганізувати ТЦСО у ЦНСП, або створити додатково ЦСС для забезпечення надання в громадах сімейно орієнтованих послуг	2024 р.	Коропська, Малоодвіцька, Сновська ТГ
2.4.	Розвиток пріоритетних видів соціальних послуг для жителів регіону, в тому числі комплексних спеціалізованих соціальних послуг (з урахуванням результатів визначення потреб)		
2.4.1.	За результатами визначення потреб населення у соціальних послугах запланувати впровадження нових соціальних послуг	2024 р.	Березнянській, Батуринській, Остерській, Семенівській, Сновській, Березнянській, Дмитрівській, Козелецькій, Ладанській, Линовицькій, Лосинівській, Киїнській, Киселівській, Крутівській, Мринській, Макіївській, Новобілоуській, Новобасанській, Олишівській, Плисківській, Талалаївській, Парафіївській, громадам
2.4.2.	Визначити як пріоритетний напрямок у громадах області розвиток та впровадження сімейно – орієнтованих соціальних послуг для сімей та дітей, в першу чергу: <ul style="list-style-type: none"> - Сімей, дітей з яких влаштовано в патронатні сім'ї; - Сімей з дітьми, в яких тривала хвороба батьків перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки; - Сімей, в яких батьків поновлено в батьківських правах; - Сімей, в яких дітей відібрано у батьків без позбавлення їх батьківських прав на підставі рішення суду. - Сімей, діти з яких перебувають у закладах інституційного догляду та виховання дітей 	2024–2025 рр.	Органи місцевого самоврядування Надавачі соціальних послуг у громадах Служби у справах дітей у громадах
2.4.3.	4.3. Визначити незадоволений попит у громадах області на соціальні послуги, що не надаються в жодній з громад області, зокрема послуг з: <ul style="list-style-type: none"> - підтриманого проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, - транзитного підтриманого проживання/ учбова соціальна квартира); - нічного притулку, 	2024 р.	Органи місцевого самоврядування Надавачі соціальних послуг у громадах

	<ul style="list-style-type: none"> - короткотермінового проживання, - соціально трудової адаптації, - паліативного догляду, - персонального асистента, - соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями, - соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин, - соціально-психологічної реабілітації осіб із ігровою залежністю, - тимчасового відпочинку для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю, - тимчасового відпочинку для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування. 		
2.4.4.	<p>Забезпечити надання жителям територіальних громад соціальних послуг відповідно до їхніх потреб, з соціальної підтримки, соціального обслуговування, спрямованих на подолання особою/сім'єю складних життєвих обставин або мінімізацію негативних наслідків складних життєвих обставин особи/сім'ї, підтримку їх життєдіяльності, соціального статусу та включення у громади. зокрема :</p>		
	денного догляду, денного догляду дітей з інвалідністю	2024 р.	<p>Органи місцевого самоврядування</p> <p>Надавачі соціальних послуг у громадах області</p>
	підтриманого проживання бездомних осіб, нічного притулку	2024 р.	<p>Органи місцевого самоврядування</p> <p>Надавачі соціальних послуг у громадах області</p>
	супроводу під час інклюзивного навчання	2024 р.	<p>Органи місцевого самоврядування</p> <p>Надавачі соціальних послуг у громадах області</p>
	соціального супроводу при працевлаштуванню та на робочому місці	2024 р.	<p>Органи місцевого самоврядування</p> <p>Надавачі соціальних послуг у громадах області</p>

	фізичного супроводу осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, з інтелектуальним, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями	2024 р.	Органи місцевого самоврядування Надавачі соціальних послуг у громадах області
	переклад жестовою мовою	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
	догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних	2024 р.	Органи місцевого самоврядування Надавачі сціальних послуг у громадах Служби у справах дітей у громадах
	транспортні послуги	2024 р	Органи місцевого самоврядування Надавачі сціальних послуг у громадах
2.4.5.	З метою зменшення рівня інституційного догляду осіб похилого віку, осіб/дітей з інвалідністю на регіональному рівні впровадити послуги стаціонарного догляду, підтриманого проживання, сімейних форм у громадах області, у першу чергу, через механізми територіального співробітництва громад.	2024–2025 рр.	Органи місцевого самоврядування Надавачі сціальних послуг у громадах
2.4.6.	У громадах запровадити послуги для осіб з числа ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Україні відповідно до їхніх потреб, зокрема послуг: соціально психологічної реабілітації.	2024–2025 рр.	Органи місцевого самоврядування
2.5.	Кадрове забезпечення системи надання соціальних послуг		
2.5.1.	Ввести посади фахівців із соціальної роботи, у тому числі на віддалені робочі місця	2024 р.	Яблунівська, Семенівська, Мринська, Малодівицька, Лосинівська, Крутівська
2.5.2.	Вжити заходів щодо введення додаткових посад ФСР у штат комунальних надавачів соціальних послуг відповідно до нормативів, рекомендованих пунктом 4.10 Методичних рекомендацій щодо організації та забезпечення діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту	2024–2026 рр.	Органи місцевого самоврядування області

	прав дітей, затверджених наказом Мінсоцполітики від 31.07.2023 № 263-Н		
2.5.3.	Забезпечити введення додаткових посад психологів, соціальних працівників, соціальних робітників, медичного та іншого персоналу у кількості, достатній для задоволення потреб населення територіальних громад у соціальних послугах (враховуючи нормативи, визначені державними стандартами соціальних послуг.	2024–2026 рр.	Органи місцевого самоврядування області
2.6.	Підвищення кваліфікації працівників, які надають соціальні послуги		
2.6.1.	Продовжити практику методичного супроводу місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, надавачів соціальних послуг усіх форм власності щодо організації в територіальних громадах системної соціальної роботи та організації надання доступних і ефективних соціальних послуг	Щорічно	Чернігівський обласний центр соціальних служб
2.6.2.	Забезпечити подальшу організацію та систематичне проведення навчальних заходів для підвищення кваліфікації/професійних компетентностей фахівців із соціальної роботи, психологів, інших працівників надавачів соціальних послуг	Постійно	Чернігівський обласний центр соціальних служб
2.6.3.	Активізувати роботу щодо проведення навчальних заходів для працівників структурних підрозділів з питань соціального захисту населення, служб у справах дітей.	2024 р.	Чернігівський обласний центр соціальних служб
2.6.4.	Запровадити проведення навчальних заходів для представників недержавних надавачів соціальних послуг	2024 р.	Чернігівський обласний центр соціальних служб
2.6.5.	Вжити заходів щодо зміцнення кадрового потенціалу обласного центру соціальних служб шляхом посад методистів, психологів, соціолога та соціальних менеджерів	2024 р.	Департамент соціального захисту населення Чернігівської обласної державної адміністрації, Чернігівський обласний центр соціальних служб
2.7.	Посилення комунікації з жителями територіальних громад з метою підвищення їх обізнаності щодо соціальних послуг, їх змісту, порядку та умов їх надання		
2.7.1.	Наповнити офіційний сайт Чернігівської ОВА та сайти ОМС місцевих рад новим змістом про наявні соціальні послуги для вразливих категорій мешканців регіону для інформування про соціальні послуги	2024 р.	Департамент з питань соціального захисту населення Чернігівської ОВА Органи місцевого самоврядування

	та умови їх отримання		
2.7.2.	Забезпечити виконання повноважень щодо здійснення моніторингу надання соціальних послуг та проведення зовнішньої оцінки якості надання соціальних послуг	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
2.7.3.	Надати методичну допомогу структурним підрозділам соціального захисту населення ТГ щодо проведення моніторингу надання соціальних послуг та проведенню оцінки якості соціальних послуг	Постійно	Департамент з питань соціального захисту населення Чернігівської ОВА
2.7.4.	Забезпечити розміщення на сайті ТГ звіти щодо проведеного моніторингу та оцінки якості соціальних послуг	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
2.7.5.	Забезпечити оприлюднення звіту структурного підрозділу соціального захисту населення про проведену роботу на сайтах сільських, селищних, міських рад з метою оприлюднення результатів визначення потреб населення громади у соціальних послугах	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
2.8.	Цифровізація процесу визначення потреб населення у соціальних послугах та надання соціальних послуг, зокрема, шляхом запровадження та використання Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг на місцевому, регіональному та національному рівнях		
2.8.1.	Завершити автоматизацію процесів обробки і передавання документів заявників з питань соціального захисту населення від віддалених старостинських округів	2024–2025 рр.	Органи місцевого самоврядування
2.8.2.	Здійснити роботу щодо ведення Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
2.9.	Матеріально-технічне забезпечення комунальних надавачів соціальних послуг		
2.9.1.	Удосконалити матеріально-технічну базу комунальних надавачів соціальних послуг	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
2.9.2.	Вжити заходів щодо приведення приміщень комунальних надавачів соціальних послуг у відповідність до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення»	2024 р.	Березнянська, Варвинська, Коропська, Корюківська, Парафіївська, Батуринська, Бобровицька, Височанська, Дмитрівська, Добрянська, Ічнянська, Куликівська, Лосинівська, Малодівицька,

			Менська, Ніжинська, Понорницька, Прилуцька, Сухополов'янська
2.9.3.	Вжити заходів щодо забезпечення комунальних надавачів соціальних послуг спеціально облаштованим транспортом для перевезення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення	2024–2025 рр.	Органи місцевого самоврядування
2.9.4.	Здійснити аналіз підходів до фінансування системи надання соціальних послуг, зокрема, впровадження фінансування соціальних послуг відповідно до визначених потреб жителів територіальних громад, а не утримання надавачів соціальних послуг (зазвичай по остаточному принципу)	2024 р.	Органи місцевого самоврядування
